

”Tänään olen villi ja vapaa!”

Innovatiivisen draamaprosessin myötä
syntynyt opas nuorten parissa toimiville
ohjaajille

LAHDEN
AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaali- ja terveysala
Sosiaalialan ko
Sosiaalipedagoginen lapsi- ja
nuorisotyö
Opinnäytetyö
2.10.2015
Minttu Istermaa ja Noora Parikka

Lahden ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan ko

ISTERMAA, MINTTU
PARIKKA, NOORA:

”Tänään olen villi ja vapaa!”
Innovatiivisen draamaprosessin
myötä syntynyt opas nuorten parissa
toimiville ohjaajille

Sosiaalipedagoginen lapsi- ja nuorisotyö opinnäytetyö, 69 sivua, 31
liitesivua

Syksy 2015

TIIVISTELMÄ

Tämä on toiminnallinen opinnäytetyö, joka toteutettiin innovatiivisena draamaprosessina. Opinnäytetyömme toimeksiantaja oli Kiipulan ammattiotiston Lahden toimipaikka. Kohderyhmämme koostui kuudesta ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavan koulutuksen AVA-luokan tytöstä.

Opinnäytetyömme tavoitteena oli suunnitella, toteuttaa ja arvioida innovatiivinen draamaprosessi. Tarkoituksena oli löytää, soveltaa ja kehittää draamallisia harjoitteita, joilla voidaan tukea kohderyhmämme itsetunteuksen vahvistumista sekä voimavarojen löytymistä. Opinnäytetyömme punaisena lankana kulki kohderyhmän osallisuuden kokemusten mahdollistaminen ottamalla heidät tärkeäksi osaksi prosessia.

Tavoitteena oli kohderyhmän ääntä kuunnellen koostaa yhteisestä draamaprosessista opas nuorten parissa toimivien ohjaajien käyttöön. Innostaaksemme kohderyhmän tyttöjä vaikuttamaan oppaan sisältöön tavoitteenamme oli luoda useita erilaisia, luovia palautteenantomenetelmiä. Tarkoituksenamme oli osallisuuden keinoin tuottaa toimeksiantajalähtöinen opas, joka madaltaisi ohjaajien kynnystä käyttää draamallisia menetelmiä työssään.

Toiminnallisesta toteutuksesta saadun palautteen sekä omien havaintojemme perusteella voimme todeta prosessin onnistuneen yli odotusten. Draama osoittautui erittäin tarkoituksenmukaiseksi menetelmäksi suhteessa opinnäytetyön tavoitteisiin. Kohderyhmältä saadusta palautteesta nousi esille tyttöjen rohkaistuminen itseilmaisussa sekä voimavarojen näkyväksi tuleminen subjektiivisella tasolla.

Innovatiivisen draamaprosessin tuotoksena syntyi sähköinen opas Kiipulan henkilökunnan käyttöön. Oppaaseen valikoitui kohderyhmän palautetta kuunnellen neljätoista draamallista ja voimavaralähtöistä harjoitetta.

Asiasanat: draamamenetelmät, nuoret, osallisuus, voimavaralähtöisyys

Lahti University of Applied Sciences
Degree Programme in social work

ISTERMAA, MINTTU

“Today I’m wild and free!”
A Guide for counselors of young
people designed in an
innovative drama process

PARIKKA, NOORA:

Bachelor’s Thesis in Social Pedagogy for Work with Children and Young
People

69 pages, 31 pages of appendices

Autumn 2015

ABSTRACT

This is a functional thesis, which was carried out as an innovative drama process. Our thesis was commissioned by Kiiipula vocational college. The target group consisted of six girls, who studied at AVA-class, pre-vocational education.

The aim of the thesis was to plan, implement and evaluate an innovative drama process. The aim was also to find, apply and develop drama exercises, which can be supportive for our target group to strengthen their self-esteem and the identification of resources. The main point was to give them a participation experiences by involving them in an important part of the process.

The aim was to listen the voice of our target group and compile a common drama process guide for counselors working with young people. To inspire girls in the target group to influence the content of the guide we created a number of different, creative feedback techniques. Our aim was to produce through inclusion means a client-oriented guide, which facilitates counselors’ use of drama.

Both from the feedback from the functional implementation and our own observations, we can say that the process exceeded our expectations. Drama proved to be a very appropriate method for the objectives of the thesis. The responses received from the target group highlighted the encouragement of girls' self-expression and access to resources at a subjective level.

Through the innovative drama process was born an electronic guide for Kiiipula’s counselors. Listening to the target group’s feedback fourteen drama and resource-driven exercises were selected.

Key words: drama methods, young people, participation, resource orientation

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	TAVOITTEET JA TARKOITUS	2
3	TIEDONHANKINNAN KUVAUS	3
4	OSALLISUUS	5
4.1	Nuorten yhteiskunnallinen osallisuus	6
4.2	Vapaa tahto – luovuuden ja yhteisöllisyyden merkitys osallisuuden kokemukselle	7
4.3	Ohjaajan merkitys osallisuuden tukemisessa	8
5	DRAAMALLISET MENETELMÄT OHJAUSTYÖSSÄ	9
5.1	Draamallisuus lähestymistapana	9
5.2	Draama ja itsetuntemuksen vahvistaminen	10
5.3	Draaman eri muodot	10
5.3.1	Tanssi ja liike	10
5.3.2	Kuva- ja esinetyöskentely	11
5.3.3	Valokuvaus	11
5.3.4	Portfolio	12
5.3.5	Sanataide	12
5.3.6	Prosessinomainen draamatyöskentely	12
6	NUORUUSIKÄ	13
6.1	Nuoruuden kehitysvaiheet	13
6.2	Nuoruudessa yhteisöllisyys korostuu	14
7	VOIMAVARALÄHTÖISYYS	16
8	AIEMMAT TUTKIMUKSET JA HANKKEET	18
9	TOIMINNALLISEN OPINNÄYTETYÖN TOIMEKSIANTAJA JA KOHDERYHMÄ	20
9.1	Toimeksiantaja	20
9.2	Toimeksiantajan arvomaailman ilmentäminen opinnäytetyössämme	20
9.3	Kohderyhmä	21
10	TOIMINTAKERTOJEN TOTEUTUS, ARVIOINTI JA PALAUTE	23
10.1	Ryhmätoiminnan suunnittelua ohjaavat tekijät	23
10.2	Ensimmäinen toimintakerta 17.2.2015: Tutustumista	

	ryhmään ja draamaan Kiipulassa	24
10.3	Ensimmäisen toimintakerran arviointi	27
10.4	Ensimmäisen toimintakerran palaute	30
10.5	Toinen toimintakerta 19.2.2015: Luovaa liikehdintää Hoitajankadun liikuntasalissa	31
10.6	Toisen toimintakerran arviointi	35
10.7	Toisen toimintakerran palaute	38
10.8	Kolmas toimintakerta 4.3.2015: Roolityöskentelyä Kiipulassa	39
10.9	Kolmannen toimintakerran arviointi	41
10.10	Kolmannen toimintakerran palaute	44
10.11	Neljäs toimintakerta 5.3.2015: Iloittelua Kostyymi- puvustamossa	46
10.12	Neljännän toimintakerran arviointi	48
10.13	Neljännän toimintakerran palaute	50
10.14	Loppujuhla 12.3.2015 Kiipulassa	51
10.15	Loppujuhlan arviointi	52
10.16	Oppaan esittely 2.6.2015 Kiipulassa	54
10.17	Oppaan esittely –kerran arviointi	54
10.18	Toiminnallisen toteutuksen palaute toimeksiantajan edustajalta	55
11	TUOTOS, SÄHKÖINEN OPAS	57
12	OPINNÄYTETYÖN ARVIOINTI	59
12.1	Opinnäytetyön tavoitteiden arviointi	59
12.1.1	Ensimmäinen tavoite	59
12.1.2	Toinen tavoite	60
12.1.3	Kolmas tavoite	61
12.2	Arvioitu hyöty toimeksiantajalle	62
12.3	Opinnäytetyömme eettinen näkökulma	63
12.4	Opinnäytetyömme luotettavuuden arviointia	64
13	POHDINTA	66
13.1	Johtopäätökset	67
13.2	Pohdintaa osallisuudesta	68
	LÄHTEET	70
	LIITTEET	75

1 JOHDANTO

Mistä kaikki alkoi? Ensin oli kaksi lapsuudenystävystä, joiden elämänpolut olivat kulkeneet samaan opinahjoon. Ystävyksiä yhdisti kiinnostus draamaan ja rohkeus tarttua uusiin haasteisiin. Näistä rakennusaineista lähti syntymään opinnäytetyö. Suunnittelun perustaksi muurattiin nuorten osallisuuden vahvistaminen, kivijalaksi itsetuntemuksen ja voimavarojen parissa tehtävä työ.

Olemme onnekkaita löydettyämme toimeksiantajan, joka jakoi ajatuksemme osallisuutta vahvistavan voimavaralähtöisen työskentelyn merkittävydestä. Toimeksiantajamme on Kiipulan ammattioppilaitos, jossa opiskelee erityistä tukea tarvitsevia nuoria. Toiminnallisen toteutuksemme kohderyhmäksi valikoitui kuuden tytön ryhmä Lahden toimipaikan ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavalta AVA-luokalta.

Ja mitä koimmekaan yhdessä kohderyhmän kanssa? Hienon, vaiherikkaan matkan, jonka aikana moni suunnitelma muuttui, kasvoi ja kohisi – mutta me heittäydyimme, haastoimme omat mukavuusalueemme ja leikittelimme rohkeasti rooleilla. Innovatiivisen ja vivahteikkaan draamaprosessin lopputuloksena syntyi vahvasti osallisuuden ääntä kuunnellen muovautunut draamallinen opas ”Jokaisessa meissä on aarre!” nuorten parissa toimivien ohjaajien käyttöön.

Pohdimme onko opinnäytetyömme otsikko jopa liian mahtipontinen, täyttääkö työmme innovatiivisuuden kriteerit? Mielestämme pyrkimyksemme kehittää jotakin uutta ja raikasta draaman keinoin onnistui yli odotusten – eli koemme otsikkoon kätkeytyneen lupauksen lunastuneen.

2 TAVOITTEET JA TARKOITUS

Jo prosessin varhaisessa vaiheessa löysimme toimeksiantajan, joka on Kiipulan ammattiopisto. Kiipulasta opinnäytetyömme kohderyhmäksi valikoitui valmentavan koulutuksen AVA-luokalta kuuden tytön ryhmä. Kohderyhmämme koostuu tytöistä, joilla on haasteena omien tunteiden ja ajatusten esiintuominen (Manner 2014).

Valmentavan luokan opiskelijoilla on erityisen tuen tarvetta, kuten erityyppisiä ja -asteisia oppimisvaikeuksia sekä autismin kirjoon kuuluvia piirteitä (Huhtaniemi 2014). Toimeksiantajalta nousi toive, että kohderyhmän tyttöjen kanssa työstettäisiin itsetuntemukseen liittyviä teemoja. Toimeksiantajan ajatus vastasi hyvin omaa näkemystämme niistä tavoitteista, joita olimme työellemme kaavailleet.

Opinnäytetyön ensimmäiseksi tavoitteeksi asetamme innovatiivisen draamaprosessin suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin. Aloitamme tutustumalla draaman teorian tietoon sosionomin näkökulmasta.

Tarkoituksena on löytää, soveltaa ja kehittää draamallisia harjoitteita, joilla voidaan tukea itsetuntemuksen vahvistumista sekä voimavarojen löytymistä. Pyrimme vahvistamaan nuorten osallisuuden kokemuksia draamaprosessiin osallistumisen ja palautteenannon myötä.

Toisena tavoitteena on kehitellä erilaisia, luovia palautteenantomenetelmiä, joilla innostaa nuoria vaikuttamaan. Tarkoituksena on kohderyhmän tyttöjen osallistumiseen innostaminen ja osallisuuden mahdollistaminen ottamalla heidät tärkeäksi osaksi prosessia.

Kolmantena tavoitteena on tuottaa yhdessä kohderyhmän kanssa draamallinen opas nuorten parissa toimivien ohjaajien käyttöön.

Tarkoituksena on koota työelämälähtöinen opas, joka madaltaa ohjaajien kynnystä käyttää draamaa työvälineenä.

3 TIEDONHANKINNAN KUVAUS

Opinnäytetyömme teoreettinen perusta koostuu osallisuudesta, draamallisista menetelmistä, nuoruusiästä ja voimavaralähtöisyydestä. Kolme ensiksi mainittua käsitettä ovat työmme ydinteoriaa, joiden lisäksi työssämme sivutaan voimavaralähtöisyyttä ja sitä kautta itsetuntemuksen aiheita.

Mielekkäimmäksi tiedonhakumenetelmäksi valikoitui hakusanojen syöttäminen Masto Finnaan, jonka kautta pääsimme suoraan eri tietokantoihin, esimerkiksi ScienceDirectiin, Nelli-portaaliin ja Cinahliin (Ebsco). Aluksi pidimme tärkeänä, että tutustumme laajasti erilaisiin lähteisiin ja haarukoimme kaikkea sitä materiaalia, jota opinnäytetyömme teoreettiseen viitekehukseen liittyy. Haimme materiaalia useista eri tietokannoista hakusanoilla draama, nuoret ja osallisuus.

Lihavoittaaksemme teoriapohjaamme teimme vapaita hakuja myös sanoilla luovuus, nuoruus ja itsetuntemus. Tämä metodi osoittautui hyvin työlääksi, mutta erityisen tärkeäksi, koska ennen hankitun tiedon rajaamista ja kriittistä arviointia muodostimme itse tietopohjaa opinnäytetyömme tärkeistä käsitteistä.

Yhdistämällä hakusanat draama, nuoret, osallisuus saimme vain yhden tuloksen, joka tosin oli erittäin hyvä ja hyödynnettävä lähde.

Saadaksemme useampia vastaavuuksia varioimme hakusanoja eri yhdistelmin. Draama ja nuoret –hakusanoilla löytyi 21 kokoelmateosta, joihin lähes kaikkiin tutustuimme. Näistä kokoelmateoksista päädyimme käyttämään lopulta viittä. Draama ja osallisuus –hakusanoilla saimme 8 hakutulosta, joihin tutustuimme kaikkiin ja lopulta käytimme kahta.

Lähteeksi teoksia valitessamme pidimme kirkkaana opinnäytetyömme teoreettisen viitekehysten; halusimme, että lähteen tieto vastaa spesifisti etsimäämme.

Erinomaisia kirjälähteitä kuten Korhosen ja Airaksisen (2008) Hyvä hankaus ja Karppisen, Ruokosen ja Uusikylän (2008) Nuoret ja taide – ilolla ja innolla, uhmalla ja uholla – kirjoituksia murrosikäisten taito –ja

taidekasvatuksesta löytyi tutustuessamme aihepiiristämme aiemmin tehtyihin opinnäytetöihin. Näiden opinnäytetöiden lähdeluettelot inspiroivat meitä etsimään tietynlaista kirjallisuutta. Koimme, että tätä kautta löytyneet kirjalliset palvelivat tarkoitustamme erityisen hyvin. Käytimme eri kirjastojen hakukoneita myös ja saimmekin useita vastaavuuksia, joita hyödynsimme.

Tutustuttuamme useisiin erilaisiin lähteisiin, ryhdyimme rajaamaan opinnäytetyömme tietoperustassa hyödynnettäviin lähteisiin. Rajaamisen kriteereinä pidimme ensisijaisesti lähteen sisältämää informaatiota – luimme abstraktin tai jonkin muun lähteen lyhyen selosteen saadaksemme selville, vastasiko lähteen teksti juuri opinnäytetyömme aihepiirejä. Emme käyttäneet poissulkemisen yleisenä kriteerinä olevaa lähteen vanhuutta läheskään aina, jos koimme, että sen sisältämä tieto oli vanhentumatonta. Pääsääntöisesti käytimme kuitenkin mahdollisimman tuoreita lähteitä.

Koimme vapaan Google-haun myös tuottavan tuloksia, joskin sitä kautta saavutettuun tietoon suhtauduimme erityisellä kriittisyydellä. Sähköisiä lähteitä löytyi mainiosti Masto Finnan kautta. Hoitajankadun kirjastossa valppaina kuljeskellessamme silmiimme osui Jämsenin ja Pyykkösen (2014) uunituore kirja Osallisuuden jäljillä. Tämä kirja toi erinomaista lisäystä osallisuuden teoriaosuuteen. Vieraskielisiä lähteitä hakiessamme pidimme kriteerinä vertaisarvioitua lähdetä, josta oli saatavilla koko teksti. Kirjallisuuden, artikkeleiden, tutkimusten, väitöskirjojen ja opinnäytetöiden lisäksi hyödynsimme työssämme haastatteluja.

4 OSALLISUUS

Kohderyhmän osallisuuden vahvistaminen on opinnäytetyömme perusta. Prosessin varrella pohdimme osallisuuden kysymyksiä monesta eri näkökulmasta ja kuljetimme kaikessa tekemisessämme mukana ajatusta osallisuuden vahvistumisesta. Innovatiivisessa draamaprosessissa pyrimme nivomaan yhteen osallisuuden ja voimavaralähtöisyyden tuoreella, raikkaalla tavalla.

Osallisuutta on vaikea määritellä yksiselitteisesti, koska se on aina kontekstiinsa sidonnainen, mutta Myllyniemi (2014) kirjoittaa Nuorisobarometrissa 2013, että osallisuus on osallistumista, kuulumista, yhteisöön ja yhteiskuntaan vaikuttamista. Osallisuudessa keskeistä on luottamus, sitoutuminen ja kuulluksi tuleminen (Rouvinen-Wilenius 2014, 67).

Osallisuus koostuu voimaantumisesta, identiteetistä ja elämönhallintavalmiuksista. Olennaista on omakohtainen sitoutuminen, omaehtoinen toiminta ja vaikuttaminen omaa elämää koskevien asioiden kulkuun sekä vastuun ottaminen seurauksista. Osallisuus ja osallisuuden kokemukset ovat aina kytköksissä osallistujan ihmiskäsityksen ja henkilökohtaiseen elämismaailmaan. (Särkelä-Kukko; Rouvinen-Wilenius; Jämsen & Pyykkönen ym. 2014, 9.)

Pyyry (2012) huomauttaa Nuorisotutkimus-lehdessä 1/ 2012 kuitenkin, että nuorten osallisuutta vahvistaessa täytyy huomioida kunkin henkilökohtainen vaikuttamisen halukkuus eli osallistamisen sijaan luodaan osallisuuden mahdollisuuksia. Äikää-Torkkeli (2006, 100) painottaakin ohjaajan roolia mielekkäiden tilanteiden luoja ja etenemisen varmistajana, mutta kuitenkin niin, että nuorilla on tilaa asioiden tuottamiseen ja pohdintaan.

Koskinen-Ollonqvist ym. (2009) on määritellyt tasot, joilla osallisuutta voidaan vahvistaa. Lähtökohtana on terveys ja yksilölle merkittävin kokemus on voimaantuminen. Siihen liittyy identiteetti, omat voimavarat sekä elämönhallintavalmiudet. Yhteisötasolla korostetaan yhteisöllisyyden

kokemusta. (Koskinen-Ollonqvist 2009, Rouvinen-Wilenius 2014, 65 mukaan).

Osallisuuden ulottuvuudet käsittävät elintason (mm. terveyden), ystävyysuhteet ja yhteisöllisyyden sekä itsensä toteuttamisen ja aktiivisuuden. Yksilön voimavarat ja yhteiskunnan rakenteet sekä ilmapiiri vaikuttavat osallisuuden mahdollisuuksiin. Osallisuuden kokemukseen vaikuttaa mm. miten yksilö pystyy ilmaisemaan tunteitaan yhteisössä ja miten niihin suhtaudutaan. Yhteisten tunteiden jakaminen lisää yhteenkuuluvuuden tunnetta yhteisössä. Osallisuuden kokemiseen vaikuttaa myös vahvasti kuinka sosiaalisesti hyväksyty yhteisön jäsen hän on. Hyvä itsetunto tukee itsensä toteuttamista, koska silloin hän arvostaa itseään ja omaa panostaan. (Särkelä-Kukko 2014, 39–42.)

Savolainen (2008, 172) kuvailee Maailman ihanin tyttö -valokuvausprojektinsa tyttöjen osallisuuden kokemusta siitä näkökulmasta, että heillä oli konkreettinen valta vaikuttaa näyttelyyn tulevien omakuvien valintaan. Tyttöjen vaikuttamisen mahdollisuus alkoi jo projektin alussa, jossa he määrittelivät tavan, paikan ja ympäristön, jossa halusivat tulla kuvatuksi.

4.1 Nuorten yhteiskunnallinen osallisuus

Nuorten syrjäytymisprosessin ehkäisyä voidaan tarkastella niin, että se on osa elinikäistä yhteiskunnallista osallisuutta, jonka mahdollisuudet luodaan lapsuudessa ja nuoruudessa. Nuorten syrjäytymisen vastakohta on aktiivinen toimijuus. (Eteläpelto, Heiskanen & Collinn 2011, 18.)

Eteläpelto ym. (2011, 18) toteaaakin, että aktiivinen toimijuus on ihmisen aikomuksellista toimintaa, jolla on seuraamuksensa. Yhteiskunnallinen ja yhteisöllinen osallisuus syntyy aikomuksellisen, intentionaalisen toiminnan ja tekojensa seurausten ymmärtämisen kautta. Nuoren sisäisen maailman kokemukset voivat johtaa otteen höllääntymiseen, ehkä koulun kesken jäämiseen, yleiseen haluttomuuteen ja lopulta syrjäytymiseen. Yhtä kaikki, sisäisen maailman kokemukset voivat myös vahvistaa osallisuuden kokemusta ja sitouttaa yhteisöön. Tulisi kysyä: onko nuori saanut vaikuttaa

tarpeeksi asioihinsa, kokenut olevansa riittävästi osallinen omaan elämäänsä? Ilman vaikuttamisen mahdollisuuksia ja tunnetta siitä, että omilla mielipiteillä, ajatuksilla ja pohdinnoilla on merkitystä, nuori varmasti kokee jäävänsä syrjään esimerkiksi oppilaitoksessaan tai jo omassa perhepiirissään.

Sosiaali- ja terveys- sekä koulutus- ja työllisyyspalveluja koskeva tutkimustieto osoittaa, että syrjäytymisen ehkäisyn kulmakivinä ovat suunnitelmallisten ja tavoitteellisten palvelukokonaisuuksien tarjoaminen. Nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn suunnatut palvelut voivat olla hyvin irrallisia, satunnaisia ja saattaneet olla jopa vain toimeentuloon liittyviä tukitoimia, kuten toimeentulotuen myöntämistä. Pelkästään taloudellisen tuen tarjoaminen syrjäytymisuhassa tai syrjäytymiskierteessä olevalle nuorelle ei ole tuloksellista (Eduskunnan tarkastusvaliokunnan julkaisu 2013, 9–10).

Eduskunnan tarkastusvaliokunnan julkaisu peräänkuuluttaakin henkilökohtaisen ohjauksen ja neuvonnan merkitystä sekä nuoren motivoimista aktiiviseksi toimijaksi pelkän taloudellisen tuen sijaan. Eteläpelto ym. (2011, 19) toteaa, että aktiivinen toimijuus lisää yksilön autonomiaa, mikä taas lisää vaikuttamisen tunnetta.

4.2 Vapaa tahto – luovuuden ja yhteisöllisyyden merkitys osallisuuden kokemukselle

Psykologit Howard ja Conway (1986) toteuttivat koesarjan, jossa tutkittiin opiskelijoiden tahtomista. Kokeessa tutkittiin käskyjä ”syö” ja ”älä syö” siitä näkökulmasta, miten käskyjen noudattaminen onnistui, mikäli ne asetettiin ulkoapäin tai opiskelija sai itse valita, kumpaa käskyä noudatti. Kokeessa nousi kiistatta esiin, että itse päätettyä eli tahdottua käskyä opiskelijoiden oli helpompi noudattaa eli pysyä valinnassaan. Kokeessa nousi myös esiin, että jos käsky asetettiin ulkoapäin, se sai aikaan jopa vastavaikutuksia. (Howard & Conway 1986, Ojanen 2007, 28 mukaan.)

Myös luovuuden kokemus syntyy vapaassa tahdossa. Ihminen kokee tahdon ja vastatahdon taistelua itsessään. Luovuuden vihollisia ovat liiallinen itsekritiikki sekä syyllisyyden- ja alemmuudentunteet. Jos ihminen ei löydä ratkaisua konfliktiin itsensä ja yhteisönsä välillä, voi tie luovuuteen ehtyä ja luova kehitys pysähtyä. (Uusikylä 2012, 36.)

Opinnäytetyössämme pyrimme luomaan vapaan tahdon tilan, jossa luovuus saa turvallisesti kehittyä.

Kontaktin saaminen nuoriin vaatii monipuolisia lähestymistapoja, joista Uusikylä (2008) nostaa esiin erityisesti opettajan osallisuuden ja asenteen merkityksen suhteessa nuorten luovuusprosessiin. Uusikylä (2008, 19) korostaa opettajien luovuuden tärkeyttä työskentelyotteessa, jotta oppilaiden luovuus pääsee esiin. Äikää-Torkkeli (2006, 100) kirjoittaa ohjaajan roolista työnjohtajana eli hän määrittää toiminnalle reunehdot, joiden mukaan aiheita työstetään. Työnjohtajana ohjaajan tulee jättää kuitenkin tilaa ryhmästä nouseville spontaaneille ehdotuksille.

Positiivinen psykologia tarkastelee ihmistä vapaan tahdon näkökulmasta. Positiivisessa psykologiassa ajatellaan, että yksi merkittävä osa ihmistä on sosiaalisuus ja näin ollen ihmisellä on vapaa tahto pyrkiä vuorovaikutukseen. Ihminen kokee myös vuorovaikutuksen enemmän myönteisenä kuin kielteisenä. (Ojanen 2007, 28–29.)

4.3 Ohjaajan merkitys osallisuuden tukemisessa

Vuorovaikutuksellisuus ja kommunikaatio ovat olennainen osa ohjatussa osallistumisprosessissa (Nummenmaa & Lautamatti 2004, 93).

Nummenmaa ja Nummenmaa (2002) ovat korostaneet ohjaustilanteen kaksisuuntaista oppimismahdollisuutta: sekä opiskelija että ohjaaja oppivat. Ohjaajan tehtävänä on luoda ohjaustilanteen rakenne ja tukea opiskelijaa ratkaisujen löytämisessä. Ohjaustilanteen rakenteessa tulee näkyä selkeästi kontekstuaalisuus, perustelu, tarkoitus, kommunikaatio, vuorovaikutus ja aktiviteetti. (Nummenmaa & Nummenmaa 2002, Nummenmaa & Lautamatti 2004, 93 mukaan.)

5 DRAAMALLISET MENETELMÄT OHJAUSTYÖSSÄ

Draamallinen työskentely pitää sisällään moniaistisia, toiminnallisia harjoitteita, joita ovat esimerkiksi tanssi, musiikki, kuvataide, leikit ja pelit, kirjallisuus, laulut, runot, tekstit, näyttämötaide, esiintyminen, improvisaatio ja mimiikka. (Toivanen 2007; Uusikylä 2008.) Draamalliseen työskentelyyn kuuluu aina tietynlainen toiminnan rakenne: virittäytyminen, toiminta sekä lopuksi yhteinen reflektointi (Pusa 2014).

5.1 Draamallisuus lähestymistapana

Draamallisella työskentelyllä on saavutettu myös merkittäviä tuloksia sosiaalisten haasteiden työstämisessä, erityisesti autismin kirjoon kuuluvilla lapsilla. Draaman on todettu olevan tehokas väliintulon työkalu. (Gallo-Lopez & Chasen 2011, Guli & Semrud-Clikeman & Lerner & Britton 2013 mukaan.) Spolin on kuvaillut draamallisen toiminnan olevan vuorovaikutteista ja painottavan ihmissuhteita, tunteita, kommunikaatiota ja mielikuvitusta oppimisen kontekstissa. Draamallisessa toiminnassa keskeistä on sanaton, vastavuoroinen viestintä. (Spolin 1986; Guli & Semrud-Clikeman & Lerner & Britton 2013.)

Puhakka (2005, 66–67) kirjoittaa opettajan näkökulmasta opetusmenetelmien muuttumisesta toiminnallisempaan ja oppilaskeskeisempään suuntaan. Draama on toiminnallinen ja oppilaslähtöinen lähestymistapa ja se soveltuu erinomaisesti erilaisten asioiden käsittelyyn. Draama avaa kokemuksiin omakohtaisuutta ja näin ollen asiat ”kolahtavat” paremmin. Hyyryläinen (2004, 67) kirjoittaa samasta aiheesta: draamakasvatuksen avulla voimme luoda erilaisia näkökulmia ja ilmiöitä, joita voimme jopa kokea omassa itsessämme ja suhteessa oman osaamisemme kehittymiseen.

Draamamenetelmillä on saavutettu myös luokan ilmapiirissä mm. merkittäviä vuorovaikutuksellisia tuloksia; toisen arvostaminen näkyi ryhmän keskinäisen yhteistyökyvyn paranemisena sekä konfliktien vähenemisenä. (Puhakka 2005, 71.)

Toivanen (2007, 20) kirjoittaa, että oma keho ja mieli ovat tärkeimmät työskentelyvälineet draamassa ja teatterissa. Oppiminen vaatii turvallista työskentelyilmapiiriä, jossa pääpainopisteenä ovat erityisesti toiminta ja ratkaisut, eivät oppijoiden suoritukset (Toivanen 2007, 21).

5.2 Draama ja itsetuntemuksen vahvistaminen

Opinnäytetyömme toiminnallisessa osuudessa käytettyjen erilaisten draaman muotojen myötä pyrimme herättelemään kohderyhmän tytöissä ajatuksia omista vahvuuksista, positiivisesta minäkuvastaan ja näin ollen vahvistamaan itsetuntemusta. Opinnäytetyömme toiminnallisessa toteutuksessa inspiroiduimme draamakasvatuksen piirteistä ja hyödynsimme niitä sosionomin näkökulmasta.

Heikkinen on mieltänyt draamakasvatuksen kokonaisvaltaiseksi kasvatukseksi, jolla rohkaistaan oppilaita kyseenalaistamaan kulttuuriaan ja samalla rakentamaan omaa minuuttaan. (Heikkinen 2004, 14.) Draaman avulla voidaan kertoa omia tarinoita sekä käsitellä todellisen elämän asioita. (Heikkinen 2004, 24.) Ilmaisuhalun, itseluottamuksen ja itsetunnon on todettu myös kehittyvän draamallisessa työskentelyssä (Laakso 2004).

Mitä itsetuntemus sitten sisältää? Käsitteitä omista tiedoista, taidoista, ominaisuuksista, asenteista, uskomuksista, motiiveista, tunteista ja muistikuvista (Ojanen 2011, 17). Sinkkonen (2010, 57-59) kirjoittaa kollektiivisesta hyväksynnästä eli kaverisuhteiden yhä korostuvasta merkityksestä nuoruusiässä. Mikäli nuori ei saa osakseen kollektiivista hyväksyntää vaan kokee esimerkiksi häpeää kiusatuksi tulemisen myötä, myös hänen kokemus itsestään muuttuu vähitellen negatiiviseksi.

5.3 Draaman eri muodot

5.3.1 Tanssi ja liike

Tanssi- ja liiketerapia voi helpottaa kehoon, sukupuolisuuteen ja identiteettiin liittyvissä pulmissa. Tanssi- ja liiketerapia tarjoaa

elämyksellisen prosessin, jonka myötä nuori voi ilmaista itseään, käsitellä tunteitaan turvallisesti ja luovasti, lievittää jännitteitä, vähentää stressiä, luoda luottamusta sekä merkityksellisyyttä ihmissuhteisiin. (Loman 2011, 107.)

Loman (2011) kiteyttää tanssi- ja liiketerapian olevan merkityksellinen keino ihmisen omien vahvuuksien löytymisessä. Kehollinen ilmaisu vapauttaa stressiä, jännitteitä ja tunteita, näin ollen tanssi –ja liiketerapian myötä keho suuntautuu vahvuuksiin.

Sinivuori ja Sinivuori (2007, 263) kirjoittavat samasta aiheesta, hieman eri näkökulmasta: draamaprosessissa tanssin ja liikkeen kautta voidaan ilmentää sisäisiä tuntemuksia ja ristiriitoja, kasvuprosessia ja luoda kokonainen ympäristö esineineen, äänineen ja ihmisineen. Tanssi on näin ollen tärkeä kehollinen ilmaisumuoto, kuten Lomankin (2011) kirjoitti.

5.3.2 Kuva- ja esinetyöskentely

Ihmisellä on luontainen kyky ymmärtää ja tulkita symboleja. Symboleihin liittyy tietynlaista kulttuurillista arvo- ja sääntösidonnaisuutta. Arvotarinoita voidaan tulkita eri tavoin ja ne herättävät keskustelua. Symboleilla on myös omakohtaisuutta sopivasti etäännyttävä vaikutus, joten niiden avulla voidaan heijastaa omia tunteita ja ajatuksia turvallisesti muille jaettavaksi. (Sinivuori & Sinivuori 2007, 262–263.)

5.3.3 Valokuvaus

Nähtyään vilahduksen jostakin kauniista ihmiset tavallisesti pahoittelevat, elleivät voi valokuvata sitä. Kameralla on ollut niin keskeinen osa kauneuden maailman rajaamisessa, että valokuvista, pikemmin kuin maailmasta, on tullut kauneuden mitta. --- Monet kiusaantuvat kun heistä olisi otettava valokuva – eivät siksi että he alkukantaisten ihmisten tavoin pelkäävät kameran paljastavan heissä jotain epähyväksyttävää. Ihmiset haluavat saada ihannetta vastaavan kuvan: valokuvan itsestään parhaimmillaan. (Sontag 1984, 83–84.)

Valokuvien avulla tutkitaan mm. omia erilaisia puolia ja rooleja ja tehdään näkyviksi elämän eri osa-alueiden vahvistamista kaipaavia teemoja. Kuvien käytön myötä voidaan löytää piilossa olleita voimavaroja ja selkeyttää tunnemaailmaa. (Savolainen 2008, 196–197).

Oman kuvan hyväksyminen on itsen hyväksymisen metafora (Savolainen 2008, 178).

5.3.4 Portfolio

Portfolio on tekijänsä koostama, vapaamuotoisesti toteutettu töiden kokoelma. Keskeistä on, että se heijastaa tekijänsä arvomaailmaa ja ajatuksia. Kuitenkin voidaan yhteisesti rajata, millaisia asioita portfolion tulisi sisältää, jotta se palvelisi tarkoitustaan. (Opetushallitus 2015a).

Ohjeistimme kohderyhmän tyttöjä keräämään materiaalia draamaprosessin varrella portfoliota varten. Portfolio tulisi jokaisen omaan käyttöön ja sen avulla voisi muistella, minkälaisia vahvuuksia ja hyvää mieltä tuovia asioita prosessin aikana tuli esiin.

5.3.5 Sanataide

Sanataidetta on mahdollista hyödyntää draamallisissa menetelmissä.

Sanataide luo kielen, kirjoittamisen ja lukemisen kautta lapsille ja nuorille mahdollisuuden kehittää ja syventää kirjallista kiinnostustaan.

Sanataiteella voidaan rikastuttaa kielellistä ilmaisua ja mielikuvitusta.

Kirjoittamisen ja kirjallisuudentuntemuksen avulla voidaan kehittää ajattelutaitoja ja eläytymiskykyä, laajentaa ilmaisuvaroja ja auttaa etsimään persoonallista ilmaisua ja vahvistaa oppilaan identiteettiä. (Opetushallitus 2015b.)

5.3.6 Prosessinomainen draamatyöskentely

Prosessinomaisen draamatyöskentelyn erityispiirre on sen toiminnallisuus, johon sisältyy runsaasti oppimisen mahdollisuuksia. (Laakso 2004.)

Keskeisenä painotetaan osallistujälähtöisyyttä ja matkan laatua eli prosessia enemmän kuin päämäärää (Vehviläinen 2005, 76).

6 NUORUUSIKÄ

Nuoruusikä jakautuu kolmeen eri ajanjaksoon: varhaisnuoruuteen 12–14-vuotiaat, varsinaiseen nuoruuteen 15–17-vuotiaat ja jälkinuoruuteen 18–22-vuotiaat (Sinkkonen 2008, 24). Nelson (2009, 21) pohtii juurikin lapsuus – ja nuoruusajan vaihettaisten muutosten hyvin yksilöllisiä vaikutuksia; miten kukakin kokee oman henkisen kasvamisensa, millaista hämmennystä se herättää ja miten se kussakin ilmenee.

6.1 Nuoruuden kehitysvaiheet

Ihmisen elämän perusta muodostuu perimästä eli geeneistä.

Nuoruusiässä, aikuisuuden kynnyksellä ihmisen fyysinen kasvu ja kehitys ovat saavuttaneet yhden etappinsa. Ihmisen ulkoinen olemus: pituus, kasvopiirteet ja ruumiinrakenne ovat kutakuinkin sellaiset, kuin ne tulevat olemaan elämän loppuun asti. (Dunderfelt 2011, 93-94.)

Nuoruuden kehitysvaiheeseen liittyviä teemoja ovat mm. seksuaalisuuden rakentuminen, ihmissuhteet ja seurustelu sekä hyväksynnän hakeminen muilta nuorilta. (Sinkkonen 2008, 25.) Keltikangas-Järvinen (2001, 33) kirjoittaa nuoruuden itsetunnon kehittymisen kysymyksistä ja kertoo yleisen oletuksen olevan se, että nuoren itsetunto vaihtelee merkittävästikin, vaikka useissa tutkimuksissa on osoitettu nuoren perusitsetunnon olevan oletettua pysyvämpi.

Nurmi, Ahonen, Lyytinen, Lyytinen, Pulkkinen ja Ruoppila (2009, 134–135) kirjoittavat nuoruuden ”mahdollisuuksien avaruudesta” esimerkiksi koulutuksen, ammatin ja tulevaisuuden suhteen. Jokainen nuori tarvitsee yksilöllisesti tukea ja apua omien tavoitteiden asetteluun ja päätöksentekoon.

Sinkkonen (2008, 23) kirjoittaa myös nuoruusiän aiheuttamasta hämmennyksestä. Nuoruusiässä ihminen kamppailee ristiriitaisten tuntemusten keskellä: toisaalta hänellä on halu irroittautua ja itsenäistyä, toisaalta hän kaipaa aikuisen tarjoamaa turvallisuutta. Puberteetti muuttaa nuoren kehoa ja mieltä ja sopeutumistarpeet tulevat hyvin näkyviksi.

Keltikangas-Järvinen (2001, 67) kuvailee tyttöjen ja poikien itsetunnon eroavaisuuksia. Pojilla itsetuntoa määrittää suoriutuminen kun taas tytöillä sosiaalisten suhteiden merkitys itsetuntoon säilyy aikuisikäiseksi asti.

Keltikangas-Järvinen (2001, 34) kirjoittaakin, että haastavasta vaiheestaan huolimatta nuoruus on myös kasvattajalle mahdollisuuksia täynnä, sillä nuori on vastaanottavainen, pohtii itseään ja kokee vahvasti onnistumisen tunteet. Itsenäistymisen kynnyksellä olevan nuoren kuuluu protestoida aikuisten ohjeita ja käskyjä. Nuorena elää yhtäaikaaisesti huolenpitoa vaativa lapsi ja itsenäistymistä kaipaava nuori. (Sinkkonen 2010, 54.)

6.2 Nuoruudessa yhteisöllisyys korostuu

Huomioimme opinnäytetyömme suunnittelussa ja toteutuksessa sen, että kohderyhmämme nuoret elävät hyvin vahvasti sosiaalista kehitysvaihettaan. Monet harjoitteista toteutimme yhteisöllisenä prosessina, mutta pyrimme luomaan mahdollisuuksia myös yksilölliselle vaikuttamiselle. Laadimme yhdessä myös sääntöjä keskinäiselle vuorovaikutukselle, jotta se olisi positiivista, toista kunnioittavaa ja yhteisöllistä tunnelmaa lujittavaa.

Nuoruudessa kaverisuhteiden merkitys korostuu. Sinkkonen (2010, 56–57) kirjoittaa ”nuoren yleisöstä” eli yhteisöistä, joita nuori tarvitsee kasvuunsa ja kehitykseensä. Ensin hänen yleisönään ovat vanhemmat, sittemmin kaverit. Jos kaveripiirissään nuori ei koe hyväksyntää ja arvostusta, ei vanhemmiltakaan saatu hyväksyntä auta kompensoimaan tuota puutetta.

Haarakangas (2011, 49–51) kirjoittaa samasta aiheesta; nuoruudessa tarvitusta kaveripiiriin hyväksynnästä. Nuorilla kuuluukin olla aikuisista eroava oma kulttuurinsa ja tapansa toimia. Kulttuuri voi näkyä nuoren pukeutumisena, mieltymyksinä, puhettavalla ja harrastuksilla. Näin nuori haluaa tehdä eroa aikuisten maailmaan.

Dunderfelt (2011, 84–86) mukailee Havighurstin luomia nuoruuden kehitystehtäviä. Ne ovat haasteita, joita kohdataan eri ikävaiheissa ja niistä selviytyminen mahdollistaa siirtymisen seuraavaan elämänvaiheeseen.

Nuoruuden kehitystehtäviin kuuluvat mm. uuden ja kypsemmän suhteen saavuttaminen molempiin sukupuoliin, oman maskuliinisen tai feminiinisen roolin löytäminen, oman fyysisen ulkonäkönsä hyväksyminen, tunne-elämässä itsenäisyyden saavuttaminen vanhempiinsa ja muihin aikuisiin nähden, taloudellisista asioista vastuun ottaminen, oman maailmankatsomuksen, arvomaailman ja moraalin kehittäminen, sosiaalisesti vastuullisen käyttäytymisen pyrkimys.

Ojanen (2011, 15–17) vertaa ihmismieltä sotkuiseen antikvariaattiin – ihminen voi tehdä mielestään ja itsetuntemuksestaan uusia ja uusia löytöjä. Samalla kun arvioimme itseämme, teemme havaintoja myös siitä, millaisia muut ovat. Toiset ihmiset ovat meidän sosiaalinen peilimme, mutta tämä peili ei ole koskaan selkeä ja tarkka, vaan kukin kokee sosiaalisen palautteen omalla tavallaan. Peiliin katsominen on aina myös itsensä vertailua muihin ja vertailu itsessään jo sisältää vääristymiä.

Keltikangas-Järvinen (2001, 62–66) on tarkastellut myös aikuisiän minäkuvan rakentumista. Myös aikuisiässä on havaittavissa eroja naisten ja miesten minäkuvan välillä mm. niin, että naisen minäkuva on huomattavasti kollektiivisempi eli se on riippuvaisempi ympäristöstä ja muista ihmisistä. Naisen minuus on osa jotakin, se on koko ajan yhteydessä muihin ihmiseen.

7 VOIMAVARALÄHTÖISYYS

Opinnäytetyössämme halusimme haasteiden sijaan korostaa niitä vahvuuksia ja voimavaroja, joita kohderyhmän nuorilla on.

Voimavaralähtöinen työskentely korostaa yksilön ja tilanteen positiivisia piirteitä ja ominaisuuksia, tulevaisuuden näkymiä sekä sisäisiä vahvuuksia. Voimavaroihin keskittyessä painotetaan asiakkaan oman tahdon ja itsemääräämisoikeuden kunnioittamista. Työskentelytapa perustuu omien vahvuuksien löytämiseen ja hyödyntämiseen ja sitä kautta syntyvään oman elämän hallintaan. (Vänskä, Laitinen-Väänänen, Kettunen & Mäkelä 2011, 77–85.)

Särkelä-Kukko (2014, 43) kirjoittaa itsensä toteuttamisen ja voimavarojen käyttöönoton välisestä suhteesta. Ajattelu on yksilölle tärkeä voimavara. Sen avulla muodostamme käsityksiä yhteisöistä, yhteiskunnasta ja maailmasta, jossa elämme. Mielikuvituksen käyttö, ajattelu sekä käytännön järjen hyödyntäminen ovat mukana yksilön arkielämässä itsensä toteuttamisen ja tekemisen tasolla. Tekemisen liittäminen itsensä toteuttamisen muotoihin tukee kokonaisvaltaista yksilön osallistumista ja voimavarojen käyttöönottoa erilaisissa tilanteissa. Se auttaa myös itseensä linkittyvien rajoitusten ja toisaalta mahdollisuuksien tunnistamista.

Vänskä ym. (2011) kertovatkin, että voimavaroja ei aina osata hyödyntää erilaisten haasteiden edessä. Tästä syystä voimavaratyöskentely on erityisen tärkeää nimenomaan nuorten kanssa, jotta he oppisivat tunnistamaan ja hyödyntämään omia voimavarojaan esimerkiksi tulevaisuuden suunnittelussa erityisesti ammatinvalinnassa. (Vänskä ym. 2011, 82.)

Voimavarojen löytämiseen liittyy vahvasti positiivisen psykologian näkökulma. Positiivinen psykologia tarkastelee voimavaroja tunteiden ja mielialojen kautta, tietyin lainalaisuuksin. Voimavarojen löytämiseen ja ylläpitämiseen liittyy vahvasti ajatus siitä, että ihminen haluaa säilyttää hyvän mielialan, sekä se, että tunnetilat vähitellen hakeutuvat positiivisiksi ja paljolti tiedostamatonta hyvän mielen etsintää tapahtuu kaikissa meissä,

koko ajan. Kun mielialamme on hyvä, emme kaipaa selitystä sille, mutta kun tuntuu pahalta, haluamme selvittää, miksi niin on. Hyvän olon säilymisen kannalta kielteiset muutokset tulisi selittää rakentavasti. Kielteinen mieliala kaventaa maailmankuvaa, positiivinen laajentaa sitä. (Ojanen 2007, 42–45.)

Voimavaralähtöisen työskentelyn prosessi voi olla kaksisuuntainen; sekä asiakas että työntekijä tuntevat voimavarojensa vahvistuvan. (Vänskä ym. 2011, 77–85.)

8 AIEMMAT TUTKIMUKSET JA HANKKEET

Ryhtyessämme kartoittamaan opinnäytetyömme aiheeseen liittyviä aiempia tutkimuksia, perehdyimme ensin Theseuksen kautta opinnäytetöihin. Hakusanoina käytimme sanoja ”draama ja nuoret” sekä ”nuoret draama osallisuus”. ”Draama ja nuoret” –hakusanoilla saimme tuloksia 678 kappaletta. Selasimme runsasta hakutulosten valikoimaa ja totesimme, että kyseiseen aiheeseen liittyviä opinnäytetöitä on tehty niin päihdenuorten kuin erityisoppijoidenkin parissa. Näistä opinnäytetöistä yhtymäkohtia löytyi Minna Simolan sekä Roosa Koivuniemen töistä.

Minna Simola (2007) on tehnyt Kurkistus tulevaisuuteen -opinnäytetyön, jonka aiheena on nuorten valmistaminen peruskoulun jälkeiseen siirtymävaiheeseen käyttäen draamaa ja toiminnallisia menetelmiä. Simolan opinnäytetyön tarkoituksena oli suunnitella väline uraohjaukseen nuorten parissa toimiville työntekijöille.

Roosa Koivuniemi (2013) on tutkinut Draama ja lyhytelokuva sosiaalipedagogisen lapsi- ja nuorisotyön menetelminä –nimisessä opinnäytetyössään draamamenetelmien toimivuutta nuoren itsetunnon, itseilmaisun ja sosiaalisten taitojen kehittäjänä lastensuojelulaitoksissa asuvien nuorten parissa. Koivuniemen opinnäytetyö tutki myös draamaa lähestymistapana samankaltaisesta näkökulmasta kuin mekin.

Hakusanoilla ”nuoret draama osallisuus” saimme osumia 218 kappaletta. Näistä hakutuloksista omaa aiheitamme lähellä ovat Marita Mattilan (2014) tekemä laadullinen tutkimus, joka kantaa nimeä Myötätuulta elämään – draama nuoren sosiaalisena vahvistajana sekä Petra Vanttisen (2012) Voimapajasta voimaa: Draamamenetelmiä kohdennetussa nuorisotyössä. Mattilan opinnäytetyössä tarkastellaan teatteri-ilmaisun ohjaajaa osana sosiaalista nuorisotyötä ja draaman mahdollisuuksia sosiaalisena vahvistajana. Vanttinen opinnäytetyön tavoitteena oli saada nuoret tunnistamaan omia tunteitaan paremmin ja löytää Voimapajasta voimavaroja omaan elämään, sekä tukea heidän itsetuntoaan

draamamenetelmiä käyttäen. Vanttisen keskeinen ajatus toiminnassa oli nuorten aito kuuleminen ja näkeminen.

Melinda –tietokannasta haimme hakusanoilla ”draama? nuor?” ja saimme yhden vastaavuuden. Heli Aaltonen (2006) on tehnyt väitöskirjan aiheesta Intercultural Bridges In Teenagers`Theatrical Events. Väitöskirjan tarkoituksena oli tutkia teatterin tekemisen mahdollisuuksia eri kulttuurien välisessä yhteyksien rakentamisessa. Aaltosen mukaan (2006, 25) draamaan liitetään usein sellaisia termejä, kuten "intuitiivinen työskentely", "soittaa yksi nuotti kerrallaan" ja "käyttää vaistoja”.

Hakutulokset osoittivat, että draamaa, nuoria ja osallisuutta yhdessä ja erikseen on tutkittu monesta eri näkökulmasta ja aiheesta on tuotettu monenlaisia oppaitakin, mutta opinnäytetyömme oppaan tuottaminen osallisuuden keinoin osoittautui tuoreeksi lähestymistavaksi. Hakutuloksia haravoidessamme selasimme monia draamallisia oppaita, joiden tarkoituksena oli osallisuuden vahvistaminen, mutta emme löytäneet vastaavaa työtä, jonka pääasiallisena tavoitteena olisi kuljettaa osallisuuden keinoja prosessin alusta loppuun asti – niin, että osallisuus olisi lopulta sekä keino että tavoite. Osallisuuden vahvistamiseen tähtäävät työt ja tutkimukset tarkastelivat käsitettä myös lähinnä lasten näkökulmasta, nuoriin liittyviä töitä ei juurikaan ollut.

9 TOIMINNALLISEN OPINNÄYTETYÖN TOIMEKSIANTAJA JA KOHDERYHMÄ

9.1 Toimeksiantaja

Toimeksiantajallamme Kiipulan ammattiopistolla on pitkät perinteet erityisopetuksen saralla. Ammatillista erityisopetusta on järjestetty Kiipulassa jo 60 vuoden ajan. 125 vuotta sitten perustettu kehitysvammaisten koululaitos Perttula liittyi Kiipulaan vuonna 2009. Kiipulan toimipisteitä on 10, joista yksi sijaitsee siis Lahden Vesijärvenkadulla. Lahden toimipaikka tarjoaa mm. valmentavaa koulutusta, jotta opiskelija voisi hakea esim. Turengin oppilaitokseen perustutkintoa suorittamaan. (Huhtaniemi 2014.)

Toimeksiantaja oli tuonut esille, että draamalliseen työskentelyyn rohkaiseva opas olisi heille hyödyksi, koska draama ei ole kovin käytetty menetelmä heillä. Koimme erittäin perustelluksi, että opas syntyi hyvin toimeksiantajalähtöisesti, osallisuuden keinoin. Uskomme, että yhteisöllisen osallistumisen lisäksi tämä oli myös oiva tapa vahvistaa jokaisen kohderyhmämme tytön yksilöllistä osallisuutta.

Koko prosessin ajan olimme tiiviissä yhteistyössä Kiipulan yhteystyöntekijän kanssa ja keskustelimme toiminnallisen toteutuksen kuluessa toimeksiantajan toiveista lopullisen tuotoksen eli sähköisen oppaan suhteen. Saimme rohkaisua ja vahvistusta Kiipulan yhteystyöntekijältä koko prosessin ajan ja meille välittyi tunne siitä, että teemme Kiipulan näkökulmasta jotakin merkityksellistä.

9.2 Toimeksiantajan arvomaailman ilmentäminen opinnäytetyössämme

Kiipula on vuonna 2009 määrittänyt arvoikseen aikaansaavuus, rohkeus, kumppanuus, kohtuullisuus sekä ihmisyys (Kiipulan ammattiopisto 2015).

Opinnäytetyöprosessin varrella kävimme aktiivista arvokeskustelua ja reflektioimme omia arvojamme suhteessa toimeksiantajan arvoihin. Oman

työskentelymme arvoina painotimme tasavertaisuutta, toisen ja itsensä arvostamista, rohkeutta itsensä ilmaisemiseen sekä voimavarakeskeistä työskentelyä eli positiivisten asioiden huomaamista itsessä ja muissa. Koemme, että arvonäkökulmamme kohtasivat toimeksiantajan kanssa.

9.3 Kohderyhmä

Kohderyhmämme koostuu kuudesta AVA-luokan työstä. AVA-luokan opiskelijat ovat kaikki peruskoulun käyneitä, 16–18 -vuotiaita nuoria, jotka eivät vielä varmasti tiedä, mihin hakisivat jatkokoulutukseen. AVA-vuoden aikana on tarkoitus selvittää opiskelijan vahvuudet eri ammattialoille sekä tutustua eri työtehtäviin ja koulutuksiin työharjoitteluiden sekä koulutuskokeilujen myötä. Vuoden aikana harjoitellaan myös arkielämän taitoja sekä pyritään vahvistamaan itsetuntemusta ja sosiaalisia taitoja. (Huhtaniemi 2014.)

Kohderyhmämme työillä on hyvin kirjavia diagnooseja, joita emme tiedä, joten emme voi lähteä erittelemään niitä erityisopetuksen näkökulmasta. Henkilökohtainen ajatuksemme opinnäytetyöntekijöinä oli myös kohdata nuoret nuorina, tasavertaisuuden periaatteita kunnioittaen, jolloin diagnooseihin huomion kiinnittäminen ei ole oleellista.

Keskustelimme AVA-luokan erityisopettaja Mantereen (2014) sekä ohjaaja Huhtaniemen (2014) kanssa opinnäytetyömme sijoittumisesta Kiipulan kontekstiin. Ohjaaja Huhtaniemen vastuualueina ovat mm. itsetuntemuksen ja sosiaalisten taitojen vahvistaminen sosionomin pätevyydellä, joten oli hyvin luontevaa sijoittaa opinnäytetyömme osaksi ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavan koulutuksen AVA-luokan opintokokonaisuutta.

Olimme yhtä mieltä toimeksiantajan edustajan kanssa voimavaratyöskentelyn tärkeydestä juuri kohderyhmän ikävaiheessa. Vänskä, Laitinen-Väänänen, Kettunen ja Mäkelä kertovatkin, että voimavaroja ei aina osata hyödyntää erilaisten haasteiden edessä (Vänskä ym. 2011, 82). Tästä syystä vahvuuksien tunnistamiseen

tähtäävä työskentely on erityisen tärkeää nuorten kanssa, jotta he oppisivat hyödyntämään omia voimavarojaan esimerkiksi tulevaisuuden suunnittelussa erityisesti ammatinvalinnassa.

10 TOIMINTAKERTOJEN TOTEUTUS, ARVIOINTI JA PALAUTE

Toiminnalliseen toteutukseen sisältyi viisi toteutuskertaa. Ensimmäiset kaksi toimintakertaa olivat kumpikin kestoaltaan kaksi ja puoli tuntia. Kolmas ja neljäs toteutuskerta kestivät koko tyttöjen koulupäivän eli kuusi tuntia. Draamallisen prosessin loppumista juhlistimme puolentoista tunnin ajan. Opasta esittelimme tunnin verran kohderyhmälle kesäkuussa.

Saavuimme Kiipulaan aina hyvissä ajoin valmistelemaan toimintakertaa ja jäimme myös päivän päättyessä refleктоimaan yhdessä toimeksiantajan edustajan kanssa. Jokaisen toimintakerran päätteeksi kirjoitimme huolellisen raportin, purimme saatua palautetta ja kokosimme vähä vähältä myös lopullista tuotosta eli opasta.

10.1 Ryhmätoiminnan suunnittelua ohjaavat tekijät

Suunnittelu lähti liikkeelle siitä, että kävimme läpi erilaisia draamallisia harjoitteita sekä draamaan liittyvää teoriatietoa. Punnitsimme prosessiimme mukaan tulevia harjoitteita siitä näkökulmasta, että ne ovat voimavaralähtöisiä ja draamallisia sekä että niiden kautta on mahdollista tukea osallisuutta.

Yhdistelimme, muokkasimme ja kokosimme tutuista harjoitteista täysin uudenlaisia, draamallisia, voimavaralähtöisiä harjoitteita. (Liite 2) Kehittelimme totuttuja tapoja rikkovia palautteenantomenetelmiä, joilla innostaa nuoria vaikuttamaan. Suunnittelimme siis innovatiivisen draamaprosessin, joka kaikinensa mahdollistaisi nuorille osallisuuden kokemuksen mukaansatempaavalla tavalla.

Laadimme jokaiselle toimintakerralle aikataulutetun, perusteellisen suunnitelman oman ohjaajuutemme tueksi. Jokainen toimintakerta oli kuitenkin erilainen oma kokonaisuutensa ja sovelsimmekin paljon harjoitteita ja aikataulua tilanteen mukaisesti. Tarvittaessa jätimme osioita pois ja kuuntelimme ryhmästä nousseita ideoita. Jo suunnitteluvaiheessa olimme ottaneet huomioon, että harjoitteiden vaikeustaso olisi helppo muunnella spontaanisti.

Halusimme tiedottaa tulevasta opinnäytetyön toiminnallisesta toteutuksesta myös opiskelijoiden huoltajille. Laadimme tiedotteen koteihin jaettavaksi. Tiedotteella pyrimme tuomaan esiin tärkeitä asioita mm. valokuvauksesta ja anonyymiteetistä. (Liite 1)

Draamallinen pakettimme eteni prosessimaisesti tunnusteleavasta tutustumisesta asteittain vaativampiin harjoitteisiin. Ensimmäisellä toimintakerralla annettiin tilaa luovuuden kehittymiselle kohderyhmälle tutussa luokkatilassa. Toisella toimintakerralla mahdollistettiin luovuuden puhkeaminen Sosiaali- ja terveystieteiden oppilaitoksen liikuntasalissa. Kolmannella kerralla haastettiin ilmaisemaan itseään roolissa Kiipulan luokkatiloissa. Viimeisellä eli neljännellä toimintakerralla päästimme luovuuden valloilleen Kostyymi-puvustamossa.

10.2 Ensimmäinen toimintakerta 17.2.2015: Tutustumista ryhmään ja draamaan Kiipulassa

Teemana: Luodaan tilaa luovuuden kehittymiselle

Tavoitteenamme oli tulla tutuiksi kohderyhmän kanssa kuinkas muuten kuin draamallisten menetelmien avulla. Olimme suunnitelleet draamalliset harjoitteet sopiviksi itsensä esittelyyn ja ryhmäytymistä varten. Tutustumisen lisäksi tavoitteena oli myös tutustuttaa kohderyhmää draamalliseen maailmaan.

Aamulla paikalla oli kolme tyttöä kuuden hengen ryhmästä. Neljäs työstä saapui luokkaan hieman myöhässä. Asetuimme istumaan tuoleille piirimuodostelmaan. Istuimme tyttöjen väliin kumpikin opinnäytetyöntekijä eri puolille piiriä. Pyysimme AVA-luokan ohjaajan myös mukaan piiriin ja näin ollen osalliseksi prosessiin alusta lähtien.

Aluksi kerroimme itsestämme ja opinnäytetyöstämme. Korostimme tyttöjen osallisuuden tärkeyttä suhteessa oppaan luomiseen. Avasimme draaman käsitettä kertomalla sen sisältävän mm. musiikkia, liikettä, valokuvausta, kädentaitoja, runoja ja tekstejä. Olimme etukäteen keskustelleet, että sidomme toimintakerran harjoitteet selkeästi draamallisuuteen eli aina

harjoitteen aluksi kerromme yksinkertaisesti, miten se on osa draamaa. Korostimme, että tulemme kysymään palautetta paljon ja eri tavoilla.

Halusimme luoda rauhallisen ja luottamuksellisen ilmapiirin sekä tähdentää tytöille heidän merkitystään tässä prosessissa. Yhteisesti aloitimme sääntöjen luomisella. Yksi tytöistä toimi sääntöjen kirjaajana. Säännöt muotoutuivat hyvin yksinkertaisiksi, mutta selvästi pohdituiksi. Tytöt loivat yhdessä mm. sääntöjä siitä, ettei puhuttaisi toisen päälle, kunnioitettaisiin toisen mielipidettä ja ohjaajina halusimme kirjata sääntöihin kaikkien vapaaehtoisen osallistumisen.

Toinen opinnäytetyön tekijöistä jatkoi kuvatyöskentely-harjoitteella. Olimme valmistaneet erilaisia kuvakortteja, joita oli tarkoitus hyödyntää jokaisen toimintakerran aluksi ja muidenkin harjoitteiden kanssa soveltaen. Kuvakortit olimme tehneet lehtikuvista, jotka kuvasivat mm. tunnetiloja, maisemia ja asioita.

Kuvakortit levitettiin lattialle ja tyttöjä ohjeistettiin valitsemaan kortti, joka kuvaisi heidän tämän aamuista tunnetilaansa. Yksi tytöistä pohti kuvan valintaa pitkään, mutta muut valitsivat kuvansa spontaanisti. Kuvakortit käytiin läpi niin, että kerrottiin oma nimi ja perustelut, miksi oli valinnut juuri sen kortin. Kuvatyöskentelyn jälkeen pidimme luokan lukujärjestyksen mukaisen tauon.

Tauon jälkeen jatkoimme Nimi ja liike –harjoitteella, jonka tarkoituksena oli tutustuminen ryhmään. Ideana oli, että jokainen vuorolla kertoo nimensä ja tekee itseään kuvaavan liikkeen. Syrjään vetäytynyt tyttö ei halunnut tehdä liikettä, mutta kertoi nimensä.

Edellisen harjoitteen jälkeen luonnollisena jatkumona halusimme tietää toisistamme vielä jotakin lisää. Tutustumisen keinona käytimme esinetyöskentelyä. Levitimme erilaisia esineitä piirin keskelle ja ohjeistimme valitsemaan jonkin itseä kuvaavan esineen. Tytöt valitsivat mm. dvd-kotelon, puhelimen kuulokkeet ja rummun. Esinetyöskentelyä jalostettiin vielä niin, että valittiin esineet toiveen/haaveen näkökulmasta. Tyttöjen toiveet liittyivät hankintoihin, esim. haluan omistaa enemmän

kenkiä/kynsilakkoja/laukkuja. Tämän harjoitteen lopuksi tytöt totesivat oppineensa jotakin uutta toisistaan.

Seuraavaksi siirryimme sanataiteen pariin. Toinen opinnäytetyön tekijöistä aloitti harjoitteen herättelemällä keskustelua runoista. Kerroimme sanataiteen olevan yksi draaman muoto. Yksi tytöistä oli hieman kauhistunut luullessaan, että alamme kirjoittaa runoja. Kerroimme, että olimme suunnitelleet helposti lähestyttävän tavan tehdä runoja. Käytimme valmista Cinquane-runotekniikkaa. Runon ensimmäiselle riville tulee olemusta kuvaava sana, tässä tapauksessa nimi. Toiselle riville tulee ko. ihmistä kuvaavia verbejä kaksi kappaletta. Kolmas rivi muodostuu kolmesta adjektiivista. Neljännelle riville muodostetaan runon ydin neljällä sanalla. Viides rivi kiteyttää runon henkilön yhteen kuvaavaan adjektiiviin.

Runon muodostamista helpottaaksemme olimme tehneet valmiita sanalappuja, joista runon saattoi muodostaa. Olimme varautuneet myös tyhjillä lapuilla, mikäli joku intoutuisi keksimään omia sanoja. Halusimme toteuttaa Cinquane-runotekniikkaa yhteisöllisesti, jotta kaikki saisivat olla vuorollaan ”valokeilassa”. Eli kokosimme yhdessä sana sanalta runot lattialle kustakin ryhmän jäsenestä vuorollaan.

Tytöt olivat niin aktiivisia ja innokkaita laatimaan runoja, ettei heitä tarvinnut juuri ohjata varsinaisessa tekemisessä. Runot muodostettiin myös Kiipulan ohjaajalle sekä opinnäytetyöntekijöille. Huolimatta siitä, että kaikki eivät tunteneet toisiaan hyvin, jokainen ryhmän jäsenistä osallistui runojen tekemiseen asettamalla ko. henkilöä kuvaavia sanoja nimen alle runokaavan mukaisesti. Valokuvasimme jokaisen runon, jotta tytöt voivat liittää ne myöhemmin portfolioihinsa. Pidimme runojen jälkeen tauon, jonka aikana valmistelimme seuraavaa harjoitetta.

Kokoontuimme tauon jälkeen tuoleille piiriin. Esineet olimme levittäneet piirin keskelle lattialle. Kerroimme aluksi, että rooleilla leikittely ja mielikuvituksen käyttäminen ovat keskeisessä osassa draamallisessa työskentelyssä. Tämänkin harjoitteen halusimme olevan selkeästi draamallinen, mutta helposti käytettävä myös kohderyhmän kanssa, jolle

roolityöskentely on vierasta. Etukäteen kohderyhmästä oli meille opinnäytetyöntekijöille kerrottu, että mielikuvituksen käyttö on heille vaikeaa, joten halusimme haastaa heitä tällä harjoitteella.

Loimme jokaiselle hyvin spontaanisti uuden elämän roolihahmon kautta nimineen, harrastuksineen ja asuinpaikkoineen. Taululle oli kirjoitettu valmiiksi apukysymyksiä: Kuka on? Missä asuu? Miltä näyttää? Mitä syö? Mitä tekee? Missä opiskelee / työskentelee? Tytöt osallistuivat todella aktiivisesti ja miettivät toisilleen uutta persoonallisuutta apukysymysten avulla. Toinen opinnäytetyöntekijöistä ohjasi keskustelua tarkentavien kysymysten avulla koko ajan positiivisuuteen suunnaten ja kertasi tyttöjen kertomaa sekä kokosi tarinan.

Kukin tyttö sai olla vuorollaan se, jolle luotiin uusi persoonallisuus. Kun persoonallisuus oli luotu apukysymysten avulla, tytöt miettivät esinevalikoimasta sellaisen esineen, jonka halusi roolihahmolle antaa. Roolihahmolle annettiin kolme esinettä. Osa tytöistä osallistui aktiivisesti ja osaa ohjaaja motivoi valitsemaan esineen henkiölle. Valokuvasimme roolihahmojen saamat esineet.

Lopuksi keräsimme palautetta janatyöskentelyllä, kirjallisella lomakkeella sekä toiminnallisella palautteella. Janatyöskentelyssä käytimme apuna ilmekortteja. Toiminnallisessa palautteessa oli tarkoitus merkitä jaloilla paras palaute eli mennä seisomaan sen lapun luokse, missä luki omasta mielestä mielekkäimmän harjoitteen nimi.

10.3 Ensimmäisen toimintakerran arviointi

Kolme neljästä tytöstä osallistui toimintakerran alusta lähtien mutkattomasti toimintaan. He selvästi kuuntelivat tarkasti ja olivat tilanteessa aidosti läsnä. Yksi tytöistä tosin vetäytyi jo alkuvaiheessa pois piiristä. Huomioimme hänet kuitenkin koko ajan ja saimme pidettyä hänet mukana keskusteluissa sekä toiminnassa. Hän osallistui omalla tavallaan ja tasollaan toimintaan omalta paikaltaan käsin. Alussa olimmekin korostaneet paitsi osallisuuden tärkeyttä myös osallistumisen vapaa- ja

omaehtoisuutta. Muut kolme tyttöä istuivat kanssamme piirissä ja osallistuivat aktiivisesti.

Tilanne kulki omalla painollaan, mutta ohjaajajohtoisesti ja johdonmukaisesti. Etukäteen luomamme aikataulun havaitsimme haasteelliseksi jo alkuvaiheessa, mutta pidimme tärkeämpänä käydä harjoitteet rauhallisesti alusta loppuun asti kuin kiriä aikataulua kiinni. Päätimme hieman supistaa harjoitteiden määrää.

Sääntöjen luominen

Sääntöjen luominen oli tytöille selvästi tuttua ja kaksi työstä osallistui niiden pohdintaan aktiivisesti. Ohjaajina ajattelimme, että tyttöjen itse luodut säännöt auttaisivat sitoutumaan paitsi yhdessä sovittuihin asioihin, myös koko toimintaan.

Kuvatyoškentely

Yhden työstä oli vaikeaa poimia sopivaa kuvakorttia. Hän tuntui etsivän korteista jotakin tiettyä ilmettä tai tapahtumaa. Selitettyämme, että voit ottaa melkein minkä kortin vain ja kertoa omin sanoin miten se liittyy aamuusi, hän sai valittua kortin. Kuvakorttien symboliikkaa voi olla vaikea alussa ymmärtää ja mietimmekin onko harjoite liiaksi mielikuvitusta vaativa. Aioimme kuitenkin pitää kuvakortit jatkossakin mukana harjoitteissa.

Nimi ja liike

Alkuperäinen suunnitelma oli, että muut toistavat nimen ja liikkeen ryhmän tutustumisen syventämiseksi. Pienen ryhmäkoon vuoksi emme kuitenkaan kokeneet sitä tarkoituksenmukaiseksi. Tytöille tuntui olevan helppoa keksiä itseä kuvaava liike. Syrjäänvetäytynyt tyttö ei tehnyt liikettä, mutta oli ilahduttavaa, että hän osallistui kertomalla nimensä.

Esinetyöskentely

Vaikka olimme yrittäneet valita esineitä, jotka kohderyhmäämme saattaisi kiinnostaa, esineitä oli selkeästi vielä liian suppea valikoima. Ensimmäisen toimintakerran palautelomakkeessa oli kysymys, mitä toivoisit lisää kuva- ja esinevalikoimaan. Aioimme täydentää valikoimaa seuraavaan kertaan.

Cinquane-runot

Kertoessamme, että seuraavaksi siirrymme sanataiteen pariin runojen muodossa, tytöt suhtautuivat epäilevästi harjoitteeseen. Kommentti ”ei kai me aleta kirjottamaan runoja” kertoi mielestämme siitä, että runous ja sanataide koetaan usein vaikeaksi ja luotaantyöntäväksi.

Tyttöjen päästessä vauhtiin runojen muodostamisessa he keräsivät kuvaavia sanoja mielellään Cinquane-runotekniikan mukaiseen muotoon. Opinnäytetyöntekijöinä näimme tytöistä, että Cinquane-runot -harjoite oli erinomaisen voimavaralähtöinen, positiivista ilmapiiriä vahvistava ja yksilöllisyyttä korostava, mutta silti erittäin yhteisöllinen. Emme osanneet etukäteen ajatella kuinka tavoitteenmukainen harjoite tulisikaan olemaan. Koemme, että tämä runotekniikka yhdistettynä valmiisiin sanalappuihin oli kiteytettynä juuri sen kaltaista toimintaa, jota opinnäytetyössämme tavoittelimme.

Tytöt olivat erityisen ilahtuneita, että heistä tehdyt runot jäävät heille muistoksi. Oli hienoa huomata, että myös itselle vieraammista ryhmän jäsenistä pystyttiin ns. antamaan palautetta runomuodossa. Myös kummallekin opinnäytetyöntekijälle laadittiin runo sen kummemmin miettimättä ja analysoimatta. Opiskelijat muodostivat opinnäytetyöntekijöistä runot ensivaikutelman perusteella ja runot olivat yllättävän osuvat.

Uusi nimi, uusi minä

Huomasimme, että kertoessamme roolityöskentelystä ja mielikuvituksen käytöstä tytöt huokailivat hämmentyneinä. Molemmat esitimme paljon tarkentavia kysymyksiä ja houkuttelimme tyttöjä käyttämään

mielikuvitustaan. Tämä harjoite vaati ohjaajalta aktiivisuutta ja kykyä koota tarinaa yksittäisten kommenttien perusteella.

Tyttöjen keskinäiset suhteet vaikuttivat tehtävässä niin, että läheisimmät kaverit sanoivat mielekkäämpiä asioita tai ominaisuuksia toisilleen ja toisilleen hieman vieraammat saattoivat sanoa negatiivisenakin pidettäviä asioita kuten esimerkiksi, että roolihenkilö näyttää harakalta. Ohjasimme tarinaa positiiviseen suuntaan, joten harakalta näyttävä henkilö muokattiin mustatukkaiseksi ylvääksi naiseksi.

10.4 Ensimmäisen toimintakerran palaute

Kolme tytöistä antoi mielellään palautetta ja he miettivät tarkkaan, mitä olivat mieltä. Yhtä tytöistä oli vaikea motivoida antamaan palautetta. Hän asettui valmiiksi janan negatiiviseen päähän eikä halunnut siirtyä sieltä pois. Kukaan muu ei asettunut kertaakaan janalla negatiivisen kortin kohdalle*. Koemme kuitenkin, että kaikki osallistuivat toimintaan mielellään kukin omalla panoksellaan.

Koska yksi tytöistä ei halunnut antaa palautetta janatyöskentelyn muodossa, toinen opinnäytetyöntekijöistä muodosti toisenlaisen palautemenetelmän. Hän pyysi tyttöä menemään sen harjoitteen kohdalle, jota hän tekisi mielummin kuin menisi hammaslääkäriin. Hän meni oitis yhden harjoitteen nimen kohdalle ja näin saimme häneltäkin palautteen. (Taulukko 1)

Merkitse jaloilla paras harjoite –palaute.

Taulukko 1

Kuvatyoöskentely	Esinetyöskentely	Nimi ja liike	Cinquane-runot	Uusi nimi, uusi minä
		1	1	2

Janatyöskentely

Taulukko 2

	Pidin/positiivinen ilme	En osaa sanoa/epäilevä ilme	En pitänyt/negatiivinen ilme
Kuvatyöskentely	3		(1)*
Esinetyöskentely	3		(1)*
Nimi ja liike	2	1	(1)*
Cinquane-runot	2	1	(1)*
Uusi nimi, uusi mina	2	1	(1)*

Taulukoista 1 ja 2 ilmenee tiettyä ristiriitaa siinä, että esimerkiksi kuva- ja esinetyöskentely olivat vahvasti pidettyjä harjoitteita, mutta toisessa palautteenantotavassa (merkitse jaloilla) ne eivät olleet kenenkään mielestä parhaimpia harjoitteita. Katsomme tätä palautetta sen läpi, että palaute elää aina sen tavan mukaan, jolla sitä annetaan.

Palautteen perusteella päädyimme valitsemaan jokaisen tämän toimintakerran harjoitteen oppaaseen, koska ne saivat tasaisesti kannatusta.

10.5 Toinen toimintakerta 19.2.2015: Luovaa liikehdintää Hoitajankadun liikuntasalissa

Teemana: Mahdollistetaan luovuuden puhkeaminen

Paikalle saapui neljä tyttöä, joista yksi oli ensimmäistä kertaa kanssamme. AVA-luokan ohjaaja saapui myöhemmin, koska hänellä oli vaikeuksia

löytää parkkipaikkaa koulun läheltä. Toinen opinnäytetyöntekijöistä otti tytöt vastaan ja toinen oli piilossa alkuvaiheessa.

Toinen opinnäytetyöntekijöistä ohjasi tytöt istumaan liikuntasalin keskelle jumppamatoille. Hän pyysi tyttöjä kertomaan viime kerrasta ensimmäistä kertaa osallistuvalla tytölle. Tytöt muistelivat viime toimintakertaa ensimmäistä kertaa mukana olevalle tytölle.

Piilossa ollut opinnäytetyöntekijä tuli paikalle roolivaatteissa ja leikitteli painonnostajan roolilla. Roolilla leikittelyn tarkoituksena oli keventää tunnelmaa ja luoda leikkisä ilmapiiri. Halusimme myös antaa mallin rooliin heittäytymisestä tulevia toimintakertoja ajatellen. Painonnostaja jäi ohjaamaan kuva- ja esinetyöskentelyä tytöille, kun toinen opinnäytetyöntekijöistä meni pukeutumaan Helinä-keijuksi. Helinä-keiju tuli mukaan esinetyöskentelyyn, mutta pyysi myös apua tytöiltä taikasauvan etsintään. Yksi tytöistä ojensi esineiden joukosta taikasauvan, jonka avulla Helinä-keiju taikoi mm. hymyn yhden tytön kasvoille.

Kuvatyöskentelyssä tuli selvästi esiin symbolista hahmottamista. Esimerkiksi yksi tytöistä valitsi kuvan auringonlaskusta, jossa oli punaisia värejä. Tämä symboloi hänen mielestään hyvää oloa ja iloisuutta. Yksi tytöistä valitsi koiran, joka makasi selällään puoliksi hiekkaan hautautuneena ja se symboloi hänen mielestään rauhallisuutta.

Kuva- ja esinetyöskentelyn jälkeen ravistelimme itsemme ulos rooleista ja jatkoimme ohjaamista omina itsenämme. Siirryimme suoraan Esine ja liike –harjoitteeseen, jossa oli tarkoituksena liikkua aiemmin valittujen esineiden mukaisesti. Esimerkiksi korkokenkä sai kävelemään varpasillaan. Harjoitteen aikana kuunneltiin musiikkia ja kappaleen vaihtuessa vaihtui liikkeen johtaja ja liike.

Esine ja liike –harjoitteesta siirryttiin etäisyysjumppaan, jossa tarkoituksena on liikkua mahdollisimman pienenä, suurena, kapeana, leveänä, kulmikkaana yms. Tytöt saivat ehdottaa myös omia tapojaan liikkua, jolloin liikuttiin esimerkiksi kynttilänä. Vain yksi tytöistä antoi pari ehdotusta, miten voisi liikkua.

Seuraavaksi olimme Kehu minua –hippaa. Kiinni jäänyt henkilö jää paikoilleen. Muut vapaana juoksevat voivat käydä pelastamassa kiinni jääneitä koskettamalla olkapäälle ja sanomalla jonkin kohteliaisuuden. Esimerkiksi kosketus olkapäälle ja sanat ”olet mukava” vapauttavat kiinni jääneen taas juoksemaan. Hippaa vaihdettiin niin, että hippa sai pyytää jotain juoksijoista seuraavaksi hipaksi.

Opinnäytetyöntekijät saivat mm. tällaisia kohteliaisuuksia: ”sulla on hienot hiukset” ja ”olet hauska”. Hippaleikkiä lopetellessa toinen opinnäytetyöntekijöistä varmisti vielä, että kaikki ovat jääneet vähintään kerran kiinni ja tulleet vapautetuiksi (eli kehutuiksi). Kaksi tytöistä oli jäänyt vain kerran kiinni, joten jatkoimme leikkiä hetken, jotta nämä kaksi saisivat vielä yhden kohteliaisuuden.

Hipan jälkeen kerättiin palautetta huutoäänestyksellä neljästä eri harjoitteesta. Tyttöjen tuli huutaa joko ”jee” tai ”buu” sen mukaan pitkö vai eikö pitänyt kyseisestä harjoitteesta. Jokainen osallistui palautteenantoon ja kysyttäessä tytöt sanoivat pitävänsä huutoäänestystä hyvänä palautteenantotapana. Huutoäänestyksen jälkeen pidimme tauon.

Tauon jälkeen jatkoimme Vähenevät bussit –liikunnallisella tarinalla. Toinen opinnäytetyöntekijöistä oli kirjoittanut tarinan Lontoon kiertoajelusta. Hän toimi siis tavallaan oppaana bussikiertoajelulla Lontoossa. Tarinaa siivittivät kuvat nähtävyyksistä, joita matkustajat menevät bussilla katsomaan. Vähenevät paikat –harjoitteen ideologian mukaisesti bussia tuli vaihtaa jokaisen nähtävyyden välillä ja vähintään yksi bussikuski ”jäi lounastauolle” eli bussit vähenivät. Aluksi oli neljä bussia ja lopulta vain yksi, johon kaikkien oli mahduttava. Toinen opinnäytetyöntekijöistä selosti kiertoajelulla nähtyjä maisemia ja nähtävyyksiä sekä näytti aina kuvaa siitä nähtävyydestä, jota seuraavaksi olisimme menossa katsomaan. Bussin jäädessä pysäkille oli lähettävä juoksemaan seuraavalle bussipysäkille. Juoksemista siivitti iloinen musiikki. Toinen opinnäytetyöntekijöistä osallistui bussimatkaan muiden mukana.

Musiikin tauottua ja vihellyksen kuuluessa jokaisen matkustajan oli kiirehdittävä bussiin tämän lähtiessä kohti seuraavaa nähtävyyttä. Bussissa tuli eläytyä esimerkiksi mutkiin, kaarteisiin, kuoppiin ja pysähdyksiin. Toinen opinnäytetyöntekijöistä toimi mallintajana yhdessä bussissa. Viimeisen nähtävyyden jälkeen venyteltiin hieman, koska bussissa oli ollut niin tiivis tunnelma. Tämän jälkeen jokainen matkustaja lähti kävelemään kohti hotellia. Tarina päättyy kiitokseen hyvästä matkaseurasta.

Liikunnallisen tarinan jälkeen siirryimme Sinussa on aarre –viestiin. Toinen opinnäytetyöntekijöistä oli toisessa joukkueessa kahden tytön kanssa ja AVA-luokan ohjaaja toisessa kahden tytön kanssa. Ohjeistava opinnäytetyöntekijä pyysi joukkueita antamaan nimen omalle joukkueelleen. Viestissä juostiin nopeasti viivalle, jossa valittiin joukkueen jäsenen nimen kohdalle kuvaava adjektiivi. Sitten juostiin takaisin ja läpsystä seuraava lähti matkaan. Kahden kierroksen jälkeen tuli joukkueen juosta samaiselle viivalle, jossa adjektiiveja valittiin ja muodostaa patsas yhdessä joukkueen jäsenten kanssa.

Patsaan muodostamisessa oli olennaista, että joukkueen jäsenten tulisi koskettaa toisiaan joltain osin, esimerkiksi päät yhteen laittamalla. Hyödynsimme viestissä Cinquane-runossa käyttämiämme valmiita nimi- ja adjektiivilappuja. Ensimmäisen kahden kierroksen jälkeen jokainen joukkueen jäsenistä luki vuorotellen yhden jäsenen kuvailevat adjektiivit.

Tytöt halusivat ottaa uusintaerän. Muodostimme joukkueet uudestaan niin, että ohjeistava opinnäytetyöntekijä meni mukaan joukkueeseen ja vaihdoimme yhden joukkueen jäsenet päikseen. Joukkueet valitsivat taas itselleen uudet nimet. Kahden kierroksen ja patsaan tekemisen jälkeen valokuvasimme nimet ja kuvaavat adjektiivit.

Aarre-viestistä jatkoimme kehonosatanssiin. Toinen opinnäytetyöntekijöistä ohjeisti tyttöjä tanssittamaan eri kehonosia, esim. ensin rannetta, kyynärpäätä, olkapäätä, lopulta koko kättä, nilkkaa, polvea, lopulta koko jalkaa, sitten päätä, ja lopulta koko keho tanssii. Tämä

harjoite oli spontaani ja lyhyt, eikä se noudattanut tiettyä kaavaa. Tytöt osallistuivat tanssiin ohjeiden mukaisesti.

Kehonosatanssista saatiin silta jääpala-harjoitukseen. Toinen opinnäytetyöntekijöistä ohjeisti tyttöjä kuvittelemaan itsensä jääpalaksi kesäisenä päivänä. Pala palalta sulimme kohti lattiaa, kunnes olimme vain ”lätäköitä”.

Jääpala-harjoitteesta siirryimme sujuvasti rentoutustarinaan. Tytöt ottivat mukavan asennon patjoilla, valoja himmennettiin ja taustalla soi rauhoittava musiikki. Toinen opinnäytetyöntekijöistä oli etukäteen kirjoittanut rentoutustarinan Aarteiden jäljillä, jonka luki rauhallisessa tahdissa. Rentoutustarinan tavoitteena oli kulkea moniaistinen mielikuvamatka mielekkääseen paikkaan, mielekkäiden ihmisten kanssa.

Rentoutustarinan jälkeen tunnelma oli sopivan rauhallinen kirjallisen palautteen keräämiseen. Tytöt saivat täytettäväkseen kirjallisen palautelomakkeen. Palautelomakkeessa harjoitteet oli listattu ja niille toivottiin annettavan kouluarvosanoin numerot. Lomakkeessa oli myös kaksi jatkettavaa lausetta: Minusta oli hauskaa, kun.. ja En oikein pitänyt siitä, kun.. sekä tilaa vapaalle palautteelle.

10.6 Toisen toimintakerran arviointi

Valmisteluvaiheessa huomasimme, että liikuntasalin varauksissa oli päällekkäisyyttä. Otimme yhteyttä seuraavan varauksen tehneelle henkilölle ja pyysimme häneltä hieman lisääaikaa, mikä kävi hänelle. Emme olleet huomanneet tarkistaa varausjärjestelmää etukäteen vaan olimme luottaneet siihen, että vahvistuksen saatuamme varaus oli selvä. Jatkossa tulee muistaa varmistaa muiden kanssa yhteistyöhön liittyvät asiat hyvissä ajoin etukäteen. Esiin nousi huomio myös siitä, että tämän kaltaisessa toiminnallisessa opinnäytetyössä, jossa on hyvin tarkkaan määriteltyjä aikatauluja ja mukana myös ulkopuolisia tahoja, tulisi sovitut asiat varmistaa useaan otteeseen.

Oli hienoa, että tytöt halusivat aloittaa meidän kanssamme työskentelyn heti vaikka AVA-luokan ohjaaja ei ollut vielä paikalla. Tämä oli osoitus siitä luottamuksesta, minkä olimme onnistuneet suhteessa tyttöihin saavuttamaan. Luottamuksellinen ilmapiiri on todella hedelmällinen tällaisen toiminnan kannalta. Se vaikuttaa osallistuvuuteen ja siihen, miten tytöt uskaltavat heittäytyä.

Meidän roolihahmomme, painonnostaja ja Helinä-keiju saivat tyttöjen täyden huomion. Varsinkin Helinä-keijun taivasauvalla taikoma hymy yhden tytön naamalle tuntui jäävän positiivisena mieleen, koska myöhemmin he kokeilivat toisilleen kuinka hymyn saa taiottua kaverin huulille. Tämä oli aidosti hyvää mieltä aiheuttava ”tempu”.

Kuvatyöskentely

Kuvatyöskentelyssä tuli selvästi esiin symbolista hahmottamista. Alkuperäinen ajatus siitä, että tytöt valitsisivat vain kortteja, jotka kuvaavat konkreettisesti tiettyä tunnetilaa tai asiaa, sai nyt vahvistusta, ettei niin ole vaan kuvakortit herättävät myös erilaisia mielikuvia, tarkoituksia ja metaforia.

Esine ja liike, Etäisyysjumppa

Nämä harjoitteet eivät aiheuttaneet suurempaa ihastusta. Tytöt olivat kyllä mukana, mutta vain yksi tytöistä ehdotteli erilaisia tyylejä kuinka voisi liikkua. Tämä voisi kuvastaa sitä, että ei ollut kovin luontevaa miettiä esineiden ja liikkeiden välistä suhdetta.

Kehu minua -hippa

Seuraavaksi olimme Kehu minua –hippaa. Kaikki olivat kovin innoissaan tästä ja sanoivat yllättävän yksilöllisiä kohteliaisuuksia. Eivät siis toistaneet joka kerta samaa kohteliaisuutta vaan tosissaan miettivät, mitä mukavaa haluavat sanoa toiselle.

Liikunnallinen tarina

Kaikki eläytyivät hyvin tunnelmaan ja olivat mukana kaikin tavoin. Mallintajana toiminut opinnäytetyöntekijä kertoi havainnoineensa, että tytöt näyttivät olevan innoissaan ja toimivat tarinan kerronnan mukaisesti.

Sinussa on aarre –viesti

Kaikki olivat niin innoissaan viestistä, että päätimme ottaa uusintaerän. Kenellekään ei tuottanut ongelmaa antaa palautetta adjektiivin muodossa kaverille. Nimistä ja adjektiiveista muodostui jälleen ikään kuin runo, jonka tytöt halusivat valokuvata.

Kehonosatanssi

Toinen opinnäytetyöntekijöistä ohjasi tanssin melko spontaanisti, toinen opinnäytetyöntekijöistä oli mukana tanssimassa. Kaikki osallistuivat, mutta saadun palautteen perusteella harjoite ei ollut erityisen mieluinen.

Jääpala –harjoite

Jääpala-harjoite oli sulava jatkumo kehonosatanssille. Sen jälkeen oli mukava jatkaa suoraan rentoutukseen.

Rentoutustarina

Toisen opinnäytetyöntekijän lukiessa tarinaa, toinen opinnäytetyöntekijä oli mukana rentoutumassa. Havaintojen perusteella kaikki makasivat paikoillaan hiljaa silmät kiinni. Palautteenkin perusteella rentoutuminen oli rauhoittava kokemus.

Rentoutustarinan jälkeen tunnelma oli sopivan rauhallinen kirjallisen palautteen keräämiseen. Tytöt keskittyivät palautteenantoon intensiivisesti. Palautteen keräämisen jälkeen pyysimme tyttöjä vielä valitsemaan kuvakortit, jotka kuvastivat sen hetkistä tunnelmaa. Myöhemmin kävimme tyttöjen valitsemat kuvat läpi ja niistä ilmeni hyvä ja vahva olo.

10.7 Toisen toimintakerran palaute

Huutoäänestys

Ensin kerättiin palautetta huutoäänestyksellä. Tarkoituksena oli säädellä äänenvoimakkuutta harjoitteen mielekkyyden mukaan. Tyttöjen tuli huutaa joko ”buu” tai ”jee” sen mukaan pitivätkö he harjoitteesta. Kuvatyöskentely sai aikaan vaimean ”jeen”. Esine ja liike ei selkeästi miellyttänyt ketään, niin äänekkään ”buun” se sai. Etäisyysjumppa sai sekä ”buu” että ”jee” äänen. Kehu minua –hippa oli kaikista mielekkäin harjoite, niin kovaa raikui ”jee” Hoitajankadun liikuntasalissa.

Palautelomakkeen kouluarvosanat taulukossa

Taulukko 3

	4	5	6	7	8	9	10	Ka.
Kuvatyöskentely			1	1	1		1	7,75
Esine ja liike	2		1				10	6
Etäisyysjumppa	2			1		1		6
<i>Kehu minua -hippa</i>						2	2	9,5
<i>Vähenevät bussit -tarina</i>						1	3	9,75
<i>Sinussa on aarre -viesti</i>						1	3	9,75
Kehonosatanssi		1	1	1	1			6
Jääpala -harjoite	1	1			1	1		6,5
<i>Rentoutustarina</i>				1			3	9,25

Lihavoidut ja kursivoidut harjoitteet (taulukko 3) saivat keskiarvollisesti parhaimmat arvosanat. Osallisuuden näkökulmasta nämä harjoitteet ovat ne, jotka valikoidaan sähköiseen oppaaseen.

Kuvatyöskentely eri variaatioin on mukana jokaisella toimintakerralla ja lopullisessa tuotoksessa eli oppaassakin, koska se on selvästi pedagogisesti perusteltu. Olemme tehneet huomioita siitä, miten kerta kerralta kuvatyöskentely kerrostuu eli kohderyhmä osaa kuvata tunteitaan yhä monipuolisemmin ja symbolisemmin.

Kirjallisesta palautteesta poimittuja autenttisia lainauksia:

Oli hauskaa! Kiiti!

Kuvatyöskentely oli mielenkiintoista ja kivaa joten annan 10

Etäisyysjumppa 7 koska se ei ollut hirveän mukavaa mun mielest.

Kehonosatanssi 7 se oli vähän hassun näköistä tanssia!!!

Minusta oli hauskaa, kun esititte toisia henkilöitä.

Pyysimme kirjallista palautetta myös AVA-luokan ohjaajalta tulevia toimintakertoja kehittääksemme.

Minusta oli hauskaa, kun tytöt osallistuivat innolla kaikkiin harjoituksiin ja osasivat eläytyä ja pitää hauskaa.

Melkein itkettää se, miten ihanasti tytöt osallistuivat ja loistavat. Tällaista pitäisi olla enemmänkin, tämä jos mikä voimauttaa!

10.8 Kolmas toimintakerta 4.3.2015: Roolityöskentelyä Kiipulassa

Teemana: Haastetaan ilmaisemaan itseään roolissa

Tavoitteenamme oli aloittaa portfoliotyöskentely ja kirkastaa sen merkitystä tytöille itselleen. Tämän lisäksi tavoitteenamme oli voimavaralähtöisesti työskennellä vahvuuksien ja positiivisten ominaisuuksien parissa. Toiminta tähtäsi roolityöskentelystä käsin oman persoonan ilmentämiseen. Tarkoituksena oli myös valmistautua seuraavana päivänä tapahtuvaan varsinaiseen roolityöskentelyyn puvustamossa.

Kolme tytöistä oli aamulla paikalla. Yksi tytöistä tuli vasta tauon jälkeen paikalle. Hän ei ollut ensimmäisellä eikä toisella kerralla mukana. Hänelle kerrottiin lyhyesti, mistä on kyse, mitä olemme yhdessä työstämässä ja hän pääsi oikein hyvin toimintaan mukaan.

Aloitimme kuvatyöskentelyllä, jotta jokainen saisi kuvata tunnelmiaan. Ohjasimme tyttöjä ottamaan tunnelmiaan kuvaavat kortit ja jokainen kertoi valitsemastaan kortista. Tämän jälkeen kukin sai vuorollaan istua ”kuumassa tuolissa” eli häneltä kysyttiin kysymyksiä kortista ja sen tarinasta. Lopulta ryhmän jäsenet valitsivat esineitä kuvan henkilölle tai hahmolle.

Esimerkkikysymyksiä, joita kunkin kuvakortista vuorollaan kysyttiin: Mihin kuvan henkilö on menossa? Mistä tulossa? Missä kuvan henkilö/asia on nyt? Mitä kuvassa näkyy? Mitä ajattelee? Mitä tuntee? Miltä kuvassa tuoksuu? Mitä ääniä kuvassa kuuluu?

Kuvatyöskentelyn jälkeen pidimme pienen tauon ja palasimme luokkaan katsomaan valokuvia yhteisen prosessin ajalta. Valokuvien katsomisen ohessa keskusteltiin yhteisestä, tähän asti kuljetusta matkasta ja muisteltiin aikaisempia toimintakertoja ja harjoitteita. Ohjeistimme tyttöjä portfolion tekoon siitä näkökulmasta, että portfolio syntyisi nimenomaan heitä varten, myöhemmin muisteltavaksi ja sen tunnelmiin palattaviksi. Ajatuksena se, ettei niitä tarvitsisi esitellä muille, ellei haluaisi. Näin ollen halusimme portfolioon syntyvän henkilökohtaisen kuvakulman.

Toinen ohjaajista ohjasi tässä kohtaa lopuksi toiminnallisen palautteen. Ohjeena oli asettua kunkin harjoitteen nimen kuultuaan sen pöydän luo, missä oli tuntemuksia kuvaava ilme. Pöydillä oli hymynaamaa kuvaava ilme, en osaa sanoa –ilme sekä epämielekästä tunnelmaa kuvaava ilme.

Palautehetken jälkeen toinen ohjaajista ohjasi Taitomittarin ja toinen asettui tyttöjen kanssa kuvitteelliselle janalle. Janan toisessa päässä oli hymynaama ja toisessa surunaama, ne symboloivat ”osaan hyvin” ja ”osaan vähän” – suhteessa mainittuihin taitoihin. Toinen ohjaaja kertoili erilaisia taitoihin liittyviä väittämiä, kuten ”olen hyvä leipomaan”, ”olen

luotettava ystävä” tai ”olen taitava kädentaidoissa”. Taitomittarin edetessä myös tytöt itse kertoivat erilaisia taitoja, joita heillä on ja janalla asetuttiin sen mukaisesti, miten väittämä kuvasi ketäkin.

Taitomittarin jälkeen jakauduimme kahteen ryhmään ja suunnittelimme spontaanisti hullunkurisen pikanäytelmän improvisaation keinoin. Levitimme lattialle rekvisiittaa kuten kankaita, esineitä, päähineitä ja vaatteita. Tytöt saivat kukin valita kolme asustetta itselleen.

Jakauduimme kahteen ryhmään. Kumpikin ryhmä nosti hatusta näytelmän aiheen, eli Cinquane-runolappujen adjektiivin ja verbin. Vuorosanat syntyivät myös Cinquane-lappujen lauseista. Näistä aineksista syntyi hetkessä (n. 5min) lyhyinäytelmät, joiden kehystarinaa ja henkilöhahmoja tytöt mieltivät hyvin aktiivisesti kahdessa eri ryhmässä. Lopuksi esitimme pikanäytelmät toisillemme.

Palautetta pyysimme ”Valitse kuvaava adjektiivi” –palautteella. Käytimme valmiita lappuja, joihin oli kirjoitettu erilaisia adjektiiveja, esimerkiksi hauska, jännittävä, rauhallinen, ärsyttävä, kiinnostava, hämmentävä. Tytöt saivat kukin ottaa haluamansa määrän eri adjektiiveja ja asettivat niitä kartongin päälle, jossa oli harjoitteen nimi –yksi tunne per harjoite. ”Valitse kuvaava adjektiivi” -palautteen jälkeen tytöt saivat vielä antaa määrällistä palautetta nappien avulla. Annoimme tytöille kullekin kymmenen nappeja, jotka he saivat jakaa sen mukaisesti kuinka monta ”pistettä” halusivat kullekin harjoitteelle antaa.

10.9 Kolmannen toimintakerran arviointi

Toimintakerta alkoi hyvin leppoisissa tunnelmissa. Tietynlainen tuttuuden ja luottamuksen ilmapiiri oli aistittavissa. Käsinkosketeltavaa oli myös tyttöjen innostus, heidän puheissaan oli AVA-luokan ohjaajan sanojen mukaan aktiivisesti kuulunut edelliset toimintakertamme ja tätä kertaa oli odotettu myös jo kovasti.

Kuvatyöskentely ja Kuuma tuoli

Kuvatyöskentely oli tytöille jo tuttua. Pääosin tyttöjen valitsemien kuvien tunnelma oli positiivinen ja lämminhenkinen.

Kuuma tuoli lähti jähmeästi liikkeelle ja vaikutti, etteivät tytöt olleet kovin innostuneita. Loppua kohden tytöt kuitenkin innostuivat ja osoittivat oma-aloitteisuuttakin. Ohjaajana sai olla tarkkana siinä, ettei liikaa sanoittanut omia oletuksia korttien tarinasta. Kuvatyöskentely oli hauska, yhteisöllinen tehtävä, joka ruokki luovuutta, mielikuvitusta ja tarinan tuottamisen iloa.

Taitomittari

Taitomittari- harjoite osoittautui mielekkääksi ja sen kautta syntyi uusia oivalluksia. Taitomittari- janalla liikkui toinen opinnäytetyöntekijöistä yhdessä tyttöjen kanssa, toinen ohjasi harjoitteen. Harjoitteen ohjaajana toiminut opinnäytetyöntekijä kiteytti harjoitteen lopuksi taitomittarin idean: ”huomaatteko, kuinka paljon teillä on erilaisia taitoja, aika taitavaa porukkaa”. Tähän yksi tytöistä tokaisi: ”Aika jännä, että niitä olikin niin paljon, vaikka usein ajattelee, ettei osaa mitään.”

On hyvä muistaa, että kaikilla ihmisillä on ainakin vähän kaikkia taitoja. Kukaan tuskin sijoittuu täysin surunaamaan eli olisi täysin vailla kyseistä taitoa. (Paasikoski-Junninen & Kilpinen 2012, 14.)

Koemme voimavaralähtöisen ja positiivisen työskentelyn tavoitteen myös täyttyneen erinomaisesti, sillä taitomittari yksinkertaisuudessaan ja nimestään huolimatta vahvasti ja havainnollisesti monenlaisia, tyttöjen sisäisiä aarteita, ei mitannut, punninnut tai verrannut niitä keskenään.

Hullunkurinen pikanäytelmä

Hullunkurinen pikanäytelmä herätti hieman hämmentynyttä huokailua aluksi. Annoimme tyttöjen valita, haluavatko he Cinquane-runon sanalapuista valmiit verbit ja lauseista valmiit vuorosanat, mutta tytöt

halusivat yksimielisesti ”nostaa sokkona” sekä verbit, että vuorosanat. Tämä osoitti hienoa heittäytymisen ja myös luottamuksen ilmapiiriä.

Olimme jakautuneet kahteen ryhmään. Toisen ryhmän opinnäytetyöntekijä antoi tilaa luovuudelle, ohjaten näytelmän kehittymistä mahdollisimman vähän itse. Yksi tytöistä ilmensi omaa luovuuttaan näytelmän suunnittelussa hyvin vahvasti. Toisessa ryhmässä opinnäytetyöntekijä otti enemmän vastuuta näytelmän suunnittelusta, koska tytöt eivät tuottaneet itse juurikaan ideoita. Kun pikainen kehystarina oli luotu, tytöt kyllä heittäytyivät näytelmään mukaan ja toivat ideoita toteutukselle. Näytelmässä oli tarkoituksena ilmentää kunkin kahta verbiä, sanoa yksi kirjekuoresta nostettu repliikki sekä toimia osana muuta ryhmää. Lopputuloksena syntyi kaksi huikeaa näytelmää: Päättäväinen kirjoittaja sekä Huumorintajuinen hämmästyjä.

Näytelmät esitettiin vuorotellen ja niissä kiteytyi draamallisen työskentelyn hedelmällisyys: hetkessä olemisen, spontaaniuden, luovuuden, yhteisöllisyyden ja rajojen ravistelun tuntu.

Näytelmät poikivat tytöissä myös idean siitä, että he halusivat meidän, opinnäytetyöntekijöiden esittävän heille näytelmän. Koska aikaa ja tilaa oli, annoimme tytöille täydet valtuudet meidän puvustamiseemme, ja pyysimme heitä kirjoittamaan myös näytelmällemme vuorosanat. Tytöt tarttuivat innostuneesti toimeen ja yhdessä pukivat meidän uuteen rooliin. Vetäydyimme hetkeksi viereiseen huoneeseen suunnittelemaan näytelmämme ja esitimme sen sitten tytöille hyvin spontaanilla tavalla. Yleisöstä kuului hihitystä ja kommentointia: ”toi oli mun” aina, kun he tunnistivat oman repliikkinsä. He halusivat myös videoida näytelmän.

Tytöt nauttivat silminnähdyn tilanteesta ja meidän mielestämme oli erityisen tervetullutta ja raikastavaa astua ulos ohjaajuudesta ja hullutella hetken aikaa pähkähullussa roolissa.

Roolityöskentelyyn valmistautuminen

Tavoitteemme seuraavan päivän roolityöskentelyyn valmistautumisesta täyttyi myös hienosti, koska pukeutuminen, rekvisiittaan tutustuminen ja rooliin meneminen tulivat tytöille erittäin tutuiksi. Koemme myös, että roolityöskentely olisi tämän päivän harjoitusten myötä seuraavana päivänä helpompaa, eli kynnystä sen suhteen oli madallettu.

Portfolio

Tällä toimintakerralla tytöille itselleen kirkastui portfolion työstämisen merkitys osana tätä prosessia. Halusimme korostaa, ettei kyse ole taitojen esittelemisestä tai vertailusta, vaan jonkin sellaisen ilmentämisestä, mikä kumpuaa sisältäpäin tämän prosessin myötä. Jokaisessa prosessin vaiheessa harjoitteita, omaa ja ryhmän osallistumista ja asioiden herättämiä tuntemuksia ikään kuin arvioidaan portfolion keinoin. Portfolio on kohderyhmän jokaisen nuoren oma, henkilökohtainen kuvaus yhteisestä prosessista. Tyttöjen tekemä portfolio sisälsi esimerkiksi valokuvia, vapaata tekstiä, piirroksia, leikattuja kuvia ja kollaaseja prosessin herättämistä ajatuksista ja tuntemuksista.

Osa tytöistä tarvitsi melko henkilökohtaistakin ohjausta portfolion alkuun saamiseksi, toiset leikkasivat, liimasivat ja työstivät omaa portfoliotaan hyvin itsenäisesti. Tavoitteenamme oli tutustua portfolion työstämisen tapoihin, ja saada tällä ensimmäisellä kerralla esim. kansilehti aikaiseksi. Portfoliotyöskentelyn haluttiin olevan hyvin yksilötahtista, tästä syystä tytöt jäivät ensimmäisellä kerralla portfoliotyössään hyvin eri vaiheisiin.

10.10 Kolmannen toimintakerran palaute

Palaute janatyöskentelynä kuvatyöskentelystä, portfolioista ja kuuma tuoli -harjoitteesta

Palautteesta nousi selkeästi esille portfolion mielekkyys. Tytöt asettuivat lähes yksimielisesti positiivisen ilmeen kohdalle, vain yksi tyttö antoi en osaa sanoa -äänän. Kuvatyöskentelyssä kolme tyttöä asettui en osaa -

sanoa kuvan kohdalle (kuvatyöskentelyyn osallistui aamulla vain kolme tyttöä). Kuuma tuoli sai kaksi en osaa sanoa- mielipidettä ja yhden hymynaaman. Tämä palaute vahvisti, että portfoliotyöskentely valikoituu oppaaseen.

”Valitse kuvaava adjektiivi” –palaute hullunkurisesta pikanäytelmästä, portfolioista, taitomittarista, kuumasta tuolista sekä kuvatyöskentelystä

Palautetta pyysimme ”Valitse kuvaava adjektiivi”-palautteella. Käytimme valmiita lappuja, joihin oli kirjoitettu erilaisia adjektiiveja, esimerkiksi hauska, jännittävä, rauhallinen, ärsyttävä, kiinnostava, hämmentävä. Tytöt saivat kukin ottaa haluamansa määrän eri adjektiiveja ja asettivat niitä kartonkien päälle, joissa oli harjoitteiden nimiä –yksi adjektiivi per harjoite.

Kuvatyöskentelyä kuvailtiin seuraavanlaisilla adjektiiveilla: helppo, rauhallinen ja jännittävä. Kuumaa tuolia kuvailtiin mukavaksi, tylsäksi ja vaikeaksi. Taitomittari herätti seuraavanlaisia tunnelmia: rento, energinen, helppo ja hauska. Portfoliota kuvailtiin kutkuttavaksi, kiinnostavaksi, hämmentäväksi ja mukaansatempaavaksi. Hullunkurinen pikanäytelmä kirvoitti huvittavia, kiinnostavia ja outoja tunnelmia ja se myös nauratti. Kuvatyöskentelyyn ja kuumaan tuoliin osallistui kolme paikalla ollutta tyttöä ja muihin neljä tyttöä.

Tällä palautteenantomenetelmällä saimme arvokasta tietoa eri harjoitteiden herättämistä ajatuksista ja tunnelmista. Tätä palautetta emme kuitenkaan suoranaisesti hyödynnä valikoidessamme materiaalia oppaaseen.

Adjektiivipalautteen jälkeen tytöt saivat vielä antaa määrällistä palautetta nappien avulla. Annoimme tytöille kullekin kymmenen nappia, jotka he saivat jakaa sen mukaisesti kuinka monta ”pistettä” halusivat kullekin harjoitteelle antaa.

Kuuma tuoli sai kaksi pistettä, kuvatyöskentely kolme, taitomittari seitsemän ja hullunkurinen pikanäytelmä sekä portfolio 14 pistettä. Tämän

palautteen perusteella oppaaseen valikoitui: taitomittari, hullunkurinen pikanäytelmä ja portfolio.

10.11 Neljäs toimintakerta 5.3.2015: Iloittelua Kostyymi-puvustamossa

Teemana: Päästetään luovuus valloilleen

Tavoitteenamme oli luoda positiivinen kokemus rooliin pukeutumisen ja syventymisen kautta. Tavoitteena oli myös tutustua valokuvaukseen draamallisena menetelmänä. Tytöt saivat kuvata toisiaan ja tulla kuvatuksi haluamallaan tavalla.

Pyrkimyksenä oli luoda turvallinen ja mielekäs ilmapiiri, jossa saisi leikitellä puvustamon rekvisiitalla ja pukeutua haluamallaan tavalla, omaa rooliaan ilmentääkseen. Tällä toimintakerralla kokeilimme myös valokuvausta draamallisena menetelmänä. Ideana oli valokuvien kautta vahvistaa itsensä positiivisessa valossa näkemistä. Halusimme rohkaista tyttöjä valokuvattavaksi, juuri sillä tavalla ja sellaisena, kuin he itse halusivat. Ydinajatuksenamme oli ohjata tyttöjä olemaan omia, upeita itsejään. ”Ei se, miltä itse näyttää, vaan se, miltä itsestä tuntuu”.

Kokoonnuimme Kiipulassa ja valmistauduimme yhteiseen kävelymatkaan puvustamolle ohjeistamalla drifting-tehtävän. Tarkoituksena oli jakautua kahteen ryhmään ja kussakin ryhmässä valita spontaanisti väri, jota seurata ulkona. Seurattavaksi väreiksi valikoituivat sininen ja liila. Ohjeeksi kumpikin ryhmä sai pitää silmänsä avoinna ulkona liikuttaessa ja kertoa sihteerille eli ohjaajille valittuun väriin liittyvät huomionsa. Sihteerit kirjasivat kaikki sanatarkasti ylös. Tarkoituksena oli tehdä mahdollisimman paljon huomioita useasta eri näkövinkkelistä.

Kävelymatkalla kumpikin ryhmä teki runsaasti huomioita ympäristöstä, maisemista, ihmisistä ja esineistä.

Puvustamolla meidät otti vastaan Päivi Semeri. Hän kertoi lyhyesti puvustamon historiasta ja taustasta sekä esitteli laajan puku-, kenkä-,

laukku-, peruukki –ja rekvisiittavalikoiman. Tämän jälkeen saimme itsenäisesti tutustua puvustamon asusteisiin ja tytöt ryhtyivätkin innokkaasti toimeen, toiset heti innostuen, toiset hieman taustalla tilannetta tunnustellen. Yhtä kaikki: tytöt saivat vapaasti valita puvun tai asukokonaisuuden, jossa halusivat tulla kuvatuksi. Tunnelma oli koko ajan erittäin rauhallinen, kannustava ja riemunkiljahduksiakin kuului. Tyttöjä kuvattiin erilaisissa asusteissa, mm. edesmenneenä laulajana, morsiamena ja sulhasena, kukkaistytönä, keijukaisena, prinsessana. Tytöt halusivat myös pari-, ja ryhmäkuvia.

Iltapäivällä Kiipulassa toinen opinnäytetyöntekijöistä järjesti tytöistä otettuja valokuvia tietokoneelle omiin kansioihin. Toinen opinnäytetyöntekijöistä muodosti runon ulkona tehdyistä värihavainnoista hyvin spontaanilla tavalla.

Runot muodostettiin autenttisista lauseista, joita oli kerätty drifting-menetelmällä. Lauseisiin saatiin lihaa luiden ympärille kysymällä erilaisia adjektiiveja, paikkoja ja asioita ja yhdistettiin niitä yhteisöllisesti, yhdessä miettimällä. Lauseiden tarkoituksena ei ollut tuottaa mitään valmista ja harkittua, vaan ennemminkin hassutella ja leikitellä sanoilla ja yhdistellä niitä myös vähän kurittomalla ja sopimattomalla tavalla. Tällä tekniikalla syntyikin aivan upea, polveileva runo!

*Aito sateenvarjo,
sininen kyltti.
Surullinen Teemu, jolla oli sininen paita.
Helsingissä oli sininen ovi
ja violetti pisara juoksi.
Mielenkiintoinen sininen auto matkalla puistoon.
Iloiset siniset tyynyt tekivät pinkkejä lettuja
kotona Emmalla oli violetti paita ja
romanttisen Roosin kengissä on lilaa.
Keskustassa on sininen auto, joka on nälkäinen.
Kengissä on kiviä.
Kivet ovat kevyitä Rovaniemellä.*

Kassissa o ainakin toi parkkijuttu sinisellä.

Portfoliotyöskentelyn ohessa kukin tyttö kävi toisen opinnäytetyöntekijän kanssa omia valokuviaan läpi. Tytöt saivat valita kuvista parhaat, jotka näytettiin lopuksi koko ryhmälle. Kerroimme tytöille myös ajatuksestamme koostaa heistä ja heidän valitsemistaan kuvista musiikkivideo loppujuhlassa esitettäväksi.

Lopuksi ohjasimme vielä Rinki on lastattu aarteilla –harjoitteen. Jokainen ringissä istuja kertoi vieressään istuvasta jotakin mukavaa. Tytöt sanoivat hyvin kuvaavia, positiivisia ominaisuuksia toisistaan ja oli ilahduttavaa huomata, kuinka kauniit sanat tulivat luontevasti.

Toimintakerran lopuksi pyysimme palautetta kirjallisella palautelomakkeella, jatkettavin lausein, esimerkiksi ”Pidin eniten...”, ”Minä en pitänyt..”, ”Haluaisin/en haluaisi tehdä tämän uudestaan”, ”Kun minua valokuvattiin, minusta tuntui... ”.

10.12 Neljännen toimintakerran arviointi

Puvustamossa

Oli mykistävän hienoa huomata, kuinka luovia ja intensiivisiä tytöt puvustamomiljöössä olivat. He kaikki hehkuivat jännitystä, intoa ja kaikilla oli halu kokeilla, leikitellä, pukeutua rooliin ja muuntautua. ”Tää on ihan ku ois jossain taivaassa”, yksi tytöistä sanoi hipelöidessään valtavaa mekkorivistöä ja etsien itselleen sopivaa.

Oli erityisen hienoa huomata, miten tämänkaltainen työskentely lujitti tyttöjen keskinäisiä yhdessä toimimisen taitoja sekä vahvisti vuorovaikutusta. Tälle päivälle asetettu tavoitteemme täyttyi: tytöt tutustuivat valokuvaukseen draamallisena menetelmänä sekä olemalla kuvattavana että halutessaan kuvaamalla itse ja jokainen sai tuntuman roolityöskentelystä ja heittäytyi erilaisiin rooleihin luovasti ja ennakkoluulottomasti.

Tytöt saivat henkilökohtaisesti toisen opinnäytetyöntekijän kanssa käydä omat valokuvansa läpi ja valita niistä ne, jotka halusivat tulostettavan.

Edellisellä toimintakerralla olimme jo kuvanneet tyttöjä erilaisissa roolivaatteissa Hullunkurista pikanäytelmää esitettäessä. Tuolloin yhdessä kuvia katsottaessa tytöt olivat paljon varauksellisempia omia kuviaan kohtaan ja osa heistä ei halunnut omia kuviaan lainkaan portfolioon. Tällä viimeisellä toimintakerralla, puvustamossa otettujen valokuvien suhteen tytöt olivat jo uteliaampia ja kiinnostuneita. Jokainen tyttö myös halusi omia kuviaan tulostettavan ja yleisesti suhtautuminen omiin kuviin oli hyvin positiivista.

Jo näin lyhyessä ajassa eli kahden perättäisen valokuvaukseen liittyvän toiminnallisen päivän jälkeen, meidän mielestämme oli nähtävissä se, kuinka varauksellisuus väheni ja oman kuvan katsominen muuttui luontevammaksi ja hyväksyvämmäksi.

”Ei se, miltä näyttää, vaan se, miltä itsestä tuntuu” –ajatuksemme ohjasi toimintaa jollakin periaatteellisella tasolla ja nyt ajateltuna valokuvan voima on juuri siinä: se on oman itsen katsomista ja vähittäistä hyväksymistä.

Vaikutτικο näiden tyttöjen kohdalla enemmän rooli, joka ikään kuin suojsi, vai se, että valokuvatyöskentelyä oli ollut jo edellisenä päivänä – vaikea määrittellä tarkalleen, mutta selvää oli se, että kaikki tytöt viihtyivät valitsemisissaan rooliasuissa ja tätä myötä myös kameran edessä. Ehkä on niin, että itseään on helpompi katsoa valokuvissa rooliin pukeutuneena kuin paljaana, omana itsenään.

Rinki on lastattu aarteilla

Ringillemme jäi suhteellisen vähän aikaa siitä syystä, että valokuvien läpikäyminen ja portfolioon työstäminen veivät suuren osan iltapäivästä.

Halusimme kuitenkin sisällyttää Rinki on lastattu aarteilla –harjoitteen tähän päivään, koska se oli vahvasti voimavaralähtöinen ja se kiteytti hienosti koko projektimme.

Yksi tytöistä vetäytyi hyvin aikaisessa vaiheessa ringistä pois ja ilmaisi halunsa olla osallistumatta. Sen sijaan portfoliotyöskentelyssä ja drifting-runoissa syrjään vetäytynyt tyttö tuli istumaan ringiin ja osallistui hymyilevin kasvoin, omaehtoisesti.

Tytöt sanoivat hyvin kuvaavia, positiivisia ominaisuuksia toisistaan ja oli ilahduttavaa huomata, kuinka kauniit sanat tulivat luontevasti. Tästä ringistä jäi varmasti kaikille mukava tunnelma ja hyvin yksinkertaisella tavalla onnistuttiin korostamaan jokaisen tytön ainutlaatuisuutta.

10.13 Neljännen toimintakerran palaute

Neljännestä toimintakerrasta pyysimme palautetta kaksisivuisella lomakkeella. Lomakkeessa oli jatkettavia lauseita, vapaata sanaa sekä kouluarvosanoin annettava harjoitekohtainen palaute. Toimintakerralla osallistujien määrä vaihteli; aamupäivällä mukana oli neljä ja iltapäivällä viisi tyttöä. Myös palautelomakkeeseen vastaaminen vaihteli; kaikki eivät vastanneet kaikkiin lomakkeen kohtiin. Lomakkeessa pyysimme palautetta kouluarvosanoin jokaisesta harjoitteesta erikseen.

Palautelomakkeen kouluarvosanat taulukossa

Taulukko 4

	4	5	6	7	8	9	10	Ka
Driftaus – Seuraa väriä		1			1			6,5
<i>Roolivaatteisiin pukeutuminen</i>						1	2	9,7
<i>Valokuvaus</i>				1	1		1	8,3
<i>Portfolio</i>				1	1	1	2	8,8
Driftaus- runot			1	1	1			7
<i>Ringi on lastattu aarteilla –harjoite</i>				1	1	1	1	8,5

Oppaaseen päätyivät harjoitteet, jotka on lihavoitu ja kursivoitu taulukossa. Nämä harjoitteet saivat parhaimmat arvosanat ja olivat meidän havaintojemme mukaan toimivimmat ja toimintakerran asetettujen tavoitteiden näkökulmasta parhaimmat.

Kirjallisesta palautteesta poimittuja autenttisia lainauksia:

Melkein kaikki oli hauskoja joita tehtiin, mutta muutama oli vähän tylsiä juttuja!

Portfolio oli kiva, ja se roolivaatteisiin pukeutuminen oli ihan hauskaa 😊

Oli hauskaa! Kiitos!

On kiva kun ei pakoteta mihinkään vaan koitetaan kannustaa mukaan

Kirjallisessa lomakkeessa pyysimme jatkamaan lauseita, esimerkiksi ”Pidin eniten...”, ”Minä en pitänyt..”, ”Haluaisin/en haluaisi tehdä tämän uudestaan”, ”Kun minua valokuvattiin, minusta tuntui... ”.

Minä pidin eniten... kuvaamisesta ja pukeutumisesta. portfolio. Konsyymilla/puvustamalla käynnistä. portfolion tekemisestä.

En pitänyt kun... oli niin vähän aikaa tehdä sitä (portfolio). en pitänyt esiintymisestä. piti lähteä pois roolivaate paikasta.

Kun minua valokuvattiin minusta tuntui... kivalta. hassulta mutta tavallaan mukavalta kun mua kuvattiin erivärisissä vaatteissa! tyhmältä. kivalta.

Kyselylomakkeessa pyysimme myös alleviivaamaan toisen vaihtoehdoista: Haluaisin/en haluaisi tämänkaltaisia asioita (roolivaatteisiin pukeutuminen, valokuvaus) uudestaan. Poikkeuksetta tytöt olivat alleviivanneet ”haluaisin”-vaihtoehdon.

10.14 Loppujuhla 12.3.2015 Kiipulassa

Teemana: Nautitaan yhteisen draamallisen prosessin hedelmistä

Loppujuhlamme tavoitteena oli se, että jättäisimme positiivisen ja arvokkaan muiston yhteisestä matkastamme. Toimeksiantaja oli varautunut monenlaisilla herkuilla sekä Pommacilla. Aloitimme juhlan nostamalla maljaa ja kiittämällä tyttöjä yhteistyöstä. Halusimme toimeksiantajan kanssa viestittää tytöille loppujuhlan arvokkuutta ja merkityksellisyyttä.

Istuuduimme pöytään ja aloimme nauttia aamupalahedelmistä tutustuen tyttöjen portfolioihin samalla.

Portfolioiden esittelyn jälkeen jaoimme tytöille värikkäät paperit, joihin pyysimme heitä kirjoittamaan nimensä. Tämän jälkeen ”kehulaput” laitettiin eteenpäin, itsestä katsottuna oikealle. Jokaisen tulisi kirjoittaa jotakin positiivista kunkin lapun omistajalle. Tarkoituksena oli, että laput jäävät tytöille muistoksi, esim. yhdeksi sivuksi portfolioon.

Kehulappujen jälkeen keräännymme tietokoneen ääreen ja katsoimme tytöistä koostetun musiikkivideon, jonka olimme nimenneet otsikolla Jokaisessa meissä on aarre – AVA-luokan aarteita. Musiikkivideon taustalla soi herkkä Johanna Kurkelan Ainutlaatuinen –kappale.

10.15 Loppujuhlan arviointi

Portfolio

Kaikki tuntuivat olevan hyvin tyytyväisiä omiin töihinsä. Portfolioista oli ilahduttavaa huomata, että tytöt olivat yhdistelleet taidokkaasti lehdistä leikattuja kuvia ja tekstejä valokuviiin. Esimerkkinä tästä oli esimerkiksi ”energisempi kuin ennen”, ”rohkea” sekä ”tänään olen villi ja vapaa”. Nämä lauseet kertoivat meille sen, että yhteinen draamallinen matkamme on koettu myönteisenä ja tytöille on syntynyt subjektiivinen, voimavaralähtöinen kokemus.

Opinnäytetyöllemme asetettu tarkoitus kohderyhmän positiivisesta vahvistamisesta ja voimavaroja korostavasta työskentelystä voidaan katsoa toteutuneen. Portfoliotyöskentelylle asetettu tavoite siitä, että tytöt

työstävät omasta näkökulmastaan ja omalla tavallaan ”aarreakun” täyttyi myös erinomaisesti – tytöt olivat selvästi käyttäneet aikaansa ja panostaan portfolioiden viimeistelyyn, kun ne viimeisellä toimintakerrallamme olivat vielä keskeneräisiä.

Kehulappu

Tässäkin tehtävässä tytöt keskittyivät ja miettivät huolellisesti, mitä kellekin kirjoittavat.

Tämä tehtävä niputti yhteen myös aikaisempia voimavaralähtöisiä ja positiiviseen palautteeseen perustuvia harjoitteitamme, kuten kehu minua –hipan ja rinki on lastattu aarteilla. Näissä harjoitteissa olimme jo harjoitelleet positiivisen palautteen antamista ja saamista.

Saimme myös itse kekulappumme, joissa oli jokaiselta tytöltä sekä avaluokan ohjaajalta tervehdys. Palautteista ilmeni se, että olemme kyenneet lyhyessä ajassa luomaan turvallisen ja luottamuksellisen ilmapiirin: ”erityinen ja tukea antava” sekä ”luotettava, hyvää seuraa”. Ilahduttavaa oli myös huomata, että saamastamme palautteesta ilmeni myös se, että meidät opinnäytetyöntekijät nähtiin energisinä ja positiivisinä: ”liikkuva, energinen, ystävällinen..” ja ”elämää ja energiaa tiheä”. Näin yksilöllisen sekä kannustavan palautteen saaminen oli koskettavaa. Tunteemme siitä, että näinkin lyhyessä ajassa onnistuimme luomaan toimivan vuorovaikutussuhteen tyttöihin sekä aikaansaamaan ilon pirskahduksia ja hyvää oloa sekä rohkeutta heittäytymiseen, vahvistui.

Tämä tehtävä osoitti meille konkreettisesti sen, että työmme on ollut merkityksellistä ja tarkoituksenmukaista.

Musiikkivideo

Musiikkivideo vangitsi hetken, katsoimme sen yhdessä ja keskittyneinä. Tyttöjen ilmeistä saattoi päätellä, että oman itsen katsominen ei ollut kiusallista, vaan siihen liittyi puhdasta uteliaisuutta ja kiinnostusta. Tytöt olivat itse valinneet musiikkivideossa näytettävät kuvat, jonka uskomme

vaikuttaneen siihen, että oman itsen katsominen arvostavasti ja hyväksyvästi oli helpompaa.

Musiikkivideon katsominen oli liikuttavaa ja yhteistä taivaltamme kokoavaa. Musiikkivideo kiteytti myös sen sanoman, jonka olemme alusta asti halunneet tytöille viestittää: ”kaunis pieni ihminen, se olet, ainutlaatuinen”.

10.16 Oppaan esittely 2.6.2015 Kiipulassa

Teemana: Tuoda osallisuus näkyväksi

Tavoitteenamme oli esitellä opas kohderyhmälle, jotta heidän kokemuksensa osallisuudesta ja vaikuttamisen mahdollisuudesta olisi todellinen. Toiminnallisen toteutuksen päättymisestä oli kulunut muutama kuukausi. Tänä aikana olimme työstäneet opasta kohderyhmän osallisuuden ääntä kuunnellen ja halusimme vielä palata aiheeseen yhdessä heidän kanssaan, jotta kohderyhmän tytöt näkisivät oman osallistumisensa vaikuttavuuden – oppaan sivuilla ja autenttisin lainauksin.

Esittelimme osin vielä keskeneräisin oppaan tytöille ja kiitimme heitä prosessiin osallistumisesta ja aktiivisuudestaan. Annoimme heille vielä mahdollisuuden antaa palautetta.

10.17 Oppaan esittely –kerran arviointi

Olimme pohtineet etukäteen, miten valmistaudumme oppaan esittelyyn. Olimme suunnitelleet saavamme palautetta vielä oppaasta, mutta suullisesti sitä ei kukaan ollut halukas antamaan. Olisimme voineet laatia kirjallisen lomakkeen etukäteen palautteenantoa helpottaaksemme, mutta koimme kuitenkin, että palautemateriaalia oli jo runsaasti. Keskeistä oli, että tytöt näkivät omien mielipiteidensä, kuviensa ja kommenttiensa päätyneen lopullisen tuotoksen eli oppaan sivuille.

Tälle kerralle asetettu tavoite täyttyi, sillä oppaan esittely tuntui olevan tärkeää sekä tytöille itselleen että meille oppaan laatijoille. Tytöt

keskittyivät silminnähdän, kun heijastimme oppaan sivu sivulta valkotaululle ja kävimme keskustelua siitä. Havaintojemme mukaan tytöt muistelivat toimintakertojamme lämpimästi. Vaikka toimintakerroista oli kulunut jo kuukausia, tytöt muistivat joitakin harjoitteita nimeltä ja osasivat kuvata hyvinkin tarkasti niiden sisältöjä. Meille vahvistui tunne siitä, että oppaan tuottamisen prosessi toiminnallisine kertoineen oli ollut hyvin merkityksellinen tytöille. Oppaan esittely nivoi yhteisen prosessimme konkreettiseksi kokonaisuudeksi.

10.18 Toiminnallisen toteutuksen palaute toimeksiantajan edustajalta

Sitaattien sijaan haluamme laittaa tähän toimeksiantajan edustajan palautteen kokonaisuudessaan, koska kyseinen henkilö oli mukana jokaisella toimintakerralla. Hänen tekemänsä havainnot ovat meille erityisen merkityksellisiä.

Opinnäytetyöpalaute

Hyvä mieli, onnellisuus, avoimuus, vapaaehtoisuus, kannustus, ilo, aitous, kunnioitus, ystävyys, suunnitelmallisuus ja toisaalta pelisilmää sille, milloin suunnitelmaa täytyy muuttaa, kohderyhmä mielessä, elämänmakuisuus, tilaa olla oma itsensä, hauskuus, heittäytyminen, uskallus...

Olen tässä vaikka kuinka pitkään yrittänyt kirjoittaa teille palautetta opinnäytetyön toimintakerroista. Toistaiseksi olen saanut aikaiseksi ylläolevan listan sanoja... Jospa yritän nyt saada niitä vähän järkevämmiin lauseiksi, niin tekin saatte kiinni ajatuksistani.

Ensimmäisellä toimintakerralla tyttöjä tuntui hieman jännittävän, tilanne oli uusi ja tekin vähän uusia. Melko nopeasti tytöt kuitenkin lämpenivät ja lähtivät innolla mukaan toimintaan. Uskon, että tytöt kokivat tärkeänä sen, että heidän rooliaan ja merkitystään opinnäytetyön onnistumisessa korostettiin niin paljon.

Olin yllättynyt siitä, kuinka hienosti tytöt lähtivät Hoitajankadulla mukaan toimintaan, se vaati jo paljon heittäytymistä ja rohkeutta. Ryhmän ilmapiiri oli kuitenkin niin kannustava ja salliva, että se varmasti rohkaisi tyttöjä.

Uskon, että myös tieto siitä, että ”mitään ei ole pakko tehdä” oli tytöille tärkeä.

Olitte todella panostaneet jokaisen toimintakerran suunnitteluun ja toimittekin erittäin hyvin suunnitelmien mukaan. Toisaalta teillä oli tarvittaessa pelisilmää sille, että joskus suunnitelmia täytyy muuttaa vähän. Tällaiset muutokset sujuivat helposti, eivätkä hämmentäneet teitä eikä tyttöjä. Suunnittelussa näkyi mielestäni se, että teillä oli koko ajan mielessä kohderyhmänne ja toiminta oli suunniteltu heidän lähtökohdistaan.

Toimintakerrat olivat elämänmakuisia ja hauskoja ja jokaisella tytöllä oli tilaa olla oma itsensä ja jokaisen ajatukset tulivat kuulluksi. Hienointa oli nähdä se, miten tytöt nauttivat toiminnasta ja uskalsivat lähteä toimintaan mukaan juuri sellaisina kuin ovat. Kaikki tytöt ylittivät mielestäni itsensä ja olivat yllättävänkin rohkeita heittäytymään mukaan.

Erityisiä kehuja ansaitsee käynti puvustamolla, tytöt ovat vielä jälkikäteenkin palanneet siihen, miten hauskaa siellä oli ja kyselleet, voisiko sinne mennä uudestaan vierailulle.

Kaiken kaikkiaan olen hyvin onnellinen siitä, että olette tehneet opinnäytetyötänne yhteistyössä kanssamme. Työskentelyänne tyttöjen kanssa on ollut ilo seurata ja toimintakerrat ovat toimineet voimaannuttavina minullekin ja olen saanut niistä iloa työhöni.

Ainoa miinuspuoli on se, että projekti olisi voinut olla pidempi.. ;) Tarkoituksenamme on kuitenkin hyödyntää syntynyttä tyttöporukan yhteishenkeä kevään aikana esimerkiksi erilaisissa pajatoiminnoissa. Uskon myös, että tekemänne draamallisen toiminnan opas tulee olemaan ensi lukuvuonna kovassa käytössä ohjaajillamme ja miksei opettajillammekin! Kiitos teille :)

11 TUOTOS, SÄHKÖINEN OPAS

Vaiheikkaan ja värikkään draamallisen prosessin tuotoksena syntyi sähköinen draamallinen aarrearkku eli selkeä ja helppokäyttöinen opas nuorten parissa toimiville ohjaajille. Oppaan nimi ”Jokaisessa meissä on aarre!” kuvaa sitä voimavaralähtöistä otetta, jolla opas on toteutettu (Liite 3). Koko prosessimme johtava teema oli otsikon sisältämä ajatus jokaisen tytön yksilöllisten voimavarojen näkyväksi tekemisestä.

Oppaan sisältö syntyi vähä vähältä, yhdessä kohderyhmän tyttöjen kanssa toteutetun toiminnallisen osuuden myötä. Kohderyhmän osallisuuden vahvistaminen pysyi koko prosessin ajan johtavana ajatuksena – tytöillä oli mahdollisuus vaikuttaa jonkin verran toimintakertojen sisältöön ja heidän antamansa palaute jokaisen toimintakerran jälkeen ohjasi vahvasti sähköisen oppaan sisältöä.

Toimintakerroilla pyysimme palautetta erilaisin, luovin tavoin, jotta saimme sekä yksilöllistä että yhteisöllistä palautetta. Palautteenantomenetelmät vastasivat tavoitteeseemme kohderyhmän tyttöjen osallisuuden vahvistamisesta – niin yksilöllisellä kuin yhteisölliselläkin tasolla. Oppaaseen kokosimme toimintakerroistamme saadun kohderyhmän antaman palautteen pohjalta mielekkäimmät draamalliset harjoitteet perusteluineen ja sovellettavin ohjein. Opasta kootessamme panostimme visuaaliseen ilmeeseen, jotta opas olisi mahdollisimman houkutteleva ja innostava.

Pyrimme siihen, että oppaan harjoitteita on mahdollista hyödyntää erillisinä osioina tai draamallisena kokonaisuutena. Kaikki harjoitteet ovat voimavaralähtöisiä ja tämän lisäksi jokaisella harjoitteella on omat tavoitteensa, jotka on kirjattu oppaaseen ohjeistusten alkuun.

Pidimme koko prosessin ajan kirkaana sen ajatuksen, että oppaan tulisi olla toimeksiantajalle hyödynnettävä. Oppaan tulisi vastata draamallisten menetelmien käyttöön erityisesti sosionomin näkökulmasta.

Loimme sähköisen oppaan, jota olisi helppo liikuttaa esimerkiksi toimeksiantajan eri toimipaikkojen välillä. Sähköinen opas vastaa myös tämän päivän paperia säästäviin tarpeisiin eli on ekologisempi vaihtoehto ohjausmateriaalille.

12 OPINNÄYTETYÖN ARVIOINTI

12.1 Opinnäytetyön tavoitteiden arviointi

12.1.1 Ensimmäinen tavoite

Opinnäytetyön ensimmäiseksi tavoitteeksi asetimme innovatiivisen draamaprosessin suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin. Tarkoituksena oli tutustua draaman teorian tietoon sosionomin näkökulmasta sekä löytää, soveltaa ja kehittää draamallisia harjoitteita, joilla voidaan tukea itsetuntemuksen vahvistumista ja voimavarojen löytymistä. Keskeisenä tarkoituksena oli nuorten osallisuuden kokemusten vahvistaminen draamaprosessiin osallistumisen ja palautteenannon myötä.

Opinnäytetyömme toiminnallista osuutta varten laitimme tarkka ja yksityiskohtainen suunnitelma aikatauluineen osoittautui erittäin hyväksi ratkaisuksi, koska se toi varmuutta ohjaamiseen. Koemme, että koska suunnitelma oli tehty huolellisesti, siitä poikkeaminen onnistui joustavasti ja huomaamattomasti.

Ohjaajina loimme keskustelulle ja tekemiselle raamit ja tytöt loivat sisällön, joka toteutettiin ryhmän yhteisöllisenä prosessina. Tutkimme ja arvioimme useita erilaisia harjoitteita yhdessä kohderyhmän kanssa – tytöt ensisijaisen tärkeässä roolissa subjektiivisina kokijoina ja palautteen antajina. Tarjosimme aktiivisesti kohderyhmän tytöille tilaa vaikuttamiselle. Havainnoimme aktiivisesti, keskustelimme ja keräsimme perinteisen palautteenkeruun ohella erilaisin luovin menetelmin palautetta. Tämä palaute ohjasi lopullisen tuotoksen eli oppaan sisältöä.

Koemme päässeemme kerta kerralta enemmän luovempaan ja heittäytyvämpään suuntaan ohjaajuudessamme, koska tyttöjen innostuneisuus ja osallistuneisuus motivoivat meitä rohkeampaan suuntaan harjoitteita ohjatessamme. Poikkesimme suunnitellusta, jos ryhmän dynamiikka niin vaati ja heittäydyimme mukaan myös ryhmästä nouseviin ideoihin. Yksi tällainen oli esimerkiksi Hullunkurisen

pikanäytelmän sivutuotteena syntynyt ohjaajien näytelmä, jonka AVA-luokkalaiset käsikirjoittivat ja puvustivat. Omalla, heittäytyvällä esimerkillämme halusimme madaltaa kynnystä tyttöjen rohkeampaan itseilmaisuun.

Draamallinen voimavaratyöskentely vastasi osaltaan myös nuoruuden ristiriitaisiin kysymyksiin, sillä koimme omakohtaisesti, miten draama rikkoo rajoja ja avaa mahdollisuuksia. Opinnäytetyömme kohderyhmän voimavarojen näkyväksi tekemiseen draama oli erittäin sopiva menetelmä. Voimavara-lähtöisyys näkyi työskentelyotteessamme ja nivoutui luontevasti osaksi draamallisia menetelmiä.

Haasteeksi muodostui prosessin varrella se, että lähteitä oli lopulta valtava määrä, koska tietoa löytyi aihepiiristä niin paljon. Kokonaisuuden laajuus näkyy myös käytettyjen lähteiden määrässä. Pääkäsitteet rajasimme neljään eri käsitteeseen, jotka koimme olennaisimmiksi opinnäytetyön kannalta. Teoriaosuus on tiivistetty perustelemaan toiminnallista osuutta. Sen sijaan toiminnallisen osuuden kuvausta emme halunneet tiivistää liikaa, jotta saimme kaiken merkityksellisen kirjoitettua mahdollisimman kuvailevasti.

12.1.2 Toinen tavoite

Toisena tavoitteena oli kehittää erilaisia, luovia palautteenantomenetelmiä, joilla innostaa nuoria vaikuttamaan. Tarkoituksena oli kohderyhmän tyttöjen osallistumiseen innostaminen ja osallisuuden mahdollistaminen ottamalla heidät tärkeäksi osaksi prosessia.

Opinnäytetyön toiminnallisen prosessin aikana käytimme lukuisia kehittelemiämme erilaisia, innovatiivisiakin palautteenkeruumenetelmiä. Tarkoituksena oli saada monipuolisesti kohderyhmän ääntä kuuluviin, jotta tuotos eli opas olisi mahdollisimman kohderyhmälähtöinen. Toiminnalliset palautteenantomenetelmät osoittautuivat mielekkäiksi nuorille. Esimerkiksi ensimmäisellä toimintakerralla otimme kirjallisen lomakkeen lisäksi

käyttöön spontaanisti Äänestä jaloilla –palautteenantomenetelmän, jotta saimme jokaiselta kohderyhmän työltä palautetta – myös heiltä, joilta kirjalliseen lomakkeeseen vastaaminen oli haasteellista. Kysyimme loppujuhlassa kohderyhmältä palautetta palautteenantomenetelmistä ja huutopalaute sekä nappipalaute saivat eniten kannatusta.

12.1.3 Kolmas tavoite

Kolmantena tavoitteena oli tuottaa yhdessä kohderyhmän kanssa draamallinen opas nuorten parissa toimivien ohjaajien käyttöön. Tarkoituksena oli koota työelämälähtöinen opas, joka madaltaisi ohjaajien kynnystä käyttää draamaa työvälineenä. Oppaan harjoitteiden perustana on voimavaralähtöinen ote.

Opas ”Jokaisessa meissä on aarre!” syntyi kohderyhmän osallisuuden ääntä kuunnellen. Uskomme oppaan toimivan niin, että se palvelee tarkoitustaan erilaisten kohderyhmien kanssa, koska pyrimme siihen, että oppaaseen kootut harjoitteet ovat hyvin kuvailtuja ja perusteltuja ja harjoitteiden läpikäymiseen tarvittavat ohjeet ovat selkeitä ja ymmärrettäviä. Ohjeet ovat yksityiskohtaisia ja kuitenkin tarvittaessa sovellettavia eri tilanteiden ja kohderyhmien mukaan.

Oppaaseen kootuilla harjoitteilla on jokaisella oma tavoitteensa. Tavoitteet on kirjattu kunkin harjoitteen ohjeistuksen alkuun. Harjoitteet on sijoitettu oppaaseen samassa järjestyksessä kuin toteutuksissa eli ensin tutustutaan toisiin ryhmäläisiin ja draamaan siitä asteittain siirtyen kohti vaativampaa roolityöskentelyä. Koemme, että harjoitteiden eteneminen oppaassa tässä järjestyksessä helpottaa oppaan käyttämistä niin yksittäisten harjoitteiden kuin draamallisen kokonaisuudenkin osalta.

Toivomme, että oppaamme innostaisi nuorten parissa toimivia ohjaajia draamalliseen työskentelyyn. Pyrimme siihen, että opas on visuaalisesti mielenkiintoinen (värit ja kuvat) sekä sisällöltään kiinnostava.

Koko prosessin ajan kävimme aktiivista vuoropuhelua toimeksiantajan sekä kohderyhmän tyttöjen kanssa. Matkan varrella kirkastimme

tavoitteitamme toimeksiantajan toiveiden mukaan, mm. pohdimme oppaan ulkoasua ja käytettävyyttä.

Vaikka onkin hyvä, että oppaassa on monipuolisesti erilaisia harjoitteita, pohdimme onko opas liian laaja käytettäväksi. Valokuvat tekevät tiedostosta suuren ja sen lähettäminen sähköpostitse ei välttämättä aina onnistu. Opasta voi levittää muihin Kiipulan toimipaikkoihin muistitikun avulla. Tiedoston koon lisäksi haasteeksi voi muodostua käyttäjänsä mielenkiinto etsiä tietynlaista harjoitetta. Olemme lisänneet oppaan alkupäähän sisällysluettelon selaamista helpottaaksemme.

Pyysimme draamallisesta oppaasta palautetta toimeksiantajan edustajalta. Toimeksiantajan edustaja sai tutustua valmiiseen oppaaseen ja vastata laatimiimme kysymyksiin. Lainauksia toimeksiantajan edustajan palautteesta:

Opas on selkeä ja kiinnostusta herättävä. On hyvä, että alussa kerrotaan selkeästi mistä on kysymys, miten opas on toteutettu ja miten opasta voi hyödyntää.

Harjoitteet etenevät loogisessa järjestyksessä ja ainakin minusta ohjeet vaikuttivat selkeiltä, toisaalta olen ollut paikalla kun harjoituksia on toteutettu. Alun harjoitteet ovat helpompia ja niistä on hyvä aloittaa opiskelijoiden kanssa.

Voisin hyödyntää kaikkia harjoitteita, mutta erityisiä suosikkejani ovat Cinquane-runot, Sinussa on aarre-viesti sekä roolityöskentely ja valokuvaus.

Opiskelijoiden kommentteja kustakin harjoituksesta voisi olla enemmän esillä. Toki tähän vaikuttaa erilaiset palautteenkeruumenetelmät, eli kaikista harjoitteista ei ole kirjallista palautetta, jota lainata.

12.2 Arvioitu hyöty toimeksiantajalle

Toimeksiantajalle opinnäytetyömme toi uusia ideoita ja näkökulmaa voimavarakeskeiseen draamalliseen työskentelyyn eri asiakasryhmille sovellettavan oppaan kautta. Toiminnallinen toteutus herätti toimeksiantajassa ja koko työyhteisössä runsasta kiinnostusta ja kiitosta. Keskustelimme aktiivisesti koko työyhteisön kanssa prosessimme eri

vaiheista ja hyvin kirkkaaksi nousi ajatus siitä, että tekemämme työ oli tärkeää.

Lainaus toimeksiantajan edustajan palautteesta:

Opas rohkaisee minua hyödyntämään draamallisia menetelmiä opiskelijoiden kanssa ja huomaan, että niitä voi hyödyntää soveltamalla monissa erilaisissa tilanteissa, kuten esimerkiksi työelämätaitojen harjoittelussa (esim. uusi nimi, uusi minä, painotusta hahmon työelämään).

AVA-luokalla sosionomin tehtäviin kuuluu mm. nuorten itsetuntemuksen ja sosiaalisten taitojen vahvistaminen. Teoreettinen viitekehysemme pohjautui mm. tyttöjen nuoruusikään sekä voimavaralähtöisyyteen, jotka sivuavat itsetuntemukseen ja sosiaaliin taitoihin liittyviä teemoja. Näin ollen keräämämme materiaali tukee Kiipulassa ohjaajina toimivien sosionomien työtä.

Oppaan lopussa olemme antaneet vinkkejä erilaisista luovista palautteenantomenetelmistä, joita toimeksiantaja voi hyödyntää erilaisissa arjen tilanteissa, joissa nuorten ääntä halutaan kuulla.

Toivomme, että sähköisen oppaamme kautta draamallinen työskentely saisi jatkumoa Kiipulassa, jolloin sen vaikutukset pitkällä tähtäimellä olisivat mahdollisesti myös nähtävissä.

Lainaus toimeksiantajan edustajan palautteesta:

Draamallinen työskentely ei ole minulle kovin luontevaa, mutta oppaan turvin siihen on helpompi lähteä. Arvostan sitä, että harjoitteet ovat opiskelijoidemme hyväksi kokemia harjoitteita ja uskon, että ne sopivat opiskelijaryhmillemme myös jatkossa.

12.3 Opinnäytetyömme eettinen näkökulma

Toimimme sosiaalialan eettisten periaatteiden mukaisesti koko opinnäytetyömme prosessin ajan. Kunnioitimme kohderyhmämme tyttöjen itsemääräämisoikeutta luomalla heille mahdollisuuksia vaikuttaa, mutta emme painostaneet valintojen tekemiseen. Sosiaalialan ammattilaisen

onkin omasta elämäntilanteestaan ja arvoistaan huolimatta kunnioitettava asiakkaan täysivaltaista itsemääräämisoikeutta (Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet 2013).

Kunnioitimme kohderyhmämme tyttöjen yksityisyyttä (Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet 2013). Pyysimme kohderyhmältä lupaa heistä otettujen kuvien käyttämiseen oppaaseen. Pidimme huolta myös tyttöjen anonymiteetistä ja säilytimme huolellisesti syntyneitä, tyttöjen tuottamaa materiaalia ja hyödynsimme sitä ainoastaan opinnäytetyössämme.

Kohtasimme tytöt kokonaisvaltaisesti ja tuimme heitä omien vahvuuksien ja voimavarojen löytymisessä. Sosiaalialan ammattilaisen on pyrittävä aina työskentelyssään vahvistamaan asiakkaansa vahvuuksien löytymistä (Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet 2013).

Ohjaustyylimme oli oikeudenmukaista ja tasapuolista. Suomen perustuslaki (731/1999) 2§ määrittää jo sen, että asiakkaan negatiivista syrjimistä, erilaisuuden tunnustamista ja voimavarojen jakamista tasapuolisesti tulee edistää.

12.4 Opinnäytetyömme luotettavuuden arviointia

Ydinasioita laadullisen tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa ovat kuvaukset henkilöistä, paikoista ja tapahtumista (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 232).

Kirjallisessa raportissamme pyrimme kuvaamaan toiminnallisen toteutuksemme tapahtumia mahdollisimman tarkalla tavalla ja vähin, ylimääräisin oletuksin. Pyrimme varovaisuuteen omien tulkintojemme ja johtopäätöstemme suhteen, sen sijaan pidimme kirkkaana työmme tavoitteen ja tarkoituksen, jotta katsoisimme kaikkea syntyneitä materiaalia niiden lävitse.

Luotettavuuden näkökulmasta olisi aina tuotava esiin perustelut siitä, miten jokin päätelmä on tehty. Lukijaa auttaa, jos tekstiin liitetään autenttisia dokumentteja ja haastatteluotteita. (Hirsjärvi ym. 2009, 233.)

Kohderyhmämme autenttiset lainaukset paitsi rikastuttavat ja elävöittävät tekstiä, myös auttavat lukijaa hahmottamaan toimintamme kokonaisvaltaista vaikuttavuutta.

13 POHDINTA

Opinnäytetyömme prosessin aikana pohdimme paljon kohderyhmässämme esiintyvää problematiikkaa. Erityisopettaja Manner (2014) kuvaili problematiikan syntyvän siitä, että jo itsessään nuoruusvaiheen haasteiden lisäksi kohderyhmän tytöillä on kullakin erityistarpeita ja näin ollen haasteita hyväksyä omaa identiteettiään. Tyttöjen kohtaaminen yksilöinä ja omina itsenään oli meille luontevaa. Äikää-Torkkelin (2006) mainitsema ohjaajan rooli joustavana ja sallivana työnohtajana tuli meille prosessin varrella hyvin omakohtaisesti tutuksi.

Manner (2014) oli etukäteen toivonut, että toiminnallinen osuus vastaisi erityisnuorten kehitys- ja taitotasoa. Huomioimme tämän ohjauksemme selkeydessä, mutta muuten emme kokeneet tarpeelliseksi korostaa erityisyyttä opinnäytetyössämme. Keskustelimme Kiipulassa tästä erityisyyden kysymyksestä ja yhdessä koimme perustelluksi sen, että opinnäytetyömme tuotos eli sähköinen opas suunnattiin yleisesti nuorten parissa toimiville ohjaajille, ei vain erityisnuorten ohjaajille.

Pohdimme prosessin kuluessa paljon opinnäytetyömme merkitystä monesta eri näkökulmasta. Koemme sen olevan hyödynnettävä, perusteltu ja mielenkiintoinen kaikille prosessin osapuolille. Toivomme, että Kiipulassa hyödynnetään opasta myös jatkossa, jolloin voimme katsoa edistäneemme jossain määrin draaman käyttöä Kiipulassa myös kulttuurillisesti.

Merkitys nuorille itselleen syntyi prosessiin osallistumisesta: sen lisäksi, että nuoret tutustuivat turvallisessa ympäristössä draamallisiin menetelmiin, he oppivat voimavarakeskeisen työskentelyn kautta tunnistamaan vahvuuksia itsessään ja muissa sekä saivat rohkeutta itsensä ilmaisemiseen ja vahvistusta sosiaalisiin taitoihin. Tämänkaltaisen työskentely myös laajemmassa kontekstissa, yhteiskunnallisesti olisi hyvin tärkeää.

Meille opinnäytetyöntekijöille merkitys syntyi ehdottomasti siitä, että saimme ammatillisia valmiuksia eri asiakasryhmien positiiviseen

vahvistamiseen luovin ja draamallisin menetelmin. Reflektoimme jokaisen toimintakerran jälkeen kokemaamme ja havaitsemaamme ja osasimme antaa myös toisillemme ohjaajuudestamme rakentavaa palautetta. Koemme opinnäytetyöntekijöinä myös löytäneemme uusia ammatillisia ja draamallisia voimavarojamme ohjauksellisesti. Kun loimme työntekijöiden käyttöön sähköistä opasta, loimme sitä samalla itsellemme. Oppaan harjoitteet tulevat varmasti kulkemaan omassa työskentelyssämme mukana, koska olemme niin konkreettisesti ja kiistatta nähneet tämänkaltaisen työskentelyn positiivisen vaikuttavuuden.

Toiminnallisessa toteutuksessa käytettyjä palautteenantomenetelmiä voisi hyvin hyödyntää koulussa ja miksei yleisesti nuorisotyössä, kun nuoria motivoidaan antamaan palautetta jostain tai halutaan kuulla nuorten mielipiteitä. Kirjallisista palautteista oli helpoin tehdä johtopäätöksiä, mutta kouluarvosanojen sijaan esimerkiksi nappipalautte eli pisteiden antaminen oli myös selkeä ja erilainen tapa antaa pisteitä.

13.1 Johtopäätökset

Tämän prosessin tuloksena tytöille syntyi kokemus siitä, että heidän omat sisäiset voimavaransa ja vahvuutensa ovat tulleet näkyväksi sekä heille itselleen että ympäristölle. Tyttöjen oman palautteen sekä heidän työstämiensä portfolioiden myötä voimme todeta, että opinnäytetyömme voimavaralähtöinen toiminnallinen osuus tuki osaltaan tyttöjen itsetuntemuksen vahvistumista jossain määrin. Tässä tyttöjen lehdistä leikkaamia lausahduksia, joita he liittivät portfolioihinsa:

Vapauttava

Kaunista on luonnollisuus

Rohkea

Energisempi kuin ennen

Energiaa

Tänään olen villi ja vapaa.

Hehku hyvää oloa!

Aurinkoista

Inspiraatiota&tsemppausta!

Opinnäytetyön tarkoituksiksi määritetyt itsetuntemuksen vahvistaminen ja voimavarojen löytyminen näkyvät toteutuneen hämmentävän kokonaisvaltaisella tavalla. Ajatuksenamme oli, että meitä ilahduttaisi huomata draamallisen prosessimme aikana tyttöjen edes hetkellisesti löytävän itsestään vahvuuksia. Portfolion lausahdusten myötä voisi ajatella löydösten olevan oletettua syvällisemmällä tasolla ja niillä voisi olla kauaskantoisiakin vaikutuksia.

Matkan varrella pysähdyimme pohtimaan useasti, onko kokonaisuutemme liian laaja hallittavaksi. Haasteeksi koimme prosessin ja yksittäisten harjoitteiden kuvailun niin, että lukijalle selkenee, mitä kokonaisuuden kannalta haemme. Opinnäytetyössämme olemme panostaneet eniten toiminnallisen toteutuksen suunnitteluun, koska opas oli tavallaan vain koonti tyttöjen palautteesta. Se ei ole meidän taidonnäytteemme vaan onnistuneen draamallisen yhteisen matkan lopputulos. Ensisijainen tarkoitus oppaalla oli tuoda osallisuus näkyväksi kohderyhmälle itselleen. Tarkoituksena oli myös tuottaa laadukas ja nuorisolähtöinen opas.

Uskoimme draaman olevan sopiva menetelmä tavoitteiden täyttämiseksi, mutta se ylitti odotuksemme täysin. Vakuutuimme siitä, kuinka draama saa osallistujat rikkomaan rajojaan ja sen tuottama vapautuneisuus hyväksynnän ilmapiirissä tuottaa hyvää mieltä. Draamallinen matkamme ylitti sekä meidän että toimeksiantajan edustajan odotukset. Prosessin loppupuolella syntyikin ajatus siitä, että haluaisimme kehittää omaa draamallista osaamistamme hankkimalla draamakasvatuksesta lisäkoulutusta avoimessa yliopistossa.

13.2 Pohdintaa osallisuudesta

Ammattilaisen on edistettävä asiakkaansa sen kaltaista osallisuutta, joka lisää hänen mahdollisuuksiaan vaikuttaa elämäänsä koskeviin päätöksiin ja toimiin. Ammattilaisen

on työssään keskittyvä asiakkaansa ja häntä ympäröivän yhteisön vahvuuksien löytämiseen ja vahvistamiseen. Pyrkimyksenä on parantaa asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia yhteiskunnan täysivaltaisena jäsenenä. (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeudesta 812/2000.)

Toiminnallisen opinnäytetyömme myötä loimme runsaasti osallisuuden kokemuksia kohderyhmällemme ja toivomme, että työmme tuloksena tyttöjen rohkeus oman äänen kuuluville saamiseen vahvistui. Toivomme, että syntyneiden osallisuuden kokemusten myötä kohderyhmämme rohkaistuisi vahvistumaan omassa osallisuudessaan myös elämän muilla osa-alueilla.

Ohessa erään kohderyhmän tytön portfolioista poimittu, lehdestä leikkaama lausahdus, joka kiteyttää suorastaan liikuttavalla tavalla opinnäytetyömme merkityksen. Kohderyhmän tytön oivallus positiivisen palautteen vastaanottamisesta ja omien saavutusten arvostamisesta tuo ilahduttavasti esiin subjektiivisen osallisuuden kokemuksen.

Muista kiitosta saadessasi, ettei sinun kuulu vastata vähättelemällä omia saavutuksiasi!

LÄHTEET

Dunderfelt, T. 2011. Elämänkaaripsykologia. Helsinki: WSOYpro Oy.

Eteläpelto, A., Heiskanen, T., & Collin, K., 2011. Valta ja toimijuus aikuiskasvatuksessa. Aikuiskasvatuksen 49. vuosikirja. Vantaa: Kansanvalistusseura.

Haarakangas, K. 2011. Voimistava läsnäolo. Mielen tiet lapsuudesta vanhuuteen. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Heikkinen, H. 2004. Vakava leikillisuus. Draamakasvatusta opettajille. Helsinki: Kansanvalistusseura.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kirjayhtymä.

Huhtaniemi, A. 2014. Ohjaaja. Kiipulan ammattioppilaitos, Lahti. Haastattelu 22.10.2014.

Jämsen, A. (toim.) & Pyykkönen, A. 2014. Osallisuuden jäljillä. Saarijärvi: Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry.

Keltikangas-Järvinen, L. 2001. Hyvä itsetunto. Helsinki: WSOY.

Loman, S T. 2011. Tanssi- ja liiketerapia. Teoksessa Malchiodi, C A. (toim.) Ilmaisuterapiat. 2011. Unipress, 97–120.

Manner, T. 2014. Erityisopettaja. Kiipulan ammattioppilaitos, Lahti. Haastattelu 18.12.2014.

Nelson, K. 2009. Young minds in social worlds. Experience, meaning, and memory. The United States of America: First Harvard University Press paperback edition.

Nurmi, J-E., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen L. & Ruoppila, I. 2009. Ihmisen psykologinen kehitys. Helsinki: WSOYpro Oy.

Ojanen, M. 2007. Positiivinen psykologia. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Ojanen, M. 2011. Minä ja muut. Itsetuntemuksen kirja. Helsinki: Kirjapaja.

Puhakka, K-M. 2005. Me-henkeä, hyväksymistä ja yhteistyötä draaman keinoin. Teoksessa Korhonen, P. & Airaksinen, R. (toim.) Hyvä hankaus – teatterilähtöiset menetelmät oppimisen ja osallisuuden mahdollisuuksina. Vaajakoski: Teatterikoulun julkaisusarja nro 38, 66–73.

Rouvinen-Wilenius, P. 2014. Kohti osallisuutta –mikä estää, mikä mahdollistaa. Teoksessa Jämsen, A. & Pyykkönen, A. 2014. Osallisuuden jäljillä. Saarijärvi: Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry, 51–68.

Savolainen, M. 2008. Maailman ihanin tyttö. Helsinki: Blink Entertainment Oy.

Sinivuori, P. & Sinivuori, T. 2007. Esiripusta arvoihin. Toiminnallinen draamakasvatuskirja. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy.

Sinkkonen, J. 2008. Nuoruusiän monet haasteet. Teoksessa Karppinen, S., Ruokonen, I. & Uusikylä, K. Nuoret ja taide – ilolla ja innolla, uhmalla ja uholla – kirjoituksia murrosikäisten taito –ja taidekasvatuksesta. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab, 23–28.

Sinkkonen, J. 2010. Nuoruusikä. Juva: WSOY.

Sontag, S. 1984. Valokuvauksesta. Hämeenlinna: Love-kirjat.

Suomen perustuslaki 731/1999.

Särkelä-Kukko, M. 2014. Osallisuuden eriarvoisuus ja eriarvoistuminen. Mistä puhumme, kun puhumme osallisuudesta? Teoksessa Jämsen, A. & Pyykkönen, A. 2014. Osallisuuden jäljillä. Saarijärvi: Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry, 34–50.

Toivanen, T. 2007. Lentoon! Draama ja teatteri koulussa. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Uusikylä, K. 2008. Taide, moraali ja kauneuden kaipuu. Teoksessa Karppinen, S., Ruokonen, I. & Uusikylä, K. Nuoret ja taide – ilolla ja

innolla, uhmalla ja uholla – kirjoituksia murrosikäisten taito – ja taidekasvatuksesta. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab, 15–22.

Uusikylä, K. 2012. Luovuus kuuluu kaikille. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Vehviläinen, J. 2005. Prosessidraama tai draama prosessissa. Teoksessa Korhonen, P. ja Airaksinen, R. (toim.) Hyvä hankaus – teatterilähtöiset menetelmät oppimisen ja osallisuuden mahdollisuuksina. Vaajakoski: Teatterikoulun julkaisusarja nro 38, 74–81.

Vänskä, K., Laitinen-Väänänen, S., Kettunen, T. & Mäkelä, J. 2011. Onnistuuko ohjaus? Sosiaali- ja terveystalouden ohjaustyössä kehittyminen. Helsinki: Edita Prima.

Äikää-Torkkeli, S. 2006. Forumteatteri nuorten elämään liittyvien asioiden käsittelyn työvälineenä. Teoksessa Laakso, T. ja Äikää-Torkkeli, S. (toim.) Osallisuudella onnistumiseen – loppuraportti nuorten osallisuushankkeesta Loimaan seutukunnassa. Turku: Turun ammattikorkeakoulu, 87–101.

Aaltonen, H. 2006. Intercultural Bridges In Teenagers' Theatrical Events. Performing Self and Constructing Cultural Identity through a Creative Drama Process [viitattu 20.8.2015]. Väitöskirja. Turun Yliopisto. Saatavissa: <http://bibbild.abo.fi/ediss/2006/AaltonenHeli.pdf>

Eduskunnan tarkastusvaliokunnan julkaisu. 2013. Nuorten syrjäytyminen – tietoa, toimintaa ja tuloksia? [viitattu: 28.6.2015]. Saatavissa: <http://web.eduskunta.fi/dman/Document.phx?documentId=jz32213140909180>

Guli, L., Semrud-Clikeman, M., Lerner, M. & Britton, N. 2013. Social Competence Intervention Program (SCIP): A pilot study of a creative drama program for youth with social difficulties [viitattu: 19.8.2015].

Teoksessa The arts in Psychotherapy. Saatavissa: <http://www.sciencedirect.com/aineistot.lamk.fi/science/article/pii/S0197455612001281>

Kiipulan ammattiopisto. 2015. Perustehtävä, visio ja arvot [viitattu 20.8.2015]. Saatavissa:

http://www.kiipula.fi/fi/kiipulasaatio/perustehtava_visio_ja_arvot

Koivuniemi, R. 2013. Draama ja lyhytelokuva sosiaalipedagogisen lapsi- ja nuorisotyön menetelminä [viitattu 20.8.2015]. Opinnäytetyö. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201304114278>

Laakso, E. 2004. Draamakokemusten äärellä. Prosessidraaman oppimispotentiaali opettajaksi opiskelevien kokemusten valossa. Draamatyöskentely tuottaa syvällistä oppimista [viitattu 19.8.2015]. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto. Saatavissa:

<https://www.jyu.fi/ajankohtaista/arkisto/2004/03/tiedote-2009-10-01-20-40-04-831876>

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000.

Mattila, M. 2013. MYÖTÄTUULTA ELÄMÄÄN - draama nuoren sosiaalisena vahvistajana? [viitattu 20.8.2015] Opinnäytetyö. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu. Saatavissa:

<http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201304114278>

Myllyniemi, S. 2013. Vaikuttava osa [viitattu 10.8.2015]. Nuorisobarometri 2013. Saatavissa: https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2014/02/Nuorisobarometri_2013_lowres1.pdf

Nummenmaa, A. & Lautamatti, L. 2004. Opiskelun työprosessien ohjaus korkea-asteella – metaforia ja merkityksenantoja. Teoksessa Onnismaa, J., Pasanen, H. ja Spangar, T. (toim.) Ohjaus ammattina ja tieteenalana 3. Ohjaustyön välineet. Aikaa huomiota kunnioitusta. Juva: WS Bookwell Oy, 88-103.

Opetushallitus 2015a. Opetus ja oppiminen [viitattu 20.8.2015]. Portfolio oppimisen ja arvioinnin tukena. Saatavissa:

<http://www02.oph.fi/asiakkaat/itsearviointi/suomi/opetus/portfol.html>

Opetushallitus 2015b. Kasvatus, koulutus ja tutkinnot [viitattu 20.8.2015].

Taiteen perusopetus. Sanataide. Saatavissa:

http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/taiteen_perusopetus/sanataide

Paasikoski-Junninen, M. & Kilpinen, J. 2012. Taikalamppu – menetelmäopas [viitattu 24.8.2015]. Synkeän louhoksen seikkailu. Ota sosiaaliset taidot haltuun pelaamalla! Saatavissa:

http://www.taikalamppu.fi/images/taikalamppu/metelmaoppaat/synkea_louhos_2012_metelmaopas_web_low.pdf

Pusa, K. 2014. Valmennus- ja koulutuspalvelu Oivallus. Vakava leikillisyyden avaa uusia näköaloja! [viitattu 20.8.2015]. Saatavissa:

<http://www.omaivallus.fi/index.php/toimintatavat/draamallisetmenetelmat>

Pyry, N. 2012. Nuorten osallisuus tutkimuksessa [viitattu 9.6.2015].

Menetelmällisiä kysymyksiä ja vastausyrityksiä. Nuorisotutkimus 1/2012.

Saatavissa: www.koneensaatio.fi/index.php/download_file/view/563/263/

Simola, M. 2007. Kurkistus tulevaisuuteen [viitattu 20.8.2015].

Opinnäytetyö. Lahden ammattikorkeakoulu. Saatavissa:

<http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/11792/2007-11-08-01.pdf?sequence=1>

Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet. 2013. Arki, arvot, etiikka, elämä [viitattu: 20.8.2015]. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö

Talentia ry. Ammattieettinen lautakunta. Helsinki. Saatavissa:

http://www.talentia.fi/files/558/Etiikkaopas_2013_net.pdf

Suomen Perustuslaki 11.6.1999/731.

Vanttinen, P. 2012. Voimapajasta voimaa: draamamenetelmiä kohdennettuna nuorisotyössä [viitattu 20.8.2015]. Opinnäytetyö.

Humanistinen ammattikorkeakoulu. Saatavissa:

<http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2012112416268>

LIITTEET

LIITE 1 Tiedote huoltajille

LIITE 2 Oppaassa olevien harjoitteiden lähdetiedot

LIITE 3 Jokaisessa meissä on aarre! -opas

LIITE 4 Materiaalipankki

LIITE 1 Tiedote huoltajille

Hei nuoret ja kotiväki!

Olemme sosionomiopiskelijoita Lahden ammattikorkeakoulusta ja toteutamme toiminnallisen opinnäytetyömme Kiipulassa AVA-luokalla viikoilla 8 ja 10. Opinnäytetyömme nimi on Jokaisessa meissä on aarre!

Työskentelemme positiivisten asioiden äärellä. Tulemme kokeilemaan ja tutkimaan yhdessä erilaisia hauskoja ja luovia draamallisia harjoitteita. Näistä harjoitteista on tarkoitus valikoida parhaat draamalliseen oppaaseen, jota Kiipula voi myöhemmin hyödyntää.

Opinnäytetyön aikana valokuvataan, mutta vain Kiipulan käyttöön. Henkilöllisyys ei selviä valokuvista.

Terveisin, Noora ja Minttu

P.S. Huoltajat! Mikäli on kysyttävää opinnäytetyön toteutuksesta, ottakaa yhteyttä xxx

LIITE 2 Oppaassa olevien harjoitteiden lähdetiedot

Kuva –ja esinetyöskentely

Kuva- ja esinetyöskentely on tuttua opiskeluajoilta. Teimme omat kuvakortit lehtikuvista askarrellen tähän prosessiin sopivaksi. Esineet valitsimme kohderyhmää ajatellen.

Nimi ja liike

Nimi ja liike harjoite on tuttu harjoite, jota sovelsimme tilanteeseen sopivaksi.

Uusi nimi, uusi minä

Uusi nimi, uusi minä harjoite löytyi kirjasta Intohimosalaatti sivulta 15. Sovelsimme harjoitetta kohderyhmällemme sopivaksi.

Cinquane-runotekniikka

Cinquane-runot ovat Intohimosalaatista sivulta 56. Helpotimme harjoitetta hieman laatimalla valmiita sanoja ja lauseita sekä teimme harjoitteesta yhteisöllisemmän laatimalla runoja porukassa.

Kehu minua –hippa

Kehu minua –hippa on opinnäytetyöntekijöiden kehittämä.

Vähenevät bussit –liikunnallinen tarina

Vähenevät bussit on toisen opinnäytetyöntekijän kehittäminen harjoite.

Sinussa on aarre –viesti

Harjoite pohjautuu perinteisen viestin ideaan, mutta muuten se on opinnäytetyöntekijöiden kehittäminen juuri tätä prosessia varten.

Rentoutustarina

Toinen opinnäytetyöntekijöistä kirjoitti rentoutustarinan.

Taitomittari

Taitomittari on Synkeän louhoksen seikkailu –oppaasta sivulta 14. Olemme soveltaneet harjoitetta kohderyhmällemme sopivaksi.

Rinki on lastattu aarteilla

Rinki on lastattu aarteilla on opinnäytetyöntekijöiden kehittäminen harjoite.

Hullunkurinen pikanäytelmä

Hullunkurinen pikanäytelmä on opinnäytetyöntekijöiden kehittäämä harjoite.

Roolityöskentely ja valokuvaus

Näiden harjoitteiden yhdistämisen inspiroijana on toiminut Savolaisen Maailman ihanin tyttö –valokuvausprojekti.

Portfolio

Portfolio on tuttu menetelmä, jota tässä prosessissa toteutettiin päiväkirjamaisesti materiaalia vähitellen keräämällä.

Lähdeluettelo:

Hyppönen, M. ja Linnossuo, O. (toim.) 2006. Intohimosalaatti. Leikkejä ja muita toiminnallisia menetelmiä. Helsinki: LK-kirjat.

Savolainen, M. 2008. Maailman ihanin tyttö. Helsinki: Blink Entertainment Oy.

Paasikoski-Junninen, M. ja Kilpinen, J. 2012. Taikalamppu – menetelmäopas [viitattu 24.8.2015]. Synkeän louhoksen seikkailu. Ota sosiaaliset taidot haltuun pelaamalla! Saatavissa: http://www.taikalamppu.fi/images/taikalamppu/metelmaoppaat/synkea_louhos_2012_metelmaopas_web_low.pdf

LIITE 3 Jokaisessa meissä on aarre! –opas

Jokaisessa meissä on aarre! –opas löytyy Theseuksesta
opinnäytetyöntekijöiden nimillä.

Cinquane-runot

Esimerkki runo:

Kaisa

laulaa, tanssii

kaunis, taitava, mielenkiintoinen

Oppisinko minäkin tanssimaan noin?

Ketterä-kaisa

Laulaa Tanssii

Nauraa Hyppii

Liikkuu

Kirjoittaa

Lukee Soittaa

Halaa Rakastaa

Tuntee Rutistaa

Luistelee

Juoksee

Laskettelee

Pujottelee

Laiskottelee

Rentoutuu

Nauttii

Saunoo

Syö

Juo

Ihmettelee

Hymyilee

Ajattelee Kokee

Innostuu

Ilahtuu

Hämmästyä

Iloitsee

Leipoo

Somettaa

Facettaa

Twiiittaa

Valokuvaa

Kuuntelee

Hengaa

Hihittää

Istuskelee

Kävelee

Yllättyy

Kaunis

Hauska

Iloinen Söpö

Suloinen

Herttainen

Mietteliäs

Ystävällinen

Taitava

Runollinen

Salaperäinen

Erikoinen Höpsö

Luotettava

Rehellinen

Huumorintajuinen

Mielenkiintoinen

Riehakas

Onnellinen

Rakastunut

Ihastunut

Aito

Innostunut

Välittävä

Lämmin

Sporttinen

Päätäväinen

Musikaalinen

Värikäs Äänekäs

Hiljainen

Eläväinen

Energinen

Ketterä

Notkea

Naurava Näppärä

Positiivinen Pirteä

Pirtsakka

Aurinkoinen

Piristävä

Säkenöivä

Oppisinko saman
kuin hän?

Haluaisinko
tutustua häneen
paremmin?

Osaisinpa minäkin
laulaa noin.

Näkisinkö hänet
täällä uudelleen?

Haluaisiko hän
vielä minuakin?

Pidätkö sinäkin
samoista
asioista?

Haluaisin leipoa
sinulle kakun.

Haluaisin opettaa
sinutkin
tanssimaan.

Meissä on paljon
samaa.

Kuuntelisitko
kanssani tämän
lempikappaleeni?

Musiikki on
minulle
tärkeää .

Ystävien kanssa
on hauskaa.

Sinulle voi puhua
kaikesta.

Tykkään hengaila
kanssasi
kaupungilla.

Tartu käteeni,
mennään yhdessä.

Olet kuin
auringonsäde
hämärässä .

Hymysi tarttuu
kaikkiin
ympärilläsi.

Naurusi raikas
kuin aamukaste.

Haluan jakaa
salaisuuden
kanssasi.

Haluaisitko
kertoa minulle
itsestäsi?

Tahtoisitko
viettää aikaa
kanssani?

Olet tärkeä
ystävä minulle.

Pidetään hauskaa
yhdessä
huomenna!

Tahtoisitko olla
Facebook-
kaverini?

Olisi kiva
tutustua sinuun
paremmin.

Alustus:

Olette matkalla Lontoossa ja näette nähtävyydet Lontoon kaksikerrosbussista käsin. Nähtävyydet ovat eri puolilla kaupunkia ja teidän täytyy vaihtaa bussia jokaisen nähtävyyden jälkeen. Bussit ovat täynnä ihmisiä ja joudutte seisomaan koko matkan ajan.

Aika ajoin on jäätävä pysäkillä pois ja kiirehdittävä pois liikenteen alta! Musiikki alkaa ja juoksette kiireen vilkkaa seuraavalle pysäkille seuraavaan bussiin (eli ympäri salia). Lontoossa on paljon asukkaita ja melkoinen määrä turisteja, joten busseja menee samaan suuntaan paljon. Musiikin päättyessä ja äänimerkin jälkeen bussit lähtevät liikkeelle, jolloin sinun tulee valita oma bussisi. Jokaisen pysäkin välissä yksi bussi jää pois kuskin mennessä lounaalle. Lopulta ei ole jäljellä kuin yksi bussi joka matkaa kohti viimeistä nähtävyyttä.

Kiertoajelu:

(Musiikki alkaa.) Alkakaikaa juosta ympäri korttelia etsien pysäkkiä. (Musiikki päättyy, vihellys.) Bussit ovat lähdessä matkaan. Hypätkää lähimmän bussin kyytiin!

Hei, nyt mennään! Kierros alkaa!

Bussi lähtee kaartaan ensin oikeaan ja sitten vasempaan (mahdollisuuksien mukaan toinen ohjaaja mallintaa bussissa). Bussin ikkunoista näkyy todella ruuhkainen Oxford street (näytä kaikille kuvaa Oxford streetistä). Siellä on kymmeniä vaatekauppoja, jotka ovat täynnä ihmisiä. Kaduilla kävelee kaiken ikäisiä ihmisiä ostoskassineen. Yhtäkkiä mummo hyppää kassineen tielle ja bussi pysähtyy jarrut kirskuen. SKRIIIIIKS. Joudut ottamaan lattiasta tukea tai vierustoverin käsivarresta. Matka jatkuu ja pian bussi pysähtyy seuraavalle pysäkille.

(Musiikki alkaa ja kiirehdintä seuraavalle pysäkille.) Sinne onkin matkaa sillä seuraavaksi mennään kohti Buckinhamin palacea, jossa kuninkaalliset asuvat.

(Musiikki päättyy ja vihellys. Yksi bussi vähemmän.) Matka jatkuu kohti kuninkaallisia. Bussi ajaa pätkän mukulakivikatua ja joustatte polvista, jotta tärinä ei tuntuisi niin pahalta. Seuraavaksi bussi kaartaa jyrkästi oikeaan (taivuta). Napatkaa kaveria hartioista, jotta pysytte pystyssä. Vastaan tulee turistibussi ja vilkutatte heille iloisesti. Saavumme Buckinghamin palacelle ja kuninkaalliset ovat parvekkeella. Ottakaa valokuvia. Seuraava pysäkki hämmöttää.

(Musiikki alkaa.) Lähtekää juoksemaan seuraavalle pysäkille. Lounasaika on parhaillaan menossa Lontoon keskustassa ja kaksi bussikuskia jää tauolle, joten busseja on taas kaksi vähemmän. (Vähennä jumppamattoja kahdella.)

(Musiikki päättyy, vihellys.) Auttakaa kaveri kyytiin tarjoamalla kätenne. Seuraavaksi matkaamme kohti Tower bridge of London –siltaa. Tielle on heitetty roskia ja bussi pomppii mennessään. (Kuten tekin.) Näemme bussin vasemmalla puolella London eye maailmanpyörän. Aurinko häikäisee, kun katsomme kohti ylintä ”koria”. Nosta kätesi silmiesi yläpuolelle, jotta näkisit paremmin. London eye on todella korkea. Näetkin jo Tower bridge on London sillan kaukaa. Ylitämme sen. Otatte taas valokuvia muistoksi sillasta. Seuraava pysäkki on sillan jälkeen. Jätte pois siinä.

(Musiikki alkaa ja juokseminen seuraavan korttelin pysäkille. Vähennä jälleen yksi matto.)

Viimeinen kohde ennen taukoa on Big Ben kellotorni.

(Musiikki loppuu, vihellys.) Yksi bussi jäljellä ja kaikkien on mahdollista siihen. Tunnelma on tiivis. Bussi joutuu pysähtymään ruuhkaan ja päätätte jutella vierustovereille. Kysy heiltä miten heidän matkansa on mennyt ja mitä he ovat nähneet kiertoajelun aikana. Matka jatkuu taas ja Big Ben näkyy. Jätte pois pysäkillä, joka on ihan Big Benin vieressä. Bussissa oli niin ahdasta, että mielesi tekee hieman venytellä. Venytä käsiä ylös ja eteen vuorotellen. Ravistele jalkoja. Liikuttele lantiota puolelta toiselle. Lähdet kävelemään kohti Big Beniä. (Musiikki alkaa.)

(Musiikki loppuu.) Kiitos tästä kiertoajelusta. Nyt taitaa olla parempi lähteä lepäilemään hotellille.

(Tarina on hyvä kertoa eläytyen ja ohjeita mukaillen, joten tutustu tarinaan ja ohjaa harjoite mieleiselläsi tavalla.)

Vähenevät bussit –liikunnallinen tarina
Kuvat: Asko Pystynen 2015

Big ben

Buckingham palace

Kaksikerrosbussi

Oxford street

Tower bridge of London

Ota mukava asento, kuvittele itsesi jonnekin mieluisaan paikkaan. On lämmintä, kenties myöhäinen kevät tai varhainen kesä. Ilmassa tuoksuu keväisiä tuoksuja. Mieti ja tunnustele tuoksuja, joita ympärilläsi on. Ehkä tuoksut tuovat mieleen kesäisen niityn, ehkä grilliherkut, ehkä myös savusaunan. Keskity hetken aikaa miettimään ympäröiviä tuoksuja.

Ihanien tuoksujen lisäksi kuulemme ympäriltämme ääniä. Ehkä lokit kirkuvat, linnut laulavat ja puiden lehdet humisevat, oksat rapisevat, järvenselkä liplattaa. Ehkä kuulet naurua, laulua, iloista kesäpäivän yhdessäoloa. Keskity hetken aikaa kuuntelemaan ympäriltäsi kuuluvia ääniä.

Mieti, missä olet. Mikä on se paikka, jossa viihdyt, jossa olet kenties viettänyt aikaa rakkaittesi kanssa, jonne liittyy paljon hyviä muistoja. Mieti, millaisia esineitä, asioita, rakennuksia siellä paikassa on. Kenen kanssa siellä olet, mitä olette tekemässä. Sinulla on hyvä ja lämmin olo, kesä on vasta aluillaan ja luonto syleilee kauneudellaan. Sinä saat viettää aikaa rakkaassa paikassa, läheisten ihmisten kanssa.

Keskity hetkeksi ajattelemaan sitä paikkaa, niitä ihmisiä ja maisemia. Mitä näet, millaista on horisontissa, mitä värejä näkyy, miltä luonto ympärillä näyttää.

Olosi on kevyt ja rentoutunut. Mieti, mitä tunnet. Miltä ihollasi tuntuu, kun lämmin kesätuuli hyväilee sitä. Ehkä joku läheinen ihminen pitää sinusta kiinni, ehkä varpaasi huljuvat järvessä. Keskity miettimään, miltä sinusta tuntuu.

Mieti paikkaa, jossa olet. Mieti niitä maisemia ja ihmisiä, joita siellä on. Mieti tuoksuja, joita ilmassa on, kuulostele ääniä. Ajattele sitä tunnetta, mikä tuossa paikassa, niiden ihmisten kanssa parhaimmillaan on.

Pysähdytään hetkeksi, seisahdutaan tähän kuvaan. Tähän tuoksuun, ääneen ja tunteeseen. Olo on hyvin rento ja kevyt, huoleton.

Nyt pikku hiljaa, ryhdy venyttelemään käsiäsi. Ojentele niitä ylös ja alas, tunne, kuinka virkoat vähitellen. Ojentele jalkojasi, avaa silmäsi. Venyttele suupieliäsi, pyöritä päätäsi. Hiljalleen ja omassa tahdissa nouse ylös. Palaa tähän hetkeen, vähitellen.

Jokaisessa meissä on aarre!

Osallisuuden keinoin toteutettu draamallinen
aarreakku nuorten parissa
toimiville ohjaajille

LAMK opinnäytetyö 2015

Minttu Istermaa ja Noora Parikka

***Avaa aarrearkku ja
heittäydy mukaan!***

SISÄLLYSLUETTELO

- Kommentteja matkan varrelta 5
- Jokaisessa meissä on aarre! Sähköinen aarrearkku 6
- Miksi draamallinen työskentely? 7
- Kuva- ja esinetyöskentely 8
- Nimi ja liike 11
- Cinquane-runot 12
- Uusi nimi, uusi minä 15
- Kehu minua -hippa 18
- Vähenevät bussit –liikunnallinen tarina 19

SISÄLLYSLUETTELO

- Sinussa on aarre –viesti 21
- Rentoutustarina 23
- Taitomittari 25
- Rinki on lastattu aarteilla 27
- Hullunkurinen pikanäytelmä 28
- Roolityöskentely ja valokuvaus 30
- Portfolio –Jokaisessa meissä on aarre! 32
- Vinkkejä palautteen keräämiseen 34

KOMMENTTEJA DRAAMALLISEN MATKAN VARRELTA...

- Kiipulan ohjaaja:
  - *”Minusta oli hauskaa, kun tytöt osallistuivat innolla kaikkiin harjoituksiin ja osasivat eläytyä ja pitää hauskaa.”*
  - *”Melkein itkettää se, miten ihanasti tytöt osallistuivat ja loistavat. Tällaista pitäisi olla enemmänkin, tämä jos mikä voimauttaa!”*
- Osallistujien kommentteja:
  - *”Oli hauskaa! Kiiti!”*
- Portfolioista lainattuja:
  - *”energisempi kuin ennen”*
  - *”rohkea”*
  - *”tänään olen villi ja vapaa”*

JOKAISessa MEISSÄ ON AARRE!

SÄHKÖINEN AARREARKKU

- Tämä on matalan kynnyksen draamallinen opas Kiipulan ammattioppilaitoksen henkilökunnan käyttöön. Opas syntyi osallisuuden keinoin yhteistyössä Kiipulan Lahden toimipaikan AVA-luokan tyttöjen kanssa. Olemme koonneet harjoitteet oppaaseen tyttöjen antaman palautteen perusteella.
- Opas sisältää voimavaralähtöisiä, draamallisia harjoitteita, jotka koostuvat draamallisen työskentelyn eri muodoista. Näitä ovat esimerkiksi liike ja liikunnallisuus, roolityöskentely, sanataide, musiikki, valokuvaus, kuvataide, kädentaidot.
- Olemme koonneet materiaalipankin USB-tikulle, josta löydät tarvittavat materiaalit harjoitteiden toteuttamiseen.

MIKSI DRAAMALLINEN TYÖSKENTELY?

- Ilmaisuhalun, itseluottamuksen ja itsetunnon on todettu kehittyvän draamallisessa työskentelyssä (Laakso 2004).
- Draamasta voi löytyä merkityksellinen työkalu, jolla lähestyä nuoria ja työstää heidän kanssaan erilaisia asioita ja ajatuksia (Vehviläinen 2005, 74).
- Draamamenetelmillä on saavutettu luokan ilmapiirissä mm. merkittäviä vuorovaikutuksellisia tuloksia; toisen arvostaminen näkyi ryhmän keskinäisen yhteistyökyvyn paranemisena sekä konfliktien vähenemisenä. (Puhakka 2005, 71.)

KUVA- JA ESINETYÖSKENTELEY

- ”Kuvatyöskentely oli mielenkiintoista ja kivaa joten annan 10”
- Kuva- ja esinetyöskentelyn tavoitteena on erilaisten kuvien, symbolien ja esineiden kautta herättää keskustelua ja orientoida aiheisiin sekä rohkaista esimerkiksi roolityöskentelyyn. Kuvia ja esineitä voidaan käyttää sekä vahvistamaan suullista ilmaisua että tukemaan sanantontakin ryhmässä osallistumista.
- Kuva- ja esinevalikoima on helppo kerätä ja on aina valmiina käytettäväksi.

KUVA- JA ESINETYÖSKENTELY

- Alkuvalmistelut: Tarvitset aikakauslehtiä, saksia, paperiliimaa, kartonkia. Osallistujat voivat tehdä kuvakortit itse. Ohjaa heitä etsimään kuvia, jotka kuvastavat esim. tunteita, ilmeitä, maisemia tai tekemiseen liittyviä sekä symbolisia, abstrakteja kuvia. Kuvat voi liimata kartongille tai laminoida, jotta niitä voi käyttää useammankin kerran.
- Kerää esineitä esim. toimistostasi, kotoa, kollegan työpöydältä, koulun varastosta, lasten lelukorista...

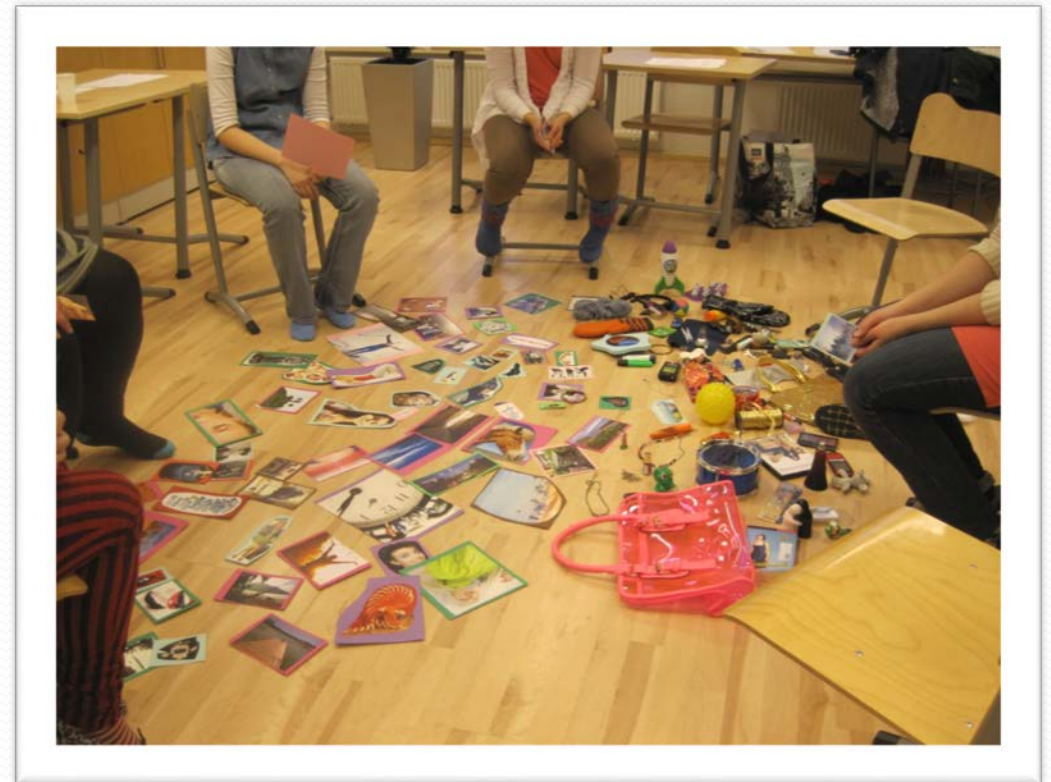

KUVA- JA ESINETYÖSKENTELY ESIMERKKI

- Valitse kuva tai esine....

Esim.

- Kuvaamaan tunteita
  - Orientoimaan aiheeseen
  - Joka miellyttää silmää
  - Joka liittyy rooliin
  - Jonka haluaisit antaa toiselle
  - Joka liittyy harrastamiseen tai työhön
  - Joka kuvaa unelmiasi, toiveitasi
-
- Kuva- ja esinetyöskentelyyn liittyy aina huolellinen, ohjattu purkukeskustelu.

NIMI JA LIIKE

- Nimi ja liike –harjoitteen tavoitteena on esimerkiksi tutustuttaa uusi ryhmä toisiinsa. Se on hauska tapa esitellä itsensä! Harjoite toimii myös itseilmaisun vahvistamisen tukena. Tätä harjoitetta voisi käyttää myös draamallista työskentelyä aloitettaessa.
- Alkuvalmistelut: Tämä harjoite ei vaadi erityisiä valmisteluja.
- Toteutus: Asetutaan seisomaan piiriin ja jokainen sanoo vuorollaan nimensä sekä tekee itseään kuvaavan liikkeen. Muut toistavat nimen ja liikkeen.

CINQUANE-RUNOT

- Cinquane-runotekniikan tavoitteena on luovasti sekä helposti muodostaa runoja. Se houkuttelee sanataiteelliseen iloitteluun.
- Runot ovat voimavaralähtöisiä ja tuovat esiin positiivisia ominaisuuksia. Cinquane-runot vahvistavat ryhmän yhteishenkeä, koska jokainen ryhmän jäsen on vuorollaan keskiössä ja saa positiivista vahvistusta sekä jakamattoman huomion ollessaan päähenkilönä.

CINQUANE-RUNOT

- Alkuvalmistelut: Tulosta *materiaalipankista* Cinquane-kansio ja leikkaa erillisiksi lapuiksi. Tarvitset myös kameran, koska on tärkeää ikuistaa muodostuneet runot, jotta niistä jää pysyvä muisto.

CINQUANE-RUNOT

- Toteutus: Cinquane-runotekniikka etenee vaihe vaiheelta tietyn kaavan mukaisesti:
  - 1. rivi yksi sana (kuvaa olemusta, esim. nimi)
  - 2.rivi kaksi sanaa, kuvaavia verbejä
  - 3.rivi kolme sanaa, kaikki adjektiiveja, kuvaavat luonnetta
  - 4.rivi Nelisanainen lause, joka on koko runon ydin
  - 5.rivi yksi sana, joka kokoaa runon yhteen.
- Runot voidaan muodostaa pareittain tai ryhmässä

UUSI NIMI, UUSI MINÄ

- Uusi nimi, uusi minä –harjoitteen tavoitteena on vahvistaa luovuutta, mielikuvitusta ja rooliin heittäytymistä. Tarkoituksena on herätellä opiskelijoiden mielikuvitusta hahmoilla ja erilaisilla tarinoilla leikitellen. Syntyneet hahmot voivat olla hauskoja, jopa hullunkurisia, mutta jokaista osallistujaa kunnioittavia.
- Alkuvalmistelut: Käytä olemassa olevaa esinevalikoimaa ja apukysymyksiä

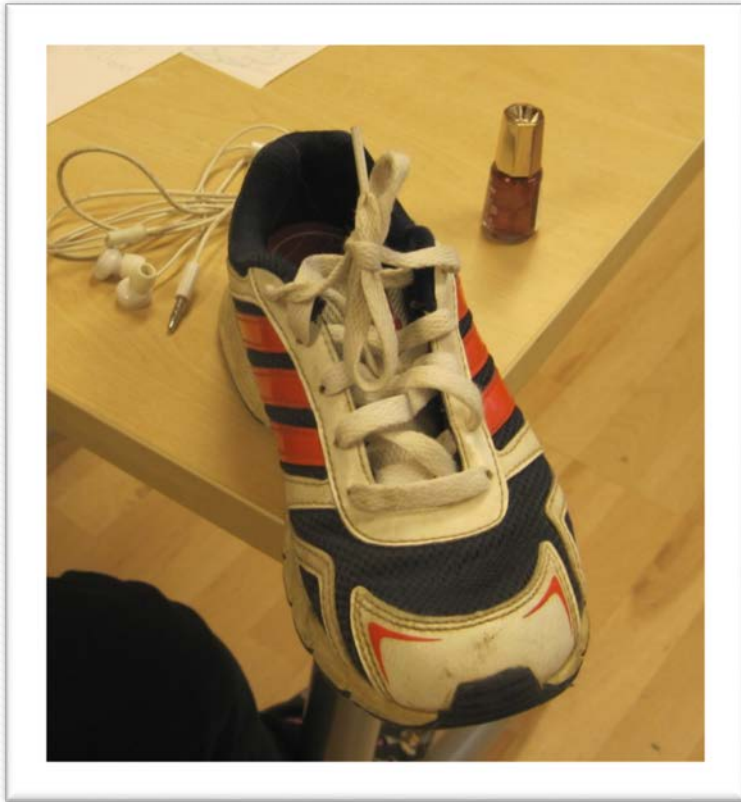

UUSI NIMI, UUSI MINÄ

- Toteutus: Jokainen päättää vuorollaan itselleen uuden nimen ja ryhmässä luodaan tarina nimen ympärille apukysymysten avulla
  - Minkä ikäinen henkilö on?
  - Missä asuu?
  - Mitä tekee?
  - Mistä pitää?
  - Mitä harrastaa?
  - Mistä unelmoi?
- Ryhmäläiset antavat vuorotellen esinevalikoimasta kullekin uudelle hahmolle yhteensä kolme esinettä, jotka kuvaavat persoonallisuuteen liittyvää piirrettä (ominaisuus, asia, tekeminen, omistaminen).

UUSI NIMI, UUSI MINÄ ESIMERKKI

- Toteuskerrallamme yksi hahmo sai nimen ”Cecilia” . Hän on 25-vuotias nainen, joka asuu Australiassa pihamajassa. Hänelle annettiin lenkkari, koska hän kävelee paljon, kynsilakkaa kaunistautumiseen ja kuulokkeet musiikin kuuntelemista varten.
- ”Cecilia” ja muutkin uudet hahmot syntyivät apukysymysten avulla, spontaanisti keskustellen. Ryhmässä syntyi aktiivista keskustelua hahmoista ja painotimme sitä, että kaikkien ryhmäläisten ääni tulisi kuuluviin.
- Vinkki: Kokeile jalostaa hahmotyöskentelyä esimerkiksi kuvataiteeseen tai tarinoiden kirjoittamiseen. Esim. hahmoja ja niiden tarinaa voisi syventää piirtäen tai kirjoittaen.

KEHU MINUA –HIPPA

- ”Tykkäsin kyllä”
”Minusta oli hauskaa, kun oltiin kehu minua hippaa”
- Kehu minua –hipan tavoitteena on tukea liikunnallisuutta, vuorovaikutusta sekä ohjata positiivisen palautteen antamiseen ja saamiseen
- Alkuvalmistelut: tarvitset riittävästi tilaa, jossa liikkua.
- Toteutus: Kehu minua –hipan säännöt ovat, kuten perinteisessä hipassa, mutta hipan osuessa jähmetytään paikoilleen. Muut voivat vapauttaa jähmettyneen koskettamalla olkapäätä ja sanomalla hänelle jotakin mukavaa. Hippa vaihtuu ohjaajan kehotuksesta.

VÄHENEVÄT BUSSIT -LIKUNNALLINEN TARINA

- Vähenevät bussit – liikunnallisen tarina tavoitteena on vahvistaa ryhmähenkeä ja tarinaan eläytymiskykyä. Tarkoituksena on nauttia porukassa nähtävyyksistä, ehtiä busseihin ja lopulta sulloutua yhteen bussiin.
- Alkuvalmistelut: Tarvitset tilan, jossa osallistujat mahtuvat liikkumaan sekä jumppamattoja. Aseta lattialle busseja eli jumppamattoja. Tarvitset myös jonkin esineen, jolla tuottaa äänimerkki, esim. huilu tai pilli. Tulosta *materiaalipankista* tarina sekä kuvat nähtävyyksistä.

VÄHENEVÄT BUSSIT ESIMERKKI

- Toteutus: Käytä valmista tarinaa, joka sijoittuu Lontoon keskustaan. Tarinassa kuljetaan kiertoajelulla kaksikerrosbussilla nähtävyydestä toiseen. Tutustu tarinaan ja kuviin etukäteen, jotta voit eläytyä Lontoon ruuhkaiseen kaupunkimiljööseen!
- Voit ohjeistaa harjoitteen:
  - Jumppamatot ovat busseja.
  - Kuuntele tarinaa tarkasti.
  - Olet keskellä ruuhkaista Lontoota, muista kiirehtiä ehtiäksesi bussiin!
  - Musiikin soidessa juokset pysäkiltä seuraavalle ja musiikin tauotessa nouset bussiin.
  - Nauti nähtävyyksistä, ota kuvia ja eläydy tunnelmaan!
  - Matka alkaa, valmistaudu kiertoajelulle!

SINUSSA ON AARRE -VIESTI

- ”Täydellistä”
- Sinussa on aarre –viestin tavoitteena on leikkimielisen kisailun kautta heittäytymiskyvyn, luovuuden ja keskittymisen vahvistaminen sekä positiivisen palautteen antaminen
- Alkuvalmistelut: Tarvitset Cinquane-runolapuista nimet ja adjektiivit sekä tilan, jossa on riittävästi tilaa liikkua

SINUSSA ON AARRE-VIESTI ESIMERKKI

Toteutus: Yksi joukkueen jäsen kerrallaan yhdistää nimen ja adjektiivin viivalla ja lähettää joukkueen seuraavan jäsenen matkaan. Jokainen juoksee kaksi kertaa.

Kahden kierroksen jälkeen joukkue kokoontuu tällä viivalla ja suorittaa ohjaajan määrittämän tehtävän esim. patsaan. Joukkueen ollessa valmis, he huutavat ”aarre”.

Jokaisessa meissä on aarre!

RENTOUTUSTARINA

- Tavoitteena on paitsi rentoutuminen, myös oman elämän voimavarojen ja aarteiden äärelle pysähtyminen. Rentoutustarina ruokkii eläytymiskykyä, mielikuvitusta sekä vahvistaa elämän positiivista näkökulmaa.
- Alkuvalmistelut: Tila, johon levitetään jumppamatot. Tilassa voisi olla himmeät valot, taustalla soida jokin pehmeä, rentouttava musiikki. Tulosta rentoutustarina *materiaalipankista* ja tutustu siihen etukäteen.

RENTOUTUSTARINA

- Toteutus: Lukija kuljettaa rentoutettavia pehmeällä ja rauhallisella äänellä, viipyilee tärkeiden asioiden äärellä, antaa tilaa ja aikaa rentoutettavien ajatuksille. Kun rentoutustarina on luettu ja rentoutettavat heräilevät takaisin käsillä olevaan hetkeen ja tilaan, voidaan yhteisesti purkaa tarinan herättämiä tunteita.

TAITOMITTARI

- *”Aika jännä, että niitä olikin niin paljon, vaikka usein ajattelee, ettei osaa mitään.”*
- Taitomittarin tavoitteena on tehdä näkyväksi ryhmän jäsenten erilaisia taitoja, vahvuuksia ja voimavaroja.
- Alkuvalmistelut: Listaa ryhmän jäseniin sopivia ed. mainittuja ominaisuuksia esim. ”olen hyvä leipomaan”, ”tulen hyvin toimeen erilaisten ihmisten kanssa” ja ”minulla on paljon ystäviä”...

TAITOMITTARI ESIMERKKI

- Toteutus: Taitomittari toteutetaan janatyöskentelynä. Kuvitteellisen janan toisessa päässä on ”kuvaa minua hyvin” ja toisessa päässä ”ei kuvaa minua juuri lainkaan”. Kunkin väittämän kuultuaan ryhmän jäsenet asettuvat janalle haluamaansa kohtaan. Ohjaaja voi kysyä perusteluja paikan valinnasta.

RINKI ON LASTATTU AARTEILLA

”Oli ihan mukava kehua muita”

- Rinki on lastattu aarteilla –harjoitteen tavoitteena on oppia antamaan ja saamaan palautetta. Näkökulmana on positiivinen palaute.
- Alkuvalmistelut: Asetutaan istumaan ringiin.
- Toteutus: Kukin ringissä istuja saa vuorollaan sekä antaa että saada positiivista palautetta. Ringissä edetään myötöpäivään. Haastetta voi lisätä antamalla palautetta henkilön alkukirjaimella alkavalla sanalla.

HULLUNKURINEN PIKANÄYTELMÄ

- Tavoitteena on leikitellä roolivaatteilla ja rekvisiitalla, koetella heittäytymiskykyä ja tutustua hauskalla, spontaanilla tavalla draaman tekemiseen. Hullunkurinen pikanäytelmä on matalan kynnyksen draamaa ja se syntyy improvisaatioissa.
- Alkuvalmistelut: Kerää vaatteita, huiveja, koruja, hattuja, kenkiä ja kankaita, joita voisi hyödyntää rooliin heittäytymisessä. Ota esille Cinquane-runomateriaali, lappuja käytetään näytelmän aiheeseen ja vuorosanoihin. Laita verbit, adjektiivit ja lauseet omiin pusseihinsa.

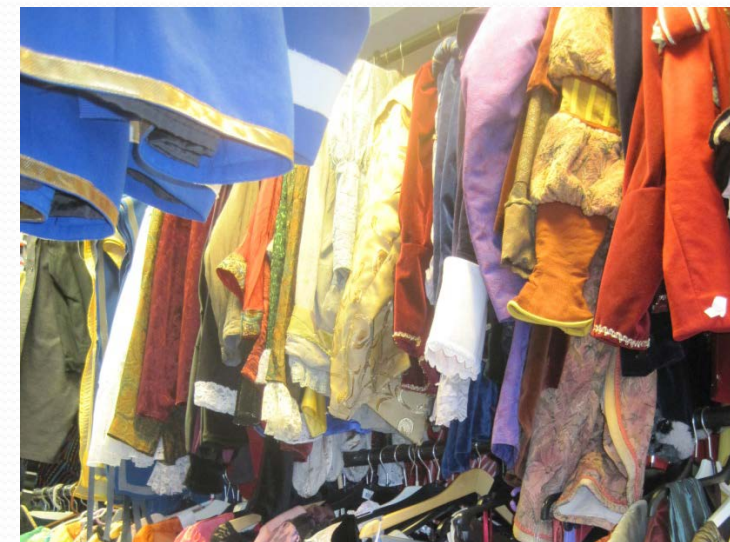
HULLUNKURINEN PIKANÄYTELMÄ ESIMERKKI

- Toteutus: Jaa ryhmä kahteen tai useampaan osaan. Ideana on nostaa umpimähkään adjektiivi ja verbi, jotka muodostavat näytelmälle aiheen. Nostetaan myös lauseet, jotka ovat näytelmän repliikit.
- Vuorosanat tuskin ovat keskenään kovin dialogisia ja aihekin voi olla hyvin hullunkurinen, mutta juuri siitä on kyse: heittäytymisestä, hauskanpidosta, rooliin asettumisesta ilman suoriutumisen paineita.
- Lopuksi ryhmät esittävät valmiit hullunkuriset pikanäytelmänsä muulle porukalle.

ROOLITYÖSKENTELEY JA VALOKUVAUS

- Puvustamossa:
”Tää on ihanku ois jossain taivaassa”
- Roolityöskentelyn tavoitteena on mielikuvituksen, eläytymiskyvyn sekä rohkean uteliaisuuden ruokkiminen. Tarkoituksena on tarkastella maailmaa roolihahmon silmin ja näin ollen päästää irti itsekriittisyydestä. Yhteinen asusteilla hulluttelu voi vahvistaa myös ryhmähenkeä.

ROOLITYÖSKENTELEY JA VALOKUVAUS

ESIMERKKI

- Alkuvalmistelut: Kysy mahdollisuutta päästä vierailemaan puvustamoon, mutta voitte myös hyödyntää jokaisen kotoaan tuomia vaatteita, asusteita, koruja ja rekvisiittaa. Varaa kamera käyttöösi roolihahmojen ikuistamista varten!
- Toteutus: Osallistujat voivat pukeutua erilaisiin asukokonaisuuksiin ja valokuvata toisiaan. Valokuvia voi hyödyntää myöhemmin.

PORTFOLIO – JOKAISISSA MEISSÄ ON AARRE!

- Portfolion tavoitteena on tehdä näkyväksi kokemuksia ja elämyksiä. Jokaisen tuotos on omanlaisensa ja sellaisenaan arvokas!
- Alkuvalmistelut: varaa riittävästi aikakauslehtiä, kuvia, kartonkeja, värikyniä ja valokuvia sekä saksia ja liimaa.

PORTFOLIO ESIMERKKI

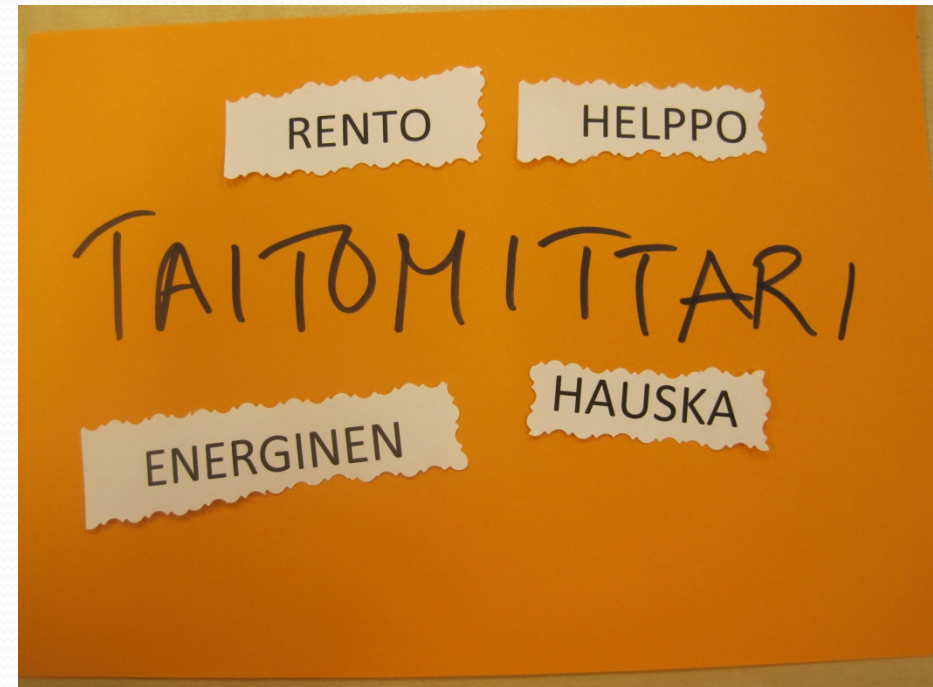
- Toteutus: Portfolioita voi työstää vähä vähältä materiaalia keräten (lehtikuvia, valokuvia, tekstejä). Lopuksi materiaali voidaan koota yksiin kansiin.
- Vinkki ohjaajalle: opiskelijoiden ottamista valokuvista voi koota yhtenäisen diaesityksen, jossa soi jokin tietty kappale taustalla eli työstää musiikkivideo – suhteellisen helppo tapa tehdä näkyväksi voimavaroja ja kunkin yksilön tärkeyttä yhteisöllisessä toiminnassa.

VINKKEJÄ PALAUTTEEN KERÄÄMISEEN

Äänestä jaloilla -palaute

Valitse kuvaava adjektiivi -palaute

VINKKEJÄ PALAUTTEEN KERÄÄMISEEN

Kuinka monta pistettä annat? –
toiminnallinen palaute

- Vinkkejä palautteen keräämiseen:
  - Sääilmiöin
  - Liikunnallisesti
  - Tunnelmakuvin
  - Huutoäänestyksellä

LÄHDELUETTELO

- Hyppönen, M. ja Linnossuo, O. (toim.) 2006. Intohimosalaatti. Leikkejä ja muita toiminnallisia menetelmiä. Helsinki: LK-kirjat.
- Savolainen, M. 2008. Maailman ihanin tyttö. Helsinki: Blink Entertainment Oy.
- Sinivuori, P. ja T. 2007. Esiripusta arvoihin. Toiminnallinen draamakasvatuskirja. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy.
- Puhakka, K-M. 2005. Me-henkeä, hyväksymistä ja yhteistyötä draaman keinoin. Teoksessa Korhonen, P. ja Airaksinen, R. (toim.) Hyvä hankaus – teatterilähtöiset menetelmät oppimisen ja osallisuuden mahdollisuuksina. Helsinki: Draamatyö, 66-73.
- Valokuvat Vähenevät bussit -liikunnallinen tarina: Asko Pystynen.
- Vehviläinen, J. 2005. Prosessidraama tai draama prosessissa. Teoksessa Korhonen, P. ja Airaksinen, R. (toim.) Hyvä hankaus – teatterilähtöiset menetelmät oppimisen ja osallisuuden mahdollisuuksina. Vaajakoski: Teatterikoulun julkaisusarja nro 38, 74-81.
- Laakso, E. 2004. Väitös. Draamatyöskentely tuottaa syvällistä oppimista [viitattu 24.8.2014]. Jyväskylän yliopisto. Saatavissa: <https://www.jyu.fi/ajankohtaista/arkisto/2004/03/tiedote-2009-10-01-20-40-04-831876>
- Paasikoski-Junninen, M. ja Kilpinen, J. 2012. Taikalamppu –menetelmäopas [viitattu 24.8.2015]. Synkeän louhoksen seikkailu. Ota sosiaaliset taidot haltuun pelaamalla! Saatavissa: http://www.taikalamppu.fi/images/taikalamppu/menetelmaopaat/synkea_louhos_2012_menetelmaopas_web_low.pdf